

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Daniel Petřík

**Komunální volby a jejich aspekty ve vybraných městech
České republiky**

Magisterská diplomová práce

Vedoucí práce: doc. Mgr. Pavel Šaradín, Ph.D.

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 2019

Daniel Petřík

Na tomto místě bych rád poděkoval svému vedoucímu diplomové práce doc. Mgr. Pavlu Šaradínovi, Ph.D. za odborné vedení a cenné rady, které mi pomohly k vypracování této práce.

Obsah

Úvod	7
1. Orgány obce.....	13
1.1 Zastupitelstvo obce	13
1.2 Rada obce	15
1.3 Starosta obce.....	16
2. Komunální volby	17
2.1 Volební systém	17
2.2 Volební právo	19
2.3 Radniční koalice	20
2.4 Volební subjekty.....	21
2.5 Volební chování.....	23
3. Personální stabilita.....	24
3.1 Dosavadní stav výzkumu.....	24
3.2 Inkumbenční efekt	27
3.3. Politická afilace	30
4. Teorie koalic	31
4.1 Perspektivy studia koalic	32
4.2 Motivace účasti ve vládě	33
4.3 Minimální vítězná koalice	34
4.4 Velká koalice	36
4.5 Menšinové vlády.....	37
5. Metodologické vymezení	39
6. Analýza výsledků komunálních voleb.....	41
6.1 Komunální volby ve Dvoře Králové nad Labem v letech 2002-2018....	41
6.2 Komunální volby v Jičíně v letech 2002 - 2018.....	49

6.3 Komunální volby ve Vrchlabí v letech 2002 - 2018	57
6.4 Komunální volby v Jaroměři v letech 2002 - 2018	65
6.5 Komunální volby v Rychnově nad Kněžnou v letech 2002 -2018.....	72
7. Komparace městských výsledků	81
Závěr.....	84
Seznam grafů	87
Seznam tabulek.....	88
Prameny	89
Literatura	90
Abstrakt	94
Abstract.....	94

Seznam použitých zkratk

ČR – Česká republika

ČPS – Česká pirátská strana

ČSÚ – Český statistický úřad

ČSSD – Česká strana sociálně demokratická

IN – Ideově nepropojená

IP – Ideově propojená

JDK – Jičínský demokratický klub

JKS – Jičín kultury a sportu

KDU-ČSL – Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová

KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy

LS – Levý střed

MVK – Minimální vítězná koalice

NK – Nadměrná koalice

ODS – Občanská demokratická strana

PS – Pravý střed

SNK-ED – Sdružení nezávislých kandidátů-Evropští demokraté

STAN – Starostové a nezávislí

SPD – Strana přímé demokracie

SSO – Strana svobodných občanů

SZ – Strana zelených

US-DEU – Unie Svobody-Demokratická unie

VPM – Volba pro město

Úvod

V roce 1994 se uskutečnily první volby do obecních zastupitelstev v samostatné České republice, ty poslední proběhly před několika měsíci, což bylo na podzim roku 2018. Funkční období zastupitelstev obcí je podle zákona čtyřleté. Komunální volby jsou považovány za nejsložitější z hlediska volebního systému, přičemž se jedná o velmi specifický typ voleb, v němž figurují nejrůznější volební subjekty. Nicméně jakékoliv svobodné volby jsou základním prvkem moderní demokratické společnosti, kde každý nezávislý občan disponuje zásadními lidskými právy a svobodami. Navíc má možnost samostatného výběru zástupců, pro něž hlasuje s domněním, že budou prosazovat takové návrhy řešení problémů, které nejlépe odpovídají jeho představám.

Každý volič provádí důležitá rozhodnutí, jimiž vyjadřuje podporu svým zástupcům, na které přenáší v případě úspěchu rozsáhlou pravomoc. Následně dochází k tomu, že zvolení aktéři vykonávají veřejnou moc, přičemž svým působením ovlivňují život v daném území. Kromě toho se příslušný občan může sám zapojit do volebního boje a stát se kandidátem usilujícím o získání podílu na moci. Ostatně volební právo je přiznáno všem kompetentním osobám daného státu. Nutno podotknout, že se všechny demokratické volby uskutečňují na bázi klíčových principů rovnosti, tajnosti či všeobecnosti a jejich konečné výsledky ovlivňuje především podoba volebního systému, která hraje podstatnou úlohu v nastavení pravidel pro jednotlivé volební subjekty a jejich kandidáty.

Komunální volby představují speciální typ voleb, který se prostřednictvím svých jedinečných vlastností dokonale odlišuje od všech ostatních typů českých voleb, jednak značným množstvím kandidujících volebních subjektů a také počtem kandidátů. Na komunální úrovni dochází k zakládání takových uskupení, které vznikají za účelem vyřešení jednoho konkrétního problému, z čehož vyplývá, že dané volební uskupení cílí na užší voličskou základnu. Nicméně příčina vzniku těchto uskupení se může případ od případu lišit. Na druhou stranu v obcích rovněž působí dlouhodobější volební subjekty s rozsáhlejším zaměřením, jenž ve svém volebním programu zahrnují mnohem více témat.

Další pozoruhodná výjimečnost se týká velkého počtu nezávislých kandidátů, kteří se v komunálních volbách objevují na kandidátních listinách zavedených politických stran, avšak také figurují na nestranických kandidátkách. Přítomnost politických stran a celkový počet jejich zástupců závisí na velikosti dané obce. V podstatě lze pozorovat značné rozdíly mezi stranickým zastoupením v menších městech, a naopak městech rozsáhlejšího charakteru. Co se týká malých obcí, ty se často vyznačují tím, že v nich neprobíhá stranická volba, tudíž si volič vybírá pouze z jednotlivých samostatných kandidátů, kteří nejsou spjatí s žádným volebním subjektem. Na druhou stranu dochází v menších obcích ke stavu, kdy kandiduje pouze jedno volební uskupení, což jistým způsobem snižuje soutěživost voleb. Nutno podotknout, že volič při svém rozhodování hodnotí především jednotlivé rysy daného kandidáta než jeho stranickou příslušnost.

Do komunálních voleb se rovněž zapojují parlamentní politické strany. Lze konstatovat, že parlamentní volební subjekty působí v celé řadě obecních zastupitelstev a rad, avšak je třeba zmínit, že se tyto politické strany neřídí jednoznačně svými ideologickými zásadami, protože se v rámci komunální politiky potýkají s neideologickými nezávislými kandidáty a také řeší jiná problematická témata, která se od těch parlamentních liší. Na komunální úrovni se projednávají různé záležitosti, které vyžadují dosažení vzájemné spolupráce. Z tohoto důvodu nemohou straničtí aktéři sledovat pouze vlastní ideologické aspekty, jež by vedly k poškozování dané součinnosti. Nicméně je zřejmé, že s rostoucí velikostí měst dochází k přiblížení se trendům celostátní politické scény, kde se jednotliví straničtí aktéři řídí svými programovými principy.

Předložená studie se zabývá českými komunálními volbami a jejich aspekty ve vybraných městech Královéhradeckého kraje. Tento typ voleb se zakládá na principu poměrného systému s vícemandátovými volebními obvody, které reprezentují jednotlivé obce, jež se podle velikosti počtu obyvatel různě odlišují. Na kandidátních listinách volebních subjektů lze využít nejen mechanismu preferenčního hlasování, ale i volby kandidátů napříč stranickým spektrem. Výzkum se zevrubně věnuje celkem pěti středně velkým městům, které pozoruje od reformy volebního zákona č. 491/2001 Sb., z čehož vyplývá, že daný vzorek obcí je sledován ve stanoveném období od roku 2002 až do současnosti. Nicméně nemalá část sociálních vědců se ve svých pracích soustředí na více voleb

v jednotlivých regionech, avšak dané výzkumy operují s různými velikostními rozdíly obcí (Balík 2006; Kylvoušek 2008; Mašterová, Pink 2011).

Autoři odborné literatury jako například Petr Jüptner nebo Stanislav Balík svou pozornost mnohdy koncentrují na několik faktorů jako například úspěšnost nových nebo zavedených politických subjektů a stran, přítomnost lokálních organizací celostátních subjektů v obci či sílu stranické identifikace. Ovšem fenoménu personální stability na komunální úrovni nebývá poskytnuto příliš mnoho prostoru, přestože se jedná o utilitární koncept, pomocí něhož lze dospět k zajímavým poznatkům. Specifickou roli hraje v tomto ohledu především inkumbence, která vypovídá o zkušenosti a kompetenci kandidáta, kterou si volič spojuje s kvalitní vládou. Nutno zmínit, že právě v lokální politice se lze setkat s takovými politickými aktéry, kteří jsou vhodným vzorkem ke zkoumání personální stability. Kromě toho bývá mnohdy opomíjena problematika vytváření radničních exekutivních koalic, jež rovněž vyžaduje pozornost kvůli své významnosti a specifčnosti, která spočívá v dané politické kultuře.

Cílem této diplomové práce je provedení analýzy komunálních voleb ve vybraných městech Královéhradeckého kraje ve stanoveném období od roku 2002 až do roku 2018, přičemž vymezené období sleduje celkem pět uskutečněných voleb. Tento výzkum operuje s malým počtem případů, který konkrétně zahrnuje pět středně velkých měst se stejnou velikostí zastupitelstva čítající 21 zastupitelů. Hlavní důraz je přitom kladen na dva klíčové aspekty komunálních voleb, jedná se o složení radničních koalic a také personální stabilitu. Na základě výsledků dané analýzy dochází následně k důležitému celkovému srovnání meziměstských výstupů.

Pro výzkum komunálních voleb ve vybraných městech Královéhradeckého kraje jsou stanoveny následující výzkumné otázky:

1. Jaká je úspěšnost obhajoby mandátu, pokud se zastupitelé rozhodli znovu kandidovat? Dochází ke zřetelnému zvýhodnění úřadujících zastupitelů měst v dalších komunálních volbách?
2. Jaké vznikají radniční koalice ve sledovaných středně velkých městech, a které typy jsou nejčastější?

Uvedené výzkumné otázky představují samotné jádro dané práce, které je nutné důkladně analyzovat, aby mohlo dojít ke konečné interpretaci důležitých aspektů komunálních voleb ve vybraných městech. Tato práce se zabývá jednak úspěšností stávajících zastupitelů kandidujících v dalších volbách, přičemž dochází k postupnému sledování dvou voleb v konkrétním městě. Jednotlivé podíly inkumbentů pak znázorňují sílu opakovaných zvolení. V rámci personální stability se výzkum také lehce dotýká problematiky výskytu politických fluktuantů. Z druhé řehí sestavování radničních koalic u každého volebního obvodu v jednotlivém volebním roce a prostřednictvím obsažené teorie provádí klasifikaci vzniklých koalic. Dále se věnuje pozoruhodným rysům, které znázorňují vývoj volební účasti nebo uvádí početní změny kandidujících volebních uskupení ve sledovaném období.

Diplomová práce je rozdělena do sedmi kapitol. První kapitola bude věnována nástinu institucionálního kontextu, v jehož rámci dojde k představení základního nastavení obecních orgánů. Součástí této kapitoly bude stručný přehled kompetencí, kterými jednotlivé komunální instituce disponují. Druhá kapitola uvede problematiku komunálních voleb, přičemž jejím hlavním cílem je představení jejich dílčích komponent. Především zde dochází k vysvětlení specifického volebního systému, jehož složitý mechanismus je v dané práci kompletně vylíčen. Tomuto tématu se ve svých odborných textech věnovali například politologové Stanislav Balík a Tomáš Lebeda (Balík 2009; Lebeda 2008).

Třetí kapitola svou pozornost soustředí na oblast personální stability, která v rámci české lokální politiky není dostatečně prozkoumána. Obsahem této kapitoly bude představení dosavadního stavu výzkumu, jenž uvede odbornou literaturu a její autory zabývající se daným fenoménem. Dále dojde k nástinu dvou klíčových aspektů personální stability, přičemž první se zabývá problematikou inkubenčního efektu, s nímž se v českém prostředí ve svém odborném článku kvalitně vypořádává Josef Bernard (2012). Pro srovnání a případné doplnění výše uvedeného jevu budou v této práci rovněž zahrnuty výzkumy pocházející ze zahraniční odborné literatury. Lze zmínit například studii od Roberta Eriksona a Rocío Titiumika (2015) nebo Marka Klasnja a Rocío Titiumika (2013). Nicméně druhý aspekt věnující se politické afilaci dostatečně rozebírá Jaroslav Čmejrek v publikaci *Demokracie v lokálním politickém prostoru* (2010).

Dále následuje čtvrtá kapitola této diplomové práce, v níž je obsažena obecná teorie koalic, jež vychází z teorie her. Tato kapitola předkládá dvě možné varianty studia koalic, které staví na odlišných principech. Hlavním cílem bude objasnit rozdíl mezi americkým pohledem a evropským způsobem studia. Tento výzkum přitom vychází z poznatků proslulého politologa Williama Rikera, jenž je autorem díla *Teorie politických koalic*. Ostatně tuto čtvrtou kapitolu rovněž doplní typologie koalic, která představí základní typy koaliční spolupráce. Navíc tato práce operuje s modelem Stanislava Balíka, jenž rozlišuje koalice volebních subjektů na jednotlivé třídy a typy (Balík 2006). Pátá kapitola zobrazuje metodologický postup praktické části, pomocí něhož směřuje k dosažení stanoveného cíle. Výzkum zde rovněž upozorňuje na různá metodologická úskalí a též přiblíží sběr a práci s daty.

Po představení teoretického rámce dochází k analýze výsledků komunálních voleb, v níž se daná práce zaměřuje na vybraná města Královéhradeckého kraje. Nutno podotknout, že každé zkoumané město bude sledované ve více komunálních volbách. Tato šestá kapitola se především soustředí na volební výsledky a získané mandáty v rámci vybraného vzorku měst. Předmětem studia bude rovněž tvorba radničních koalic, přičemž nejdůležitějším ukazatelem tohoto výzkumu bude složení daných exekutivních koalic. Kromě toho se pozornost zaměří na další významné aspekty obecních voleb, mezi něž patří vývoj počtu kandidujících volebních subjektů, údaje o volební účasti, volební chování voličů nebo sociodemografické charakteristiky. Ve finální sedmé kapitole budou shrnuty výsledky volební analýzy ze všech pozorovaných měst. Následně dojde k provedení komparace relevantních meziměstských výstupů. Ke znázornění daných výsledků budou použity tabulky a grafy, které usnadní orientaci ve výzkumu. V závěru této studie budou zodpovězeny všechny stanovené výzkumné otázky a zároveň dojde ke zhodnocení celé diplomové práce.

K základním textům zabývajícím se problematikou personální stability bezpochyby patří odborný článek Josefa Bernarda. Ten ve svém díle *Individuální charakteristiky kandidátů ve volbách do zastupitelstev obcí a jejich vliv na volební výsledky* vystihuje klíčové rysy komunálních politiků, které mohou mít vliv na jejich úspěch ve volbách. V rámci české odborné literatury se jedná o jednu z mála prací tohoto typu, jež se mimo jiné zabývá fenoménem inkumbenčního efektu, jehož teoretická východiska jsou pro daný výzkum nezbytná. Tématu personální

stability se také věnuje Stanislav Balík, který vydal mnoho studií týkajících se komunální politiky. Za přínosné zdroje v tomto ohledu lze zmínit dílo *Dvacet let komunálních voleb v ČR* nebo *Politická a stranická stabilita obecních orgánů 1990-2010*, kde mimo jiné detailně zkoumá změny místních politických elit. Balík ve svých publikacích reflektuje dosavadní domácí výstupy, avšak je škoda, že autor ve svých pracích neusiluje o hlubší reflexy zahraniční literatury a také o zasazení výsledků do širšího komparativního kontextu, tak aby došlo k širšímu srovnání hlavních aspektů komunálních voleb.

Na druhou stranu nutno konstatovat, že značná část zahraničních výzkumů se soustředí pouze na parlamentní úroveň, kde zkoumá především různé okolnosti ohledně inkumbenčního efektu. K předním teoretikům patří například americký politolog Robert Erikson, který se specializuje na oblast volebního chování. Ten ve své publikaci *The advantage of incumbency in congressional elections* uvádí několik zajímavých poznatků o výhodách politických inkumbentů (1971). V podobném duchu se nese rovněž odborný článek *Estimating incumbency advantage without bias* od americké autorské dvojice Andrew Gelman a Gary King. Tato práce také využívá přínosných zjištění Marka Klasnja a Rocia Titunika, kteří ve své případové studii *Incumbency disadvantage in weak party systems: Evidence from Brazil* odhalují příčiny nevýhodného postavení inkumbentů.

Co se týká problematiky sestavování radničních koalic, se daný text nejvíce odkazuje na publikace brněnského politologa Stanislava Balíka, jenž se systematicky a dlouhodobě věnuje praktickým i teoretickým aspektům vytváření koaličních vlád. Především lze sledovat jeho obvyklejší sklony vedoucí ke zkoumání komunální úrovně. Tato práce vychází z Balíkova teoreticko-typologického rámce koalic, který je vylíčen v díle *Radniční koalice po komunálních volbách ve čtyřech okresech České republiky*. Za relevantní lze také považovat publikaci *Koalice a koaliční vztahy* editovanou politologem Ladislavem Cabadou. Kromě toho práce vychází ze zahraničních zdrojů například od autorů Ian Budge a Michael Laver, kteří ve svém díle *Coalition theory, government policy and party policy* představují základy teorie koalic. Nicméně nejzásadnější publikace *The theory of political coalitions* od Williama Rikera předkládá ucelený přehled teoretických konceptů, na jejichž základě vznikají jednotlivé koalice.

1. Orgány obce

Tato kapitola krátce představí základní charakteristiky hlavních obecních institucí, které s daným tématem úzce souvisí. Výsledky komunálních voleb totiž mají vliv na konečné složení těchto institucí. Mezi orgány obce se řadí takové orgány, které vykonávají určitou pravomoc v rámci příslušné obce. Každé město i obec musí být zpravidla samostatně řízeno daným obecním zastupitelstvem. K dalším orgánům obce patří starosta, rada obce, obecní úřad a zvláštní orgány obce. Veškeré kompetence jednotlivých institucí jsou uvedeny zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích. V kontextu české místní samosprávy se rozlišuje několik základních druhů územně samosprávných celků. Jedná se o obce, městys, město a statutární město. U měst a městyse se pro jednotlivé orgány používá jiné označení než u klasických obcí. Co se týká speciálních typů obcí, tak lze zmínit statutární města, která své území mohou dále členit na městské části či městské obvody s vlastními orgány samosprávy. Podle aktuální databáze Českého statistického úřadu se v České republice nachází celkem 26 statutárních měst. Mezi nimiž není zahrnuto hlavní město Praha, které má svůj zvláštní statut. U statutárních měst se pozice starosty označuje jako funkce primátora a městský úřad se nazývá magistrát.

1.1 Zastupitelstvo obce

Zastupitelstvo obce je nejdůležitějším orgánem obce, jedná se o instituci, která je volena přímo občany prostřednictvím komunálních voleb. Ústava České republiky zaručuje demokratický proces voleb, přičemž zároveň dbá na dodržení zásadních pravidel volebního práva. Celkový počet členů zastupitelstva se odvíjí od počtu obyvatel dané obce. Dolní hranice je stanovena, tak že, obec do 500 obyvatel si může určit počet zastupitelů v rozmezí 5-15. Na druhou stranu horní práh udává, že město nad 150 tisíc obyvatel stanoví velikost 35-55 členů zastupitelstva. Mezi oběma póly se nachází ještě čtyři další kategorie. Zastupitelé obcí a měst jsou voleni na čtyřleté funkční období. Do zastupitelstva obce může kandidovat každý občan starší 18 let, který je trvale hlášený k pobytu v dané obci. Prezident republiky vyhlašuje volby do zastupitelstev obcí, jejich přesný termín stanoví ve lhůtě 30 dní před uplynutím nynějšího funkčního období. Mandátu se zastupitel ujímá ihned po zvolení, avšak je povinen složit slib na první ustavující schůzi. (Zákon č. 128/2000).

Zastupitelstvo obce potřebuje nadpoloviční většinu všech členů k přijetí usnesení a schází se podle nutnosti, nejpozději však jedenkrát za 3 měsíce. Jeho zasedání svolává a obvykle moderuje starosta. Zasedání zastupitelstva obce se může zúčastnit každý občan. Kromě toho, obyvatelé příslušné obce disponují jistými právy jako např. možnost vyjádření se k návrhu rozpočtu nebo formulace svých názorů nebo představ týkající se jiné problematiky. Ministerstvo vnitra má povinnost rozpustit takové zastupitelstvo obce, které se není schopné sejít po dobu 6 měsíců. Všichni členové voleného orgánu disponují určitými právy, jež mohou při výkonu své funkce uplatňovat. Například zastupitelé iniciují radě nebo zastupitelstvu obce, výborům a komisím návrhy k projednání. Dále mají právo interpelace, které spočívá v podávání různých podnětů, připomínek a dotazů směrem k některým orgánům obce či směřující k vedení příspěvkových organizací zřizované danou obcí. Kromě toho mohou zastupitelé obce získávat informace od zaměstnanců obecního úřadu v souvislosti s výkonem jeho funkce (Kočí 2012).

Nicméně členům zastupitelstva vznikají také povinnosti, které je třeba respektovat. Zvolení zastupitelé se musí zúčastňovat zasedání obce, řešit její problémy a svědomitě hájit zájmy svých občanů. Pokud by se nějaký zastupitel dostal při svém rozhodování do střetu zájmu, je povinen tuto informaci nahlásit. Případně nejlepší možná varianta referuje o vyvarování se takové situace. Zastupitelstvo obce má rozhodovací pravomoc ve smyslu samostatné působnosti. Na druhou stranu rozhoduje i v oblastech přenesené působnosti, které stanoví zákon. K nejdůležitějším kompetencím zastupitelstva obce lze řadit například schválení rozpočtu a závěrečného účtu obce, volba starosty, místostarosty a ostatních členů rady obce nebo jejich odvolání z funkce, vydání obecně závazných vyhlášek a rozhodnutí o vyhlášení místního referenda. Mezi další pravomoci patří ratifikace programu rozvoje obce, zřízení a zrušení příspěvkových organizací a organizačních složek obce, schválení jejich zřizovací listiny, návrhy změn katastrálních území uvnitř obce, zřízení a zrušení výborů, volba jejich předsedů a ostatních členů, samozřejmě i možnost odvolání z funkce, stanovení počtu členů zastupitelstva a rady obce nebo zřízení a zrušení obecní policie (Čmejrek 2010).

1.2 Rada obce

Exekutivní orgán obce ve sféře samostatné působnosti představuje rada obce, která je za svůj výkon odpovědná zastupitelstvu obce. Rada může rovněž rozhodovat i v oblastech přenesené působnosti, avšak jen pokud tak stanoví zákon. V nejmenších obcích dochází k situaci, že se rada obce nezřizuje, jejich pravomoc tak přebírá starosta. Existuje výjimka, kdy zákon svěřuje některé kompetence do rukou zastupitelstva obce. Pokud dojde ke stavu odvolání rady obce jako celku a zároveň s tím nedochází k procesu nastolení nové rady, tak existující rada pokračuje ve výkonu své pravomoci až do vzniku nové rady obce. Počet členů rady je zpravidla lichý, jeho rozmezí se stanovuje na 5 až 11 členů, přičemž nelze překročit jednu třetinu počtu členů zastupitelstva. Rada obce se nezřizuje v takových obcích, kde má zastupitelstvo méně než 15 členů. Výkonný obecní orgán se skládá ze starosty obce, jeho místostarosty (nebo více místostarostů) a dalších členů rady, kteří jsou voleni na společném zasedání zastupitelstva obce ze svých řad.

Rada obce své schůze organizuje podle nutnosti, jejich jednání není přístupné veřejnosti. Nicméně nelze tvrdit, že projednávané záležitosti rady jsou utajené, protože po zasedání rady dochází ke zveřejnění zápisu z daného jednání, jenž musí být zhotoven do sedmi dnů od jejího konání. Zastupitelé obce mohou volně nahlížet do zápisové listiny ze schůze rady. Tento zápis obsahuje údaje o odsouhlaseném programu schůze, jeho průběhu, výsledcích hlasování a přijetí konečného verdiktu. Zasedání rady se účastní i tajemník obce, který disponuje hlasem poradním. Kromě toho může být k dílčím bodům jednání přizván některý ze členů zastupitelstva či jiná seriózní osoba. Rada obce vydává usnesení na základě svého rozhodnutí, avšak musí být usnášeníschopná, což znamená, že k přijetí určité rezoluce je vyžadována přítomnost nadpoloviční většiny ze všech jejích členů. Za validní usnesení rady lze označit takové, jež v rámci demokratického procesu schválil nadpoloviční počet všech jejích členů (Exner 2004).

Výkonný orgán obce má na starost přípravu různých návrhů k projednání zastupitelstva obce a zajišťuje plnění jím schválených usnesení. Radě obce jsou rovněž svěřeny některé důležité kompetence, které se týkají například vydání nařízení obce, stanovení rozdělení pravomocí v obecním úřadu, zřízení a zrušení oddělení nebo odboru obecního úřadu, zajištění hospodaření obce podle

odsouhlaseného rozpočtu, vykonání rozpočtových opatření v rozmezí určeném zastupitelstvem obce. Dále tento výkonný orgán může na návrh tajemníka obecního úřadu jmenovat či odvolat vedoucího daného odboru obecního úřadu v souznění se zvláštním zákonem. Mezi ostatní pravomoci patří schvalování organizačního řádu obecního úřadu, rozhodování o uzavírání nájemních smluv, zřízení a zrušení komise rady obce dle potřeby, jmenování a odvolání z funkce jejich předsedy a členy, stanovení pravidel pro přijetí a vyřízení stížností či petic, ukládání pokut ve věcech samostatné působnosti nebo určení celkového počtu zaměstnanců obce v obecním úřadu a v jeho jednotlivých organizačních složkách (Čmejrek 2010).

1.3 Starosta obce

Starosta reprezentuje svou obec navenek. Jedná se o nejvyššího představitele obecní správy. Společně s místostarostou (nebo místostarosty) je volen zastupitelstvem obce z řad svých členů. Starosta nedisponuje rozsáhlými pravomocemi, jak se značná část společnosti chybně domnívá, protože nemá povahu statutárního orgánu, nýbrž je členem kolektivního orgánu, který ztělesňuje rada. Hlava obce za výkon své funkce odpovídá zastupitelstvu. Starosta i jeho zástupce musí být občanem České republiky. Ke jmenování a odvolání tajemníka obecního úřadu potřebuje souhlas ředitele krajského úřadu. Starosta reaguje na podněty rady a zastupitelstva obce, přičemž svou aktivní úlohu provádí v momentu, kdy oba orgány odsouhlasily jisté rezoluce.

Mezi pravomoci starosty se řadí například zabezpečení výkonu přenesené působnosti v obcích, kde se nenachází tajemník obecního úřadu, vznášení požadavků na Policii České republiky ohledně spolupráce ve smyslu zajištění místních záležitostí veřejného pořádku, odpovědnost za informování veřejnosti o působení obce, ukončování pracovního poměru se zaměstnanci obce, stanovení platu podle zvláštních předpisů nebo odpovědnost za brzké zajištění přezkoumání hospodaření obce za minulý rok. Starosta obce společně se svým místostarostou, který ho zastupuje, podepisuje právní předpisy obce. K dalším kompetencím starosty patří svolávání zasedání rady obce a zastupitelstva obce. Zastupitelstvo obce má možnost zvolit více místostarostů a pověřit je speciálními povinnostmi. Pokud dojde k odvolání starosty z funkce a nastane situace, kdy nebude zvolen nový starosta, tak jeho kompetence přebírá dočasně místostarosta (Kočí 2012).

2. Komunální volby

V této kapitole jsou obsaženy důležité komponenty komunálních voleb, které je třeba uvést v kontextu s danou problematikou. Systém svobodných opakujících se voleb představuje v demokratických státech zásadní prvek zastupitelské demokracie. K hlavní funkci voleb patří získání poznatku o aktuálním rozložení politických sil v určitém volebním obvodu. Na základě jejich výsledků obdrží daný politický subjekt odpovídající zastoupení ve voleném tělese. Z konečných volebních výsledků dochází k dalším krokům, které zahrnují rozdělení mandátů, vznik nadpoloviční většiny společně s vytvořením exekutivy a zformování opozice, jenž zajišťuje kontrolní činnost vládní většiny. Volby obecně dávají občanům možnost výběru mezi politickými stranami nebo jednotlivými kandidáty. S jejich pomocí lze zřídit oprávněné správní orgány. Nicméně volby disponují kontrolní či legitimizační funkcí, kromě toho napomáhají ke zjištění rezonujících požadavků společnosti. Prostřednictvím pravidelného volebního cyklu mají voliči možnost vybrat si z volební nabídky alternativu, která může nahradit méně schopnou politickou reprezentaci (Lebeda 2008).

2.1 Volební systém

Komunální volební systém v České republice je od svého počátku poměrný. Nicméně lze se také setkat s termínem listinný, který přesně vyjadřuje charakter tohoto systému. Při volbách do zastupitelstva obce se zachází s kandidátními listinami jednotlivých politických subjektů. Příslušní kandidáti dané listiny jsou seřazení podle pořadí, jež sestavuje navrhovaná politická strana. Komunální volby se svým způsobem hlasování odlišují od ostatních druhů voleb kvůli své rozdílné podobě nastavení. V těchto volbách totiž voliči nevybírají jeden hlasovací lístek z celé sady, nýbrž manipulují pouze s jednou tzv. volební plachtou, která zahrnuje všechny volební subjekty kandidující v dané obci na jedné listině. (Zákon č. 128/2000 Sb., zákon o obcích).

Na základě tohoto mechanismu si může volič vybrat kandidáty z jiných politických stran, což znamená, že má ve své podstatě volnou ruku k sestavení vlastní kandidátní listiny. Tento způsob volby se v ČR uplatňuje od roku 1990,

jedná se o tzv. panašování.¹ Pro každé volené zastupitelstvo se zhotovuje jeden hromadný hlasovací lístek, jehož velikost se odvíjí od počtu kandidujících politických uskupení a jejich kandidátů. Volič může na společné listině dát tolik preferenčních hlasů, kolik se obsazuje mandátů (Krejčí 1994). Nicméně přednostní hlas se určitému kandidátovi uděluje nikoliv kroužkem jeho pořadového čísla, nýbrž křížkem do vyznačeného rámečku vedle uvedeného jména.

Podle právní normy o komunálních volbách celkem existují tři způsoby provedení volby. Zaprvé volič může na volebním lístku označit jeden politický subjekt, což znamená, že uděluje hlas všem kandidátům tohoto subjektu. Druhá varianta nabízí možnost panašování, tedy volič neuděluje svůj hlas jedné politické straně, ale vybírá si jednotlivé kandidáty napříč volebními stranami. Pokud někdo označí více kandidátů, než kolik se volí mandátů, tak dochází ke zneplatnění tohoto hlasovacího lístku. Nicméně poslední způsob spojuje dva předchozí, tedy označení politického subjektu a udělení přednostních hlasů kandidátům jiných volebních stran. Takto provedená volba zaručuje zisk preferenčního hlasu označeným kandidátům a zbytek těchto hlasů zůstává kandidátům vybrané politické strany dle jejich stanoveného pořadí (Balík 2009).

Důležitou roli hraje také podoba kandidátní listiny, protože díky ní může volič ovlivnit konečné pořadí kandidátů. Ke klíčovým druhům volebních listin patří tři nejzákladnější. Jedná se o přísně vázanou kandidátní listinu, kde volič nemůže udělovat preference jednotlivým kandidátům, které by si přál ve veřejné funkci. Dochází tedy k situaci, kdy politická strana či koalice určuje pořadí své kandidátní listiny, jenž se nedá nijak měnit. Tento systém lze nazývat jako nepreferenční hlasování (Chytilík et al. 2009: 209). Zadruhé vázaná kandidátní listina představuje tzv. omezené preferenční hlasování, přičemž volič disponuje na rozdíl od předchozího druhu určitým počtem přednostních hlasů, které může udělit jednotlivým kandidátům. Hlavní úlohu však zde představuje jistá kvóta, kterou musí daný kandidát překonat, aby mohl získat příslušný mandát (Shugart 2005: 42). Volná kandidátní listina jako třetí a poslední typ této kategorie poskytuje voličům možnost širokého výběru kandidátů napříč politickým spektrem. Tímto způsobem mohou účastníci voleb libovolně sestavovat celé pořadí dané kandidátní listiny. Na

---

¹ Volební strategie, která dává voliči možnost hlasovat pro jednotlivé kandidáty napříč politickým spektrem. Volič si tedy může vybrat více kandidátů z různých kandidátních listin.

základě poměru všech preferenčních hlasů odevzdaných určitým kandidátům jisté strany se přidělují mandáty volebním stranám. Tento druh kandidátní listiny se využívá v českých komunálních volbách (Klíma 1998: 200).

2.2 Volební právo

K objasnění celého systému voleb je podstatné obeznámit se s problematikou volebního práva, jenž definuje velikost práva a jeho rozsah. Dále stanoví, kdo může hlasovat a kdo má právo být zvolen. V typické demokratické společnosti nedochází k odebrání volebního práva lidem kvůli pohlaví, výši majetku, stupnici vzdělanosti nebo z důvodů odlišné rasy (Krejčí 1994: 46). Nicméně i přesto se dodnes setkáváme s několika základními bariérami volebního práva. Například první zábrana plyne z věkového hlediska, protože osoby mladší 18 let nedisponují touto rozhodovací kompetencí. Dále jsou volebního práva zbaveny osoby, které soud odsoudil za spáchaný trestný čin k výkonu trestu. Třetí překážka se vyznačuje podmínkou spjatou s trvalým pobytem na území dané obce. Poslední omezení dopadá na nesvéprávné osoby. Především se jedná o duševně nemocné jedince, jenž postrádají způsobilost k právním úkonům (Chytilík et al. 2009: 16-17).

Mezi zásadní čtyři principy volebního práva patří zaprvé všeobecnost, která má vytvářet dojem, že každý občan je způsobilý k výkonu své volby. Druhé kritérium se týká přímosti, což znamená, že každý volič hlasuje sám za sebe přímo ve volebních místnostech do hlasovacích urn. Nelze vyslat svého určeného zástupce k tomuto účelu. Zatřetí pojem rovnosti je chápán ve smyslu stejné váhy hlasu každého člověka. Každý občan dané obce má k dispozici jeden hlas. Poslední princip představuje tajnost, což je velmi důležitá koncepce sloužící k zajištění ochrany voličů před možnou ostrakizací společnosti. Kromě toho se volební právo rozlišuje na aktivní a pasivní. V rámci aktivního volebního práva se může volič rozhodnout, komu odevzdá svůj hlas (Krejčí 1994; Baldersheim, Helmut 2006).

Na druhou stranu, pokud jde o pasivní volební právo, tak ho lze charakterizovat jako možnost občana kandidovat ve volbách a zároveň se zúčastnit mezistranického předvolebního klání. Nicméně pro každého kandidáta plyne do jisté míry určité omezení, protože některé veřejné funkce jsou podmíněny věkem. Obvykle se jeho rozmezí pohybuje od 18 do 40 let, v první řadě záleží na povaze voleného úřadu. Navíc se příslušní kandidáti potýkají rovněž s jistými povinnostmi

v podobě zapsání se na kandidátní listinu určité volební strany, uhrazení registračního poplatku za kandidaturu či nutnost předložení daného počtu podpisů. Existují pracovní pozice, které nemohou být v souladu s výkonem funkce zastupitele. Například zákon stanovuje neslučitelnost s funkcí státního zástupce, soudce, zaměstnance obecního, krajského nebo finančního úřadu (Klíma 1998: 190-191). Co se týká práva úspěšného kandidáta ve volbách, tak lze konstatovat, že jeho mandát vzniká zvolením. Tato právní konstelace platí od roku 1990 do současnosti. Naopak pozbytí mandát může zastupitel způsobit jako například formou osobní rezignace, kterou obdrží starosta v písemné podobě. Dále zaniká mandát, pokud člen zastupitelstva obce odmítne složit slib nebo ho složí se zvláštní výhradou. Ke ztrátě může také dojít kvůli úmrtí člena zastupitelstva obce nebo prvním dnem voleb do zastupitelstva, dnem připojení obce k jiné obci či ztrátou volitelnosti z důvodu spáchání úmyslného trestného činu (Čmejrek 2010).

2.3 Radniční koalice

Podle českého volebního systému se volby do zastupitelstev obcí uskutečňují na základě pravidel poměrného zastoupení. V daném prostoru se objevuje převážně multipartismus, který se vyznačuje výraznou fragmentací voleného sboru. Každá kandidující volební strana potřebuje k ovládnutí zastupitelstva získat alespoň nadpoloviční většinu všech zastupitelů. Za určitých okolností může nastat situace, kdy se jednomu volebnímu subjektu podaří uspět a zároveň zajistit potřebnou většinu v zastupitelstvu, avšak takové případy se vyskytují jen výjimečně. Nicméně mnohem častěji dochází ke stavu, kdy jedna politická strana není schopná samostatně vládnout z důvodu výše popsaného, a proto si musí shánět svého spojence neboli tzv. koaličního partnera. Uzavírání různých politických spojení je velmi pozoruhodným politologickým jevem, jehož způsoby, podněty, taktiku a logiku lze analyzovat nebo dokonce komparovat. Ustavující schůze zastupitelstva obce, kde se rozhoduje o budoucím sestavení rady obce, se musí sejít nanejvýš do 15 dnů od vyhlášení výsledků voleb (Balík 2009).

V podstatě existuje velké množství různých typů koalic, avšak mezi dvě nejdůležitější kategorie patří – minimálně vítězná a nadměrná koalice. Jejich složení se odlišuje na základě několika kritérií, především se jedná o celkový počet stran tvořících danou koalici nebo charakter zastoupení ve voleném sboru.

Vytvořené koalice poskytují zjištění o míře soutěživosti politických subjektů. V kontextu s nadměrnými koalicemi lze identifikovat některé méně obvyklé případy, které se objevují například ve formě všestranných koalic, což znamená, že nevzniká žádná opozice, protože jsou všechny politické strany zahrnuty do vládního angažmá nebo dochází k vytvoření velké koalice, která se skládá ze dvou nejsilnějších ideově zneprátelených bloků. Proti nimž stojí pár menších politických subjektů v opozici. Nicméně nelze spoléhat pouze na dvouprvkovou typologii, která je zmíněna výše, protože se dále rozlišuje několik základních podtypů dvou hlavních kategorií koalic (Cabada 2006).

První kategorie minimálně vítězné koalice zahrnuje dva typy. Jedná se o minimálně vítěznou ideově propojenou koalici a druhá varianta nabízí opačnou verzi tedy minimálně vítěznou ideově nepropojenou koalici. Na druhou stranu ke kategorii nadměrné koalice se řadí čtyři typy. První dva jsou podobně stylizované jako typy u předchozí třídy. Balíkova typologie zachází s termíny nadměrná ideově propojená koalice nebo naopak nadměrná ideově nepropojená koalice. Součástí této kategorie jsou také rovněž koalice široké a všestranné. Široké koalice se skládají z významných politických stran, které se od sebe liší na základě své ideové vzdálenosti. Tento typ koalice obvykle zahrnuje více než dva politické subjekty. Častým cílem takového spojení je vytěsnění určitého politického aktéra ze hry. Jinými slovy na dané politické scéně panuje strach z jisté politické strany, proti níž se ostatní vymezují a spojují do koalic. Ke zvláštnímu typu se řadí velké koalice, protože lze aplikovat pro obě kategorie (Balík 2009).

2.4 Volební subjekty

V komunálních volbách se spolu utkávají nejenom politické strany a jejich koalice, ale i nezávislé volební subjekty, jednotliví nezávislí kandidáti či jejich sdružení (SNK) nebo koalice. Pro všechny soutěžící aktéry se už od roku 1990 používá speciální označení „volební strana“. V minulosti se již dvakrát objevila snaha zabránit možnosti podávání kandidatur nezávislých. Poprvé se tak uskutečnilo v roce 1994, cílem bylo znemožnění kandidatur místních nezávislých sdružení. Naopak v roce 2001 se vyskytla iniciativa k potlačení kandidatur jednotlivých nezávislých kandidátů. Posléze nedošlo k přijetí ani jednoho z návrhů (Ryšavý, Šaradín 2010). Registrované politické strany, hnutí, či jejich koalice

nepotřebují plnit žádné další podmínky, což jim zaručuje určitou výhodu. Kandidující politické strany nejsou vázány žádnou povinností, která by od příslušných kandidátů vyžadovala nutnost jejich členství v politických subjektech (Charvát 2014).

Kromě toho se každý kandidát musí nacházet pouze na jedné společné listině. Kandidátní listina obsahuje maximálně tolik jmen, kolik se volí v daném obvodu zastupitelů. Navíc každá politická strana musí být členem jedné volební strany pro danou obec. V nejmenších zastupitelstvech o velikosti do sedmi členů se často stává, že kandidátní listinu podá jen jeden politický subjekt, což v konečném výsledku znamená, že dojde ke zvolení všech registrovaných kandidátů pod daným subjektem. S jednotlivými nezávislými kandidáty, kteří kandidují sami za sebe, se lze nejčastěji setkat v malých obcích, jenž mají do 350 obyvatel s velikostí jejich zastupitelstva reprezentující nanejvýš devět členů. Nutno podotknout, že nezávislá sdružení potřebují sehnat ke své kandidatuře určitý počet podpisů (Čmejrek 2010). Co se týká volební kampaně politických stran pro volby do zastupitelstev obcí, podle volebního zákona č. 491/2001 Sb., disponuje starosta obce kompetencí, která spočívá v možnosti vyhrazení jisté plochy pro vylepení plakátů, avšak nejméně 10 dnů přede dnem voleb. Tato pravomoc musí rovněž zaručovat dodržení zásad rovnosti kandidujících volebních subjektů. Dále je stanovena lhůta, při níž se nesmí zveřejňovat výsledek předvolebních a volebních průzkumů.² Volební zákon nezakazuje využívat k volební kampani obecních a krajských médií za předpokladu, že bude dodrženo pravidlo rovnosti přístupu politických subjektů. Zároveň tato média musí splňovat podmínky neutrality a korektnosti.

Na rozdíl od jiných druhů voleb, zákon v rámci komunálních voleb neukládá povinnost založit si transparentní volební účet ani nestanovuje limity na volební výdaje. Ve volbách do zastupitelstev obcí kandiduje převážná část jednotlivých nezávislých kandidátů a sdružení různých nezávislých subjektů, pro něž by případné okolnosti ohledně zavedení povinných transparentních opatření mohly vyvolat určité překážky ve snaze kandidovat, což by v některých malých obcích mohlo vést k neuskutečnění voleb z důvodu nedostatku kandidátů. (MVČR 2018).

---

² Jedná se o první tři dny před volbami a také v době průběhu voleb.

2.5 Volební chování

Na rozhodování voličů mají vliv různé faktory, které se od sebe odlišují v závislosti na podobě daného politického prostředí. V rámci komunálních voleb se v České republice setkáváme spíše s nestraničnou formou participace kandidátů, protože značná část kandidátů na kandidátních listinách politických subjektů nedisponuje jistou stranickou příslušností. Jedním z důvodů může být fakt, že většina kandidátů se na volební listině objevuje jen kvůli nutnému vyplnění nedostatku stranických aktérů. Navíc se o kandidaturu uchází několik nových i stálých osob, které mají ambici podpořit daný politický subjekt a zároveň nepočítají se svým zvolením do zastupitelského orgánu. Stávající zastupitelé obhajující svůj mandát zaznamenávají lepší voličskou podporu především kvůli své známosti, která způsobuje vyšší zisk preferenčních hlasů (Bernard 2012).

Obecně v komunálních volbách kandidují převážně nestraniční kandidáti, což vede k celkovému oslabení politických stran. Za jistých okolností lze předpokládat, že podstata politických stran nehraje pro voliče v obecních volbách významnější roli, protože se soustředí na jiná kritéria než na ideologickou shodu. Řada voličů se při svém rozhodování spoléhá na některé jednotlivé charakteristiky kandidátů, pomocí nichž se lépe orientuje ve volebním výběru. Jedná se o taková individua, která jsou během volebního procesu méně informovaná, a proto si musí vytvářet jiné vzorce volby. Mezi určující socioekonomické faktory patří například základní informace o dílčích kandidátech jako věk, etnická příslušnost, zaměstnání nebo pohlaví. Dále mohou na voliče působit následující znaky, které se týkají pořadí kandidáta na hlasovacím lístku, jeho bývalé politické zkušenosti nebo se může dokonce jednat i o naprostou banalitu jako je vzhled kandidáta (Lutz 2010).

Ve společnosti vznikají určité stereotypy, na jejichž základě se voliči rozhodují udělit příslušným kandidátům svou důvěru. Na druhou stranu upřednostňují zástupce majoritní společnosti nebo takového kandidáta, který disponuje prestižním zaměstnáním či jeho povolání je podle představ voličů spjaté s výkonem funkce politika. Mimo jiné si voliči vybírají své kandidáty i podle zajímavého vzhledu a kouzla, jímž daní aktéři vyzařují. Kromě toho dávají přednost kandidátům nacházejícím se na předních místech kandidátní listiny. Dále například ženy upřednostňují kandidáty ženského pohlaví. (McDermott 2005).

3. Personální stabilita

V této kapitole se práce podrobněji zaměří na klíčové aspekty personální stability. Pozornost je především věnována jednotlivým komunálním kandidátům, kteří usilují o potenciální zisk mandátu nebo případné znovuzvolení. Personální stabilita se zabývá mimo jiné počtem zvolení daného kandidáta za jeho celou éru politického angažmá a také zkoumá pořadí úspěšně zvoleného aktéra. Kromě toho se soustředí na několik zajímavých faktorů, jež lze jednoduše nalézt v kandidátních listinách. Jedná se o různé sociodemografické ukazatele jako například vysokoškolské vzdělání, věk a pohlaví kandidáta nebo jeho politická příslušnost. Problematiku personální stability lze zkoumat ze dvou úhlů pohledu. Jednak je důležité věnovat se významnému inkumbenčnímu efektu. Druhý případ referuje o změnách stranické příslušnosti neboli politické afilaci. Pokud některý zastupitel změnil alespoň jednu svou politickou afilaci a následně byl zvolen pod jinou volební stranou, tak lze nazvat daného zastupitele termínem fluktuant.³

3.1 Dosavadní stav výzkumu

Koncept personální stability se v rámci českého politologického diskurzu teprve rozvíjí. Odborná literatura se tomuto fenoménu věnuje pouze úzce. V České republice lze najít celou řadu výzkumných prací, které se zabývají různými spletitostmi komunálních, krajských, parlamentních nebo evropských voleb, avšak publikace, jež by obecně řešily zmíněnou problematiku v širším měřítku absentují. Významný posun vpřed v tomto ohledu zajistila bakalářská práce Víta Šimrala, v níž se zaměřil na změnu politické afilace a také politickou defekci v rámci zemí Visegrádské čtyřky. Ve svém díle definoval pojem politické afilace jako koncept změny stranické příslušnosti. Kromě toho je třeba také zmínit Jakuba Kylouška, který svým článkem *Analýza proměny zastupitelů na úrovni městských částí v Brně v letech 1994-2006* inspiroval další vědecké práce podobného zaměření, které se zabývaly změnami politických elit na komunální úrovni (Balík 2010; Pink et al. 2012). Na základě existujících výzkumů souvisejících s výše uvedenou problematikou vzniklo několik diplomových prací (Dvořáková 2015; Seidl 2012).

---

³ Toto označení neplatí pro případ, kdy daný zastupitel změnil svou politickou afilaci z důvodu zániku volební strany, za níž byl zvolen.

Nicméně co se týká inkumbenčního efektu, tak tím se v rámci České republiky zabývá Josef Bernard. Ve svém díle *Individuální charakteristiky kandidátů ve volbách do zastupitelstev obcí a jejich vliv na volební výsledky* vystihuje jednotlivé podstatné znaky komunálních politiků, jež mohou předurčovat jejich další úspěch ve volbách (Bernard 2012). Dalším odborníkem na komunální politiku je Stanislav Balík. Tento český politolog se konkrétně specializuje na oblast komunálních voleb a složení obecních zastupitelstev. Balík vydal mnoho publikací týkajících se místní politiky. Za důležitý zdroj tohoto výzkumu lze považovat především práci *Dvacet let komunálních voleb v ČR*, která se mimo jiné zevrubně věnuje zejména fenoménu personální stability (Balík, Gongala, Gregor 2015). Další dvě Balíkovy plodné publikace, jež přispěly k zajímavým poznatkům v této oblasti jsou *Politická a stranická stabilita obecních orgánů 1990-2010* (Balík 2010) a *Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností* (Balík 2008), kde autor zmiňuje, že úspěšnost inkumbentů v obhajobě svých mandátů závisí na jejich osobních kvalitách a schopnostech prosadit co nejvíce požadavků.

Výzkumných článků týkajících se voleb do zastupitelstev obcí lze vzhledem k rozsahu témat i zkoumaných jednotek nalézt velké množství. Nicméně vědeckých prací věnujících se stabilitě komunálních zastupitelů nebo změně jejich politické afilace spojené se změnou volební listiny, na níž se uchází o funkci zastupitele, je počet takovýchto odborných textů výrazně nižší, a to zejména v českém prostředí. Část vědeckých prací se daným tématem zabývá pouze na úrovni větších měst, což rozhodně nenapomáhá k hlubší analýze zkoumaného jevu. Lze pozorovat určitý nezáměr sociálních vědců se detailněji soustředit na menší či středně velká města, což může být zapříčiněno skutečností, že mnoho politologů nepřikládá této úrovni značný význam a spíše se orientují na velká města nebo dávají přednost volbám vyššího řádu.

Například brněnský politolog Michal Pink vydal několik článků, v nichž se věnuje kandidátním listinám nebo složení zastupitelstev, avšak tyto odborné práce zkoumaly veškeré aspekty především na úrovni velkých měst nebo krajů. Lze zmínit článek *Personální (ne)stabilita komunálních zastupitelstev v Plzni a Ostravě*, kde Pink společně s Jaromírem Vojtajem, Michaelou Skibovou a Jiřím Seidlem sleduje složení komunálních zastupitelských sborů a rovněž se zaměřuje na přechody zastupitelů mezi volebními subjekty (Pink et al. 2012). Nicméně

užitečnými články a publikacemi ohledně komunální politiky přispěli Pavel Šaradín a Dan Ryšavý, kteří působí na Univerzitě Palackého v Olomouci. Oba akademici sledují záležitost voleb, zatímco se Šaradín věnuje obecně výsledkům voleb, tak Ryšavý zkoumá volební chování voličů a zároveň poukazuje na lokální profesionalizaci politiků (Ryšavý 2006).

Komunálním volbám se také věnují Jaroslav Čmejrek, Jan Čopík a Václav Bubeníček, jejichž práce *Demokracie v lokálním politickém prostoru* bude sloužit jako podklad pro mnoho argumentů (Bubeníček, Čmejrek, Čopík 2010). Tato publikace v některých momentech překračuje řadu přehledových výzkumů a také poskytuje zcela novou typologii modelů lokální demokracie. Kromě toho pojímá speciální politické aspekty obcí včetně hlubší analýzy výsledků komunálního volebního systému a jeho vlivu na postavení politických aktérů. Lze konstatovat, že nováčci na kandidátních listinách nejsou pro stranu přínosem, protože mnohdy nebývají příliš známí na rozdíl od inkumbentů. Autoři nadto uvádí, že lokální politika nezískává významnější mediální pozornost, což vede ke znevýhodnění neznámých kandidátů. Navíc deklarují, že čím je větší obec z hlediska počtu obyvatel, tak tím bude přítomna větší anonymita, která oslabí méně známé politické aktéry.

Dále je třeba uvést článek *Personální stabilita a proměna zastupitelských sborů okresních měst Zlínského kraje a Vysočiny po roce 1990* (Mašterová, Pink 2011), v němž autoři použili koncepty politické afilace a personální stability na okresních městech Vysočiny a Zlínského kraje. Tato diplomová práce se bude opírat o poznatky z výše uvedených výzkumů, které mohou posloužit jako inspirace, avšak bude usilovat o poněkud užší záběr a zasažení menšího počtu zkoumaného vzorku. Co se týká relevantní zahraniční literatury, tak ta analyzuje fenomén personální stability zastupitelů i jejich politické afilace na parlamentní úrovni, případně regionálních těles (Erikson, Titunik 2015; Mershon, Heller 2009). Jedná se o výzkumy, které se snaží vymezit politickou afilaci na základě přístupu office-seeking (tedy orientace na zisk mandátu) nebo na bázi druhého přístupu policy-seeking (zaměření na naplňování politického programu).

Nutno také zmínit odbornou práci, která se věnuje indickým parlamentním volbám, v nichž zkoumá, zda má vyšší volební účast negativní vliv na zvolení inkumbentů (Guy, Vaishnav 2018). Teoretické základy ohledně politických elit

a jejich proměn položil Joseph Schlesinger, který se zabýval dlouhodobým vývojem a profesionalizací politiků. Ve své práci se soustředí na americký dvoukomorový parlament, v němž pozoruje vytváření kariérních vzorců jednotlivých politiků, přičemž poukazuje na jejich některé opakující se úspěchy (Schlesinger 1966). Z toho vyplývá, že držitelé politických funkcí mnohdy usilují o pozici tzv. politika z povolání. Navíc důležitou motivací pro veřejné činitele k účasti na rozhodování představuje pocit moci a zisku, z něhož profitují.

Řada výzkumů zabývajících se personální stabilitou se uskutečnila na území USA, kde se zrodila teorie o inkumbenci, kterou ve svých odborných textech rozpracovali například Andrew Gelman a Gary King nebo James Snyder a Charles Stewart, kteří předpokládali, že politik obhajující mandát nebo usilující o jiný disponuje nepochybným politickým kapitálem plynoucím z předchozí funkce (Stewart, Snyder 2000; King, Gelman, 1990). Takový kapitál s sebou nese obrovskou výhodu vůči nově soutěžícím politickým protikandidátům. Z evropského prostoru lze uvést například dvojici autorů Spirling a Eggers (2014), kteří se ve své případové studii věnovali politickým elitám a zavedeným stranám, kde mimo jiné zkoumali velikost vytvořené základny voličů. Nadto zdůrazňovali tvrzení, že úspěch určitého kandidáta ve volbách závisí na jeho veřejné známosti či popularitě. V zemích s rozdílnými politickými systémy jsou zjištěné výstupy na úrovni národních parlamentů obtížně použitelné pro speciální prostředí českých komunálních voleb, proto tato práce musí vycházet především z českých publikací a jejich výstupů.

3.2 Inkumbenční efekt

V rámci české politologické sféry se pro inkumbenční efekt (*incumbency effect*) nepoužívá jiný odborný název, který by odpovídal stejnému významu. Proto se musí akademická obec spokojit s tímto jednoduchým překladem z původní anglické verze. S pojmem inkumbenční efekt pracuje ve svém článku například Josef Bernard (Bernard 2012). Obecně lze konstatovat, že tento termín není v českém politologickém diskurzu příliš využíván. Podle Bernarda představuje koncept inkumbenčního efektu značnou výhodu, jež požívají úřadující političtí aktéři, kteří se pokoušejí v dalších volbách obhájit svou dosavadní pozici oproti ostatním kandidátům. V konečném důsledku pak dochází ke zvýhodnění daných

inkumbentů tedy stávajících zastupitelů, což znamená, že se často dočkávají svého znovuzvolení.

Klíčové teoretické základy inkumbence vznikly v americkém politologickém prostředí, kde se zrodily první výzkumy zabývající se inkumbenčním efektem. Politologové ze Spojených států amerických se především soustředili na volby do Sněmovny reprezentantů a také Senátu, v nichž se věnovali danému jevu. Na základě provedených výzkumů akademici zjistili, že úřadující političtí aktéři disponují ve volební soutěži výhodnějším postavením (Erikson, Titunik 2015; Cox, Katz 1996; King, Gelman 1990). Na druhou stranu autoři Klasnja a Titunik ve svém článku prokázali, že v některých méně rozvinutých zemích může být trend opačný. V tomto případě pak příslušného inkumbenta voliči vnímají spíše negativně, protože daného aktéra chápou jako osobu, které jde pouze o uchvácení moci (Klasnja, Titunik 2013). Lze tvrdit, že inkumbenční efekt hraje významnou roli při volebním rozhodování voličů podobně jako jisté sociodemografické ukazatele například pohlaví, věk nebo náboženství. Nicméně tento jev se vyznačuje spíše politickou charakteristikou dílčích kandidátů, která také může mít vliv na volební chování.

Mnoho odborných textů věnujících se fenoménu inkumbentů potvrdilo, že úřadující zastupitelé mají lepší startovací pozici na rozdíl od nových kandidujících aktérů (Levitt, Wolfram 1997; Cox, Katz 1996; Erikson 1971) Kromě jiných druhů voleb se daný efekt projevil zejména na úrovni komunálních voleb (Trounstine 2011; Martinussen 2004). Pokud se jistý inkumbent po celou dobu svého funkčního volebního období nedopustí závažného prohřešku a zároveň bude svou funkci vykonávat svědomitě, tak se dá očekávat, že se volič pravděpodobně rozhodne konformně pro stávajícího zastupitele. Navíc jsou reflektovány zkušenosti, praxe a odborná způsobilost, což do jisté míry znevýhodňuje pozici ostatních kandidátů, kteří nezastávají daný úřad. Zkrátka lze předpokládat vztah, že čím dlouhodobější výkon funkce, tím větší důvěryhodnost.⁴ V podstatě volič představuje jakéhosi zaměstnavatele a kandidát usiluje o post zaměstnance. Samozřejmě je logické, že inkumbent má lepší dispozice pro výkon funkce zastupitele. Kromě toho se úřadující aktér může opřít o jistou výhodu plynoucí z minulého období, kdy měl

---

⁴ Volič jako pragmatický aktér upřednostňuje spíše známého kandidáta, kterému důvěřuje.

příležitost zajistit si přístup k takovým zdrojům, k nimž ostatní soupeři přístup neměli. Nicméně tento poznatek nevypovídá o nějaké kvalitní stránce kandidáta, ale spíše naznačuje faktor, který způsobuje možné znovuzvolení (Ryšavý, Šaradín 2011).

Na základě empirických výzkumů bylo prokázáno, že inkumbenti disponují ve srovnání s novými kandidáty 80% potenciálem úspěšného pokračování v daném zastupitelstvu obce. Z toho vyplývá, že se nováčkům v komunálních volbách příliš nedaří. Ostatně k příznivému výsledku úřadujících aktérů napomáhá i jejich častější výskyt na předních místech kandidátní listiny (Bernard 2012). Na druhou stranu za jistých okolností může docházet ke stavu, kdy se stírají rozdíly mezi kandidujícími nováčky a inkumbenty například kvůli slabé informovanosti voličů o výkonech místní politiky. Reprezentace lokální politiky tak dostatečně nepředává důležité zprávy hromadným sdělovacím prostředkům. Na komunální úrovni často nevznikají striktně pevné radniční vlády a jejich opozice, což naznačuje, že tyto dva zformované bloky spolu v některých případech spolupracují a koordinují svou činnost tak, aby co nejlépe vyhověly voličům (Martinussen 2004).

Volební kampaň může v rámci komunálních voleb do jisté míry ovlivnit část veřejnosti, avšak voliči se rozhodují také podle místních kulturních, socioekonomických nebo demografických faktorů jako jsou náboženství, věk, vzdělání nebo nezaměstnanost. Nicméně kromě těchto činitelů se voliči při svém rozhodování řídí rovněž dalšími charakteristikami jako například strukturou kandidátů a jejich počtem nebo zhodnotí celkový výkon práce stávajícího zastupitelstva (Levitt, Wolfram 1997). Balík ve svém díle vytvořil hypotézu, která se zakládá na argumentu, že čím více bude převažovat počet kandidátů nad počtem volených zastupitelů, tak tím více poroste volební účast přibližně do momentu, kdy celkový počet kandidátů dovrší dvojnásobku zastupitelských míst, což znamená, že se již dále volební účast nebude zvyšovat. Lze konstatovat, že komunální politik, který se znovu uchází o příslušný mandát, disponuje určitým politickým kapitálem, jenž obdržel z předchozí funkce. Důležitý rozdíl mezi politickým nováčkem a inkumbentem spočívá zejména v politické zkušenosti, veřejné známosti, politických a finančních zdrojích (Balík 2009).

3.3. Politická afilace

Termínem politické afilace se rozumí konkrétní dobrovolné přidružení daného kandidáta k jisté politické straně nebo hnutí, za nějž poté kandiduje ve volbách. Obvykle dochází ke špatné interpretaci tohoto pojmu, protože někteří autoři výzkumných prací nerozlišují mezi politickou afilací a klasickým politickým stranictvím. Přitom zásadní rozdíl spočívá v tom, že určitá osoba, která se rozhodla kandidovat pod nějakým politickým subjektem, nemusí být nutně členem dané politické strany. Především v rámci komunálních voleb se tento fenomén objevuje poměrně často, protože značná část kandidátů nedisponuje potřebou se přímo politicky angažovat, a proto raději kandidují jako nestraníci či nezávislí za danou volební stranou. Zkrátka politická afilace představuje způsob volného přičlenění jistého kandidáta k příslušné kandidátní listině politického subjektu, přičemž se předpokládá, že dotyčný nestranický aktér s tímto subjektem alespoň sympatizuje (Wilson 2014).

Předmětem různých výzkumů personální stability je kromě inkumbenčního efektu i změna politické afilace. Někteří akademici používají termín změna stranické příslušnosti, což může vyvolat stav konfúze. Vhodnou definici pro daný pojem lze formulovat jako rozhodnutí kandidáta o změně volební strany v budoucích volbách. V rámci komunálních voleb kandiduje velký počet nestranických kandidátů, kteří často figurují na jednotlivých kandidátkách volebních stran. Je pravděpodobné, že právě tito nezávislí aktéři budou fluktuovat mnohem častěji než řadoví straníci. Nicméně každá politická fluktuace kandidátů se zkoumá v dílčích volebních obvodech za určité období. Jisté mezistranické přesuny se hojně vyskytují zejména v menších obcích a městech (Čmejrek 2010).

Co se týká problematiky komunálních volebních stran, které provedly pouze změnu svého názvu před dalšími volbami, v tomto případě se na příslušné kandidáty nepohlíží jako na politické fluktuanty. Podobnou situaci lze spatřovat u vytváření koaličních uskupení politických stran, protože zde hraje roli shluk více subjektů ve snaze uspět ve volbách nikoli ctižádost jednotlivých kandidátů. Personální stabilita z hlediska politické afilace závisí na několika principech. K zachování loajality kandidátů je třeba zajistit trvalou podporu volební strany, komunikativnost a efektivní řízení (Bernard 2012).

4. Teorie koalic

V přítomnosti volebních systémů poměrného zastoupení a také vícestranických systémů téměř nedochází k situaci, kdy jedna politická strana obdrží nadpoloviční většinu ve voleném sboru. Samozřejmě tento scénář může nastat, ale jedná se zpravidla o výjimku. Proto se celá řada politických stran v těchto podmínkách neobejde alespoň bez jednoho koaličního partnera, který rovněž získal určité zastoupení ve voleném tělese (Laver 1992). Teorie koalic vychází z teorie her, pomocí níž se dále rozvíjí racionální mocenské hry, v nichž figurují nejméně tři aktéři. Tento proces povolební spolupráce slouží především k vytvoření většinových vlád v parlamentních systémech. Za klíčové dílo zabývající se herními modely je považována publikace od dvojice autorů Oskara Morgensterna a Johna von Neumanna *Theory of Games and Economic Behaviour*, která vyšla v roce 1947. Tito teoretici přišli s myšlenkou, že teorie her vychází z vysvětlení racionálního chování účastníků v rámci stanovené arény, v níž se střetávají politické strany ve snaze docílit co nejvyšších užiteků za vynaložení co nejnižších nákladů. Teorii her lze při použití na skutečnou podobu politiky dělit na dva hlavní modely. Jedná se o hru s nenulovým součtem a hru s nulovým součtem (zero-sum game), kdy v tomto případě mezi sebou soupeří dva hráči, přičemž existuje pravidlo, kdy ztráta jednoho znamená zisk druhého jako příklad se dá uvést takový parlamentní systém, v němž se ve volbách využívá jednokolového volebního systému. Takovéto pojetí však neodpovídá českému volebnímu prostředí, protože v rámci poměrného volebního systému není uskutečnitelné, aby systém vytvořil jen dva aktéry, kteří by se podíleli na volební soutěži. Co se týká her s nenulovým součtem, lze je typologicky rozdělit na dvě skupiny. Zaprvé se jedná o hru dvou aktérů, avšak za předpokladu, že daní aktéři společně získávají nebo naopak trátí, ale jen část. Nicméně druhý model se zakládá na koncepci her s nenulovým součtem, což je případ, kdy do hry vstupuje více hráčů než dva, což se slučuje s českým prostředím, a tedy ho lze přenést na teorii koalic. Podstatou každého koaličního partnerství je záruka jisté legislativní většiny, která svým členům garantuje prosazení návrhů různých zákonů. Politické strany a jejich představitelé hrají důležitou roli v rámci povolebního vyjednávání s ostatními stranami, kdy jednotliví účastníci jednání musí umět dosáhnout společného kompromisu (Balík 2006).

4.1 Perspektivy studia koalic

Na teorii koalic lze nahlížet dvěma způsoby, jednak z amerického hlediska, které se více věnuje modelům koaličních vazeb a jejich předpokládaným hodnotám, navíc přímo navazuje na teorii her, druhý pohled nabízí evropské studium, které zdůrazňuje praktický výzkum sestavování koalic v západoevropských politických systémech. Pokud jde o americký pohled na teorii koalic, tak její základy položil William Riker, který se ve svém díle *Teorie politických koalic* zabýval rozšířením klasické teorie her. Za důležitý předpoklad koaličních modelů se považuje soutěž nejméně tří politických stran. Kromě soupeření těchto politických aktérů o pozice ve vládě se ještě tato teorie koalic zabývá konceptem racionality, který se snaží vysvětlit racionální chování voličů, jehož cílem je dosažení maximálního podílu na výkonu moci. Americké studium koalic předpokládá, že každý politický hráč usiluje o vznik nejvýhodnější koaliční spolupráce. Pozoruhodným rysem koaličního jednání jsou strategické kroky jednotlivých aktérů. Navíc tito političtí hráči usilují o největší zisk ministerských křesel. Za nejpravděpodobnější koalici lze považovat takové, jež zabezpečují svým členům co nejmenší, avšak dostačující většinu v rámci legislativního tělesa (Riker 1962).

Komplexní téma koalic lze chápat jako hru s nulovým součtem, přičemž dochází ke stavu, kdy jednotliví političtí aktéři vedou mezi sebou boje o významné pozice ve vládě. Nicméně do vlády vstupuje jen několik politických stran a zbytek prohrává, což znamená, že skončí v opozici, a to až do dalších regulérních voleb, které jim mohou poskytnout šanci na případné vítězství. Ke konečnému výsledku koaliční spolupráce přispívá především schopnost komunikace. Americká tradice se zakládá na různých modelech. Kvůli tomu je také kritizována za značný posun od reality. V rámci povolební mezistranické soutěže o moc se soustředí primárně na boj o místa ve vládě. Na druhou stranu prosazování politického programu hraje vedlejší roli. Americké studium koalic se zabývá především problematikou minimálně vítězných koalic, protože ta reflektuje koncept racionality. Nicméně menšinové vlády a velké koalice jsou považovány za spíše nekompatibilní případy (Říchová 2014, 120-121).

Co se týká evropského pojetí studia koalic, v tomto ohledu se klade přílišný důraz na empirický výzkum. Cílem tohoto přístupu je shromáždění znalostí o jednotlivých koaličních typech a faktorech vedoucích k jejich zrodu. Na základě dostatečného množství těchto praktických poznatků lze následně dospět k procesu generalizace. Z hlediska evropského pojetí se v rámci sestavování koalic zdůrazňuje důležitost společenského kontextu. Například podstatou politické kultury je vytváření a zároveň udržování vzájemných vztahů mezi potenciálními koaličními hráči. Mimo jiné reflektuje i historické hledisko politické tradice při etablování koaličních vazeb (Havlík 2011).

Teorie koalic se hlavně orientuje na vliv politického propojení mezi koaličními aktéry. Pomocí programové vzdálenosti politických stran lze dokonce vysvětlit jistou neochotu daného politického subjektu na účasti ve vládě. Evropské studium koalic se věnuje zejména objasnění výskytu menšinových vlád a velkých koalic. Na rozdíl od amerického přístupu tyto kroky politických hráčů nechápe jako deviantní, ale označuje je za strategické. Rovněž má ambice částečně obohatit studium koalic znázorněných na celostátní úrovni o znalosti koaličních vazeb z místních úrovní. Zastánci evropského pojetí teorie koalic se vymezují vůči americkým teoretikům a zároveň kritizují jejich modely koaličních vlád, které se dají na základě empirických poznatků jednoduše zpochybnit (Balík 2006).

4.2 Motivace účasti ve vládě

Z hlediska úsilí politických stran účastnit se koaličních vlád lze rozlišit dva základní teoretické koncepty. Mechanismus sestavování koalic se řídí primárně buď egocentrickou racionální motivací nebo motivací společné programové shody. Co se týká prvního konceptu, tak jeho hlavním cílem je dosažení největšího podílu na vládním angažmá. Tento přístup vychází především z teorie racionální volby, kterou se hlouběji zabývá americká tradice studia koalic. Část sociálních vědců se domnívá, že politické subjekty a jejich představitelé působí jako unitární aktéři, jež usilují o maximalizaci svého podílu v rámci jistého úřadu. Teorie racionálního chování se věnuje pouze vítězným koalicím, které disponují v dolní komoře parlamentu pohodlnou většinou, pomocí níž dochází k prosazování všech navrhovaných zákonů. Na ostatní případy koalic se nahlíží jako na tzv. blokované, což znamená, že daná spolupráce politických stran není schopná samostatně

realizovat své cíle. Široké koalice podle názorů některých politologů nemají žádný význam a jsou do jisté míry nelogické, protože prostředí více vítězů omezuje celkové množství potenciálních zisků (Riker 1962).

Druhý koncept zdůrazňuje prosazení volebního programu jako cíl politické mezistranické soutěže, přičemž nepovažuje politickou orientaci při formování koalic za sekundární, ale naopak ji chápe jako nejdůležitější předmět budoucí spolupráce. Na základě dat celé řady empirických výzkumů lze konstatovat, že společné programové priority koalic mají klíčový význam. Důkazem tohoto tvrzení může být například fakt, že evropské politické strany se etablovaly na bázi různých ideologických proudů. V rámci evropského prostoru se vytvářejí především takové koaliční vlády politických stran, které se víceméně shodují v programových bodech. Na rozdíl od amerického přístupu ministerské posty nemají být výsledkem politického boje a jeho hlavním cílem, ale nástrojem, pomocí něhož by mělo dojít k naplnění konkrétních politik. Zkrátka politická reprezentace podílející se na vládě usiluje o realizaci daného politického programu. Pokud se politické strany shodují v klíčových prioritách, tak se dá očekávat větší flexibilita v rámci dělby ministerských křesel mezi politickými aktéry, protože nebudou vznikat pochybnosti, že by došlo ke snížení předpokládaného výnosu (Swaan 1973).

4.3 Minimální vítězná koalice

Na základě typologie koaličních vlád se rozlišují dvě klíčové třídy koalic a jejich jednotlivé typy. Mezi tyto hlavní třídy patří minimální vítězná koalice, které se skládají ze dvou typů a nadměrné koalice zahrnující celkem čtyři typy. V odborné literatuře jsou minimálně vítězná koalice vymezeny podle několika charakteristických znaků. Zaprvé se taková vládní spolupráce politických stran skládá jen z těch subjektů, které mohou vládě zajistit těsnou a zároveň nenákladnou legislativní většinu. Nicméně pokud by nastala situace, že daná koalice ztratí jednoho svého partnera, tak současně přichází o potřebnou většinu ve voleném tělese. Zadruhé je nutné splňovat podmínku, že vládní koalice odpovídá formátu zpravidla dvou někdy i více politických stran, jenž zajišťují nadpoloviční většinu (Balík 2006).

V souvislosti s teorií racionální volby lze dosáhnout vysvětlení příčin vedoucích ke vzniku minimálně vítězných koalic. Podstatným rysem této teorie je

dosažení největšího podílu na vládě a eliminování veškerých možných ztrát. Předpokládá se, že političtí aktéři uvažují racionálně ve snaze obsazení co nejvíce ministerských křesel v exekutivě, přičemž pomocí voleb a příslušných postů v legislativním orgánu má dojít k předem stanovenému cíli. S konceptem minimální vítězné koalice poprvé operoval William Riker, jenž převedl důležitá zjištění ohledně teorie her z publikace Johna von Neumanna a Oskara Morgensterna do reálné podoby studia koalic. Při hodnocení minimálně vítězných koalic je nutné reflektovat jejich interní vlastnosti, které spočívají ve stranické ideologii a velikosti koalice. Nutno zmínit, že Riker pro svou analýzu použil výlučně matematické kritérium počtu. Zkrátka podle tohoto teoretika každá politická strana usiluje o maximalizaci svého zisku, který představuje celkový podíl na moci.⁵ Minimálně vítězné koalice se formují za účelem dosažení nejvýhodnějších podmínek, z nichž profitují takové politické subjekty, které se mezi sebou dohodly na dělbě exekutivních postů (Riker 1962).

Z hlediska délky fungování minimálně vítězných koalic se někteří politologové shodují v přesvědčení, že tento způsob koaliční vlády má dlouhodobější životnost, protože v rámci vzájemné spolupráce menšího počtu aktérů nedochází k častým sporům. Takovéto koalice vznikají především tam, kde se nachází jen málo relevantních politických stran. Tento typ vlády je spíše vhodnější pro westminsterský model demokracie, který zkonstruoval Arend Lijphart. V Evropě lze najít příklady zemí, kde dříve docházelo, ale někde stále současně dochází k pravidelnému sestavování minimálně vítězných koalic. Jedná se například o menší země jako Island, Lucembursko, Norsko, Irsko nebo větší státy jako Rakousko či Spolková republika Německo. K mimoevropským případům jednoznačně patří významné členské země Commonwealthu jako Kanada, Austrálie a Nový Zéland. Postupem času došlo ke zvýšení fragmentace stranických systémů, což přispělo k rozšíření velkých a menšinových vládních koalic. V důsledku těchto nepříznivých podmínek je obtížné sestavovat minimální vítězné koalice, které by zajistily princip nízké nákladnosti (Říchová 2014).

Koncept minimální vítězné koalice lze chápat jako obecnější pojem, pomocí něhož není možné predikovat podrobnější podobu složené vlády. Existuje totiž

---

⁵ Vytváření nadměrných koalic v rámci omezeného počtu ministerských křesel se považuje za deviantní a neuvážené.

několik variant a způsobů, na jejichž základě se dá rozlišovat mezi jednotlivými minimálně vítěznými koalicemi. K jejich identifikaci je nutné použít celkem čtyři kritéria, která se zaměřují na konkrétní charakteristické rysy. První kritérium se vztahuje k velikosti koalice ve smyslu celkového počtu mandátů v legislativě. Jinými slovy za nejvýhodnější minimálně vítěznou koalici lze pokládat takovou, jenž disponuje nejnižším nutným počtem parlamentních křesel. Co se týká druhého kritéria, tak to se konkrétně zaměřuje na souhrnný počet členů koalice, přičemž se předpokládá, že čím bude nižší počet členů vládní koalice, tak tím méně vznikne vnitřních sporů a koaličních napětí. Kromě toho může vládní spolupráce menšího rozsahu lépe vyjednávat jednotlivé oblasti politiky než koalice složená z více politických stran (Havlík 2011).

Třetí kritérium klade důraz na ideologickou vzdálenost mezi dílčími politickými subjekty. Z tohoto hlediska se minimální vítězné koalice utvářejí na základě programové shody koaličních partnerů. V podstatě každá politická strana usiluje o prosazení svého volebního programu, takže je logické, že se jednotlivé strany spojují do koalic kvůli společným cílům. Lze předpokládat, že se političtí aktéři chovají zpravidla racionálně, což znamená, že se snaží zajistit veškeré výhody a zároveň eliminovat případné konflikty, které by mohly nastat z důvodu ideologické vzdálenosti. Proto je pravděpodobné, že nedojde k vytvoření takové koalice, jejíž členové by se mezi sebou výrazně lišili v programových bodech. Poslední čtvrté kritérium se vztahuje ke kombinaci počtu koaličních partnerů s jejich ideologickou orientací. Podle něhož se formují jen efektivní vítězné koalice, které se skládají z politických stran, jež si jsou z ideového a programového hlediska vzájemně blízké (Balík 2006).

4.4 Velká koalice

Termín velká koalice může vyvolávat nejasnosti kvůli své nejednoznačné interpretaci, protože tento pojem lze chápat dvěma způsoby. Velká koalice totiž představuje, buď konkrétní typ sestavené koalice nebo se daný termín vztahuje celkově k obecné třídě koalic, která se dále dělí na jednotlivé koaliční typy. Co se týká prvního významu, v rámci odborné literatury pojem velká koalice značí takový typ koalice, jež tvoří dvě politické strany, které jsou v daném stranickém systému nejsilnější a zároveň ideově protikladné (Jüptner 2004). V podstatě toto spojení

nemá ambici přibírat menší politické aktéry. Velká koalice je speciálním typem, protože ji lze řadit k oběma třídám.⁶ Pozoruhodná se zdá být situace, kdy nedochází kvůli personálním sporům k vytvoření minimální vítězné ideově propojené vládní koalice a vládu naopak sestavují dva silné antagonistické tábory. Nicméně u velkých koalic existuje podmínka, která stanovuje nutnost působení alespoň dvou protichůdných opozičních stran (Cabada 2006).

Druhý obecnější význam se vztahuje k určité třídě koalic, někdy bývá označována jako nadměrná koalice, která je charakteristická tím, že se skládá alespoň z jedné nebo více nadbytečných politických stran. Někteří politologové považují tuto třídu a její jednotlivé typy za nežádoucí, protože se domnívají, že nadbyteční koaliční partneři vládě nepřinášejí žádné bonusy v rámci legislativního procesu. V podstatě dochází ke stavu, kdy jsou jednotliví koaliční aktéři nuceni zajistit svým reprezentantům adekvátní počet ministerských křesel, což může vést ke komplikacím. Nicméně platí vztah, že čím více politických stran se podílí na vládě, tak tím více se stává jakékoliv vyjednávání mezi koaličními partnery složitější, protože takováto multilaterální spolupráce vyžaduje kompromisní řešení, které má ambici pojmout smysluplné požadavky. Lze tvrdit, že nadbyteční členové vlády požívají její výhody, avšak ke zefektivnění výkonu rozhodně nepřispívají. Ostatně existuje několik důvodů, proč dochází k sestavování velkých koalic. Například společné programové zájmy a personální propojení mezi stranami mohou být příčinou vzniku této širší spolupráce. Druhý klíčový argument pramení z obav ohledně nízké stranické disciplíny, kterou je třeba zabezpečit (Říchová 2014).

4.5 Menšinové vlády

Ke vzniku menšinových vlád dochází v situaci, kdy vítězná politická strana není schopná sama nebo s dalšími partnery vytvořit vládní většinu. V podstatě lze konstatovat, že žádný politický subjekt v parlamentu nekontroluje více než 50 % poslaneckých křesel. Menšinové vlády vznikají obvykle kvůli nedostatečnému volebnímu výsledku dané politické strany, kdy určitému vítězi voleb chybí pouhých pár mandátů k získání potřebné vládní většiny. V takovém případě se tento tristní politický subjekt stává klíčovým hráčem oproti jeho konkurenčním aktérům. Nicméně za jistých okolností by mohla nastat situace, kdy se zbytek menších

---

⁶ Tedy, jak ke třídě minimální vítězné koalice, tak ke koalici velké (nadměrné).

politických stran spojí proti vítězi, což je spíše nepravděpodobné z důvodu ideové vzdálenosti jednotlivých subjektů. Ve skutečnosti dochází zpravidla k mezistranickému kompromisu, který spočívá v toleranci jednobarevné menšinové vlády (Švec 2017).

Na základě racionální teorie menšinových vlád lze rozlišit dva hlavní přístupy, které vysvětlují, proč se některé opoziční strany odmítají účastnit vládní spolupráce. Předpokládá se, že političtí aktéři usilují o maximalizaci svého krátkodobého, ale i dlouhodobého prospěchu prostřednictvím ovlivňování výkonu legislativního procesu bez přímé účasti na vládním angažmá. Co se týká prvního přístupu, ten se zabývá schopností opozičního tlaku ve vztahu k vládním rozhodnutím, přičemž platí, že čím je větší pravděpodobnost opozice ovlivnit konečný výstup vlády, tak tím bude menší motivace vstupovat do takové koalice. Jinými slovy méně úspěšné politické strany dávají přednost roli silné opozice, která má menšinovou vládu pod kontrolou (Moury 2014).

Druhý přístup spočívá v budoucí šanci politických aktérů na vítězství ve volbách. Proto přímá účast ve vládě představuje jisté riziko, které by mohlo ohrozit šanci na úspěch v dalších volbách, tudíž je optimální se na vládě nepodílet. Nicméně dočasná neochota účastnit se výkonu moci neznamena dlouhodobé averzní chování, ale spíše vyjadřuje odhodlanost vyčkat na příznivější stav. Lze tvrdit, že politické strany upřednostňují svůj budoucí užitek před spokojením se s krátkodobou výhrou, která jim neposkytuje jisté záruky. Kromě toho je třeba zmínit, že menšinové vlády nejsou nutně vždy nestabilní (Strøm 1990).

5. Metodologické vymezení

Z metodologického hlediska tato diplomová práce staví na základech komparativní analýzy, přičemž jádrem samotného výzkumu jsou komunální volby a jejich jednotlivé aspekty ve vybraných městech ČR. Konkrétně se daná případová studie zaměřuje pouze na několik málo případů, které se nacházejí v prostoru Královéhradeckého kraje. Zkoumaný vzorek zahrnuje celkem pět středně velkých měst s totožnou velikostí zastupitelského orgánu, jež čítá 21 zastupitelů. Jedná se o Jičín, Rychnov nad Kněžnou, Dvůr Králové nad Labem, Vrchlabí a Jaroměř. Co se týká časového vymezení, tak se práce zabývá komunálními volbami od roku 2002 až do současnosti včetně těch nedávných z roku 2018, z čehož vyplývá, že zvolené období sleduje celkem pět uskutečněných voleb. Cílem této případové studie je zachycení specifičnosti jednotlivých případů a jejich následná vzájemná komparace. Tato metoda přispívá k pochopení klíčových aspektů problematické oblasti výzkumu. Kromě toho se případová studie soustředí na zevrubnou analýzu, pomocí níž dochází k zodpovězení stanovených výzkumných otázek.

Ke zpracování tohoto výzkumu je nutné vycházet především z volně dostupných dat Českého statistického úřadu (ČSÚ). Právě prostřednictvím internetového volebního serveru ČSÚ dochází ke shromáždění velkého množství dat, které obsahují veškeré klíčové informace, pomocí nichž lze dosáhnout zajímavých zjištění. Hlavní pozornost bude věnována jednotlivým volebním výsledkům vybraných měst za daný rok. Na druhou stranu kromě sledování mezistranické soutěže lze získat také významné údaje o volební účasti, počtu voličů, zvolených členech zastupitelstva nebo sociodemografických ukazatelích kandidátů volebních stran. V práci budou rovněž řešeny dílčí komponenty personální stability týkající se městských zastupitelů, přičemž se zejména klade důraz na jejich pevnost politické afilace a personální kontinuitu. Ke zkoumání těchto dvou složek budou postačovat data ze serveru ČSÚ.

Nicméně informace o skladbě městských radničních koalic daný volební server neposkytuje, a proto se musí autor tohoto výzkumu obrátit na jiné zdroje. V podstatě se dá částečně využít databáze Evropských volebních studií, která eviduje členy obecních a městských rad, avšak její silnou nevýhodou je značná neúplnost, ale i neaktuálnost. Například informace o složení městských rad na

základě komunálních voleb z roku 2014 a 2018 zcela chybí. Z výše uvedených důvodů se tato práce spoléhá na mediální zdroje, které jsou dostupné z internetu. Ovšem k získání některých údajů využívá poznatků z přímé konverzace s kompetentními osobami daného města. Kromě toho také dochází ke vzájemné komunikaci formou telefonických hovorů nebo prostřednictvím e-mailové korespondence.

V rámci zkoumání personální stability bude tento výzkum ověřovat sílu inkubenčního efektu ve sledovaných městech. Tato studie v každém volebním obvodu v daném vymezeném období získá celkem čtyři hodnoty, které budou následně zprůměrovány, aby mohlo dojít ke srovnání výsledků ostatních obvodů. Druhá komponenta se věnuje politické afilaci, jež vyjadřuje politické přidružení kandidáta k danému subjektu. Ostatně se ve volební databázi lze setkat s odlišnými termíny jako navrhuující strana a politická příslušnost, které upozorňují na skutečnost, že daný aktér kandidující za navrhuující stranu nemusí být nutně jejím členem. Nicméně takový kandidát dává minimálně najevo své sympatie a ochotu kandidovat pod příslušnou kandidátní listinou. Kromě toho se mandát zvoleného neustraníka v konečném důsledku připisuje dané navrhuující volební straně. Proto tato práce raději operuje s termínem politické afilace, aby se vyvarovala případným nepřesnostem. Pozornost bude věnována výrazné frekvenci změn politické afilace jednotlivých zastupitelů ve sledovaných komunálních volbách.

Co se týká klasifikace exekutivních koalic, tak výzkum vychází především z obecné teorie koalic, která rozlišuje mezi základní třídou minimálně vítězných koalic a nadměrných koalic. Tyto dvě třídy se stanou primárním hodnotícím kritériem radničních koalic. Nicméně z hlediska ideové profilace parlamentních politických stran budou dané třídy dále členěny na jednotlivé typy ideově propojených či nepropojených koalic. Výzkum rovněž klasifikuje ideově propojené koalice podle jejich ideologického zařazení. Ovšem v rámci komunální politiky dochází k problematické přítomnosti nezávislých subjektů, které se nepřiklání k žádnému pólu. Pro účel snazšího třídění radničních koalic lze předpokládat, že nezávislé subjekty reprezentují politický střed, avšak takovéto označení není samozřejmě přesné a korektní, ale nabízí alespoň nějaké uspokojivé řešení.

6. Analýza výsledků komunálních voleb

Tato kapitola představuje hlavní praktickou část práce, v níž se klade důraz na provedení detailní analýzy komunálních voleb ve sledovaných volebních obvodech v jednotlivých letech. Výzkum operuje se vzorkem pěti středně velkých měst, která disponují stejným počtem volených zastupitelů. Z toho důvodu jsou dané volební obvody seřazeny v sestupném pořadí podle celkového počtu voličů. Každá podkapitola zobrazuje vývoj počtu kandidujících volebních subjektů, kromě toho zmiňuje výši volební účasti nebo řeší otázku personální stability. Nicméně speciální pozornost je věnována povolebnímu rozdělení mandátů jednotlivým volebním subjektům a také problematice vytváření radničních koalic. Všechny sestavené radniční koalice jsou uvedeny v jednotlivých grafech níže, které zobrazují nejen dílčí volební subjekty podílející se na koalici, ale rovněž její celkovou velikost z hlediska počtu mandátů.

6.1 Komunální volby ve Dvoře Králové nad Labem v letech 2002-2018

V roce 2002 proběhly ve Dvoře Králové nad Labem komunální volby, kterých se zúčastnilo celkem osm kandidujících volebních subjektů, z nichž pouze jeden nezískal žádné zastoupení v zastupitelstvu města, což znamená, že daná kandidátní listina nepřekročila stanovenou pětiprocentní hranici nutnou k zisku mandátu.⁷ V tomto volebním obvodu bylo tehdy ve stálém seznamu zapsáno 13 275 voličů. K volebním urnám z nich dorazilo 44,86 %. Ve Dvoře Králové nad Labem se volí 21 členů zastupitelstva, a proto lze toto město řadit ke spíše menším či středně velkým městům. Nejvyšší volební podíl získalo sdružení nezávislých kandidátů „Dvoráci“, kteří obdrželi 31,13 % hlasů, což vedlo k dosažení osmi zastupitelských křesel. Na druhém místě skončila Občanská demokratická strana s 20,95 % hlasů, přičemž její výsledek odpovídal pěti mandátům v městském zastupitelstvu. Dále následovala se značným odstupem Česká strana sociálně demokratická, které se podařilo získat 12,75 % hlasů, které jí zajistily celkem tři zastupitele.

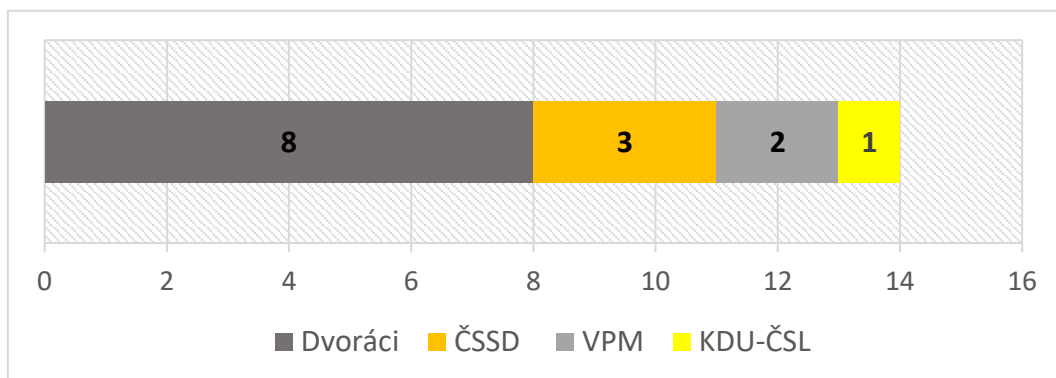
⁷ Konkrétně se jednalo o Unii Svobody-Demokratickou unii, která obdržela 4,82 % hlasů.

Tabulka 1: Výsledky komunálních voleb ve Dvoře Králové v letech 2002 - 2018

Volební strana	Volební roky				
	2002	2006	2010	2014	2018
SNK-Dvoráci	31,13 %	13,93 %	9,51 %	3,59 %	X
ODS	20,95 %	26,96 %	20,95 %	9,40 %	17,11 %
ČSSD	12,75 %	14,59 %	24,65 %	17,77 %	10,38 %
VPM	10,26 %	23,02 %	14,30 %	5,62 %	X
KSČM	7,04 %	7,45 %	7,13 %	4,80 %	X
KDU-ČSL	6,78 %	4,35 %	2,12 %	X	X
NEZÁVISLÍ	6,28 %	X	X	X	X
US-DEU	4,82 %	X	X	X	X
SZ	X	9,70 %	5,02 %	X	X
ANO	X	X	X	26,27 %	42,43 %
TOP 09	X	X	11,71 %	8,40 %	X
VV	X	X	4,61 %	X	X
Patrioti	X	X	X	6,35 %	X
Šance	X	X	X	9,78 %	X
VÝCHODOČEŠI	X	X	X	6,67 %	8,17 %
Republika	X	X	X	1,09 %	X
Hnutí občané	X	X	X	0,26 %	X
ČPS	X	X	X	X	7,31 %
DKoalice	X	X	X	X	14,60 %
Volební účast	44,86 %	43,58 %	42,40 %	42,04 %	39,76 %

Zdroj: vlastní zpracování na základě ČSÚ

Na dvouciferný výsledek dosáhl ještě místní subjekt Volba pro město s 10,26 %, což znamenalo dosažení dvou křesel v zastupitelstvu města. Do tohoto voleného tělesa usedli další tři zástupci, ovšem každý byl za jiný volební subjekt. Po jednom křesle v městském zastupitelstvu tedy získala Komunistická strana Čech a Moravy, Křesťanská demokratická unie – Československá strana lidová a také Nezávislí.

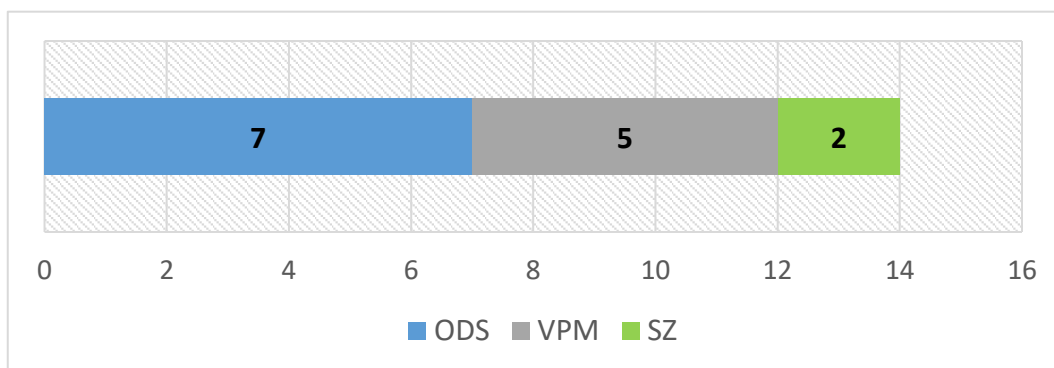
Graf 1: Radniční koalice ve Dvoře Králové nad Labem z roku 2002

Zdroj: vlastní zpracování

Vítězné místní uskupení nezávislých kandidátů „Dvoráci“ obsadilo post starosty, kterým se stal Jiří Rain. Nicméně tento volební subjekt potřeboval získat alespoň jednoho radničního koaličního partnera. Nakonec došlo ke vzniku nadměrné koalice Dvoráků, ČSSD, KDU-ČSL a Volby pro město, kterou lze klasifikovat jako koalici levého středu. Při srovnání kandidátní listiny vítěze a druhé ODS lze konstatovat, že oba volební subjekty disponovaly pestrou kandidátní listinou, která zahrnovala různé věkové i profesní skupiny, což mohlo samozřejmě přispět k lepšímu výsledku. Pozoruhodné je také zjištění, že u ODS nebyli všichni zastupitelé zvoleni podle stanoveného pořadí jako u Dvoráků.

Ve volbách v roce 2006 došlo ke snížení počtu kandidujících volebních subjektů oproti roku 2002, kdy bylo ve Dvoře Králové nad Labem sestaveno celkem osm kandidátních listin. Na druhou stranu jistá změna nepředstavovala drastický zvrat, protože se jednalo pouze o úbytek jednoho subjektu. V podstatě ve Dvoře Králové nad Labem kandidoval jeden lokální volební subjekt a šest relevantních politických stran, které disponovaly celostátní působností. Téměř všechny kandidátní listiny získaly určité politické zastoupení v rámci zastupitelského tělesa kromě kandidátky Křesťanské a demokratické unie – Československé strany lidové. V tomto roce bylo ve stálém seznamu zapsáno 13 303 voličů. Co se týká volební účasti, ta se mírně snížila, protože k volbám dorazilo 43,58 % oprávněných obyvatel.

Tyto komunální volby v roce 2006 vyhrála Občanská demokratická strana, která získala 26,96 % hlasů, což v konečném přepočtu všech platných hlasovacích lístků na mandáty znamenalo, že vítězná strana obdržela 7 mandátů. Hned za ODS se umístilo lokální uskupení Volba pro město s 23,02 %, přičemž tento volební subjekt dosáhl na celkových 5 zastupitelských křesel. Česká strana sociálně demokratická skončila na třetím místě se ziskem 14,59 %, což byl poměrně slabý výsledek, když na celostátní úrovni disponovala mnohem vyššími čísly. K výsledku ČSSD se přiblížila Strana nezávislých kandidátů – Evropští demokraté, která obdržela 13,93 % hlasů a obě dvě strany získaly shodně po třech mandátech v městském zastupitelstvu. Dále jako nováček uspěla Strana zelených s celkovým ziskem 9,7 %, což vedlo k dosažení 2 křesel. Do městského zastupitelstva se ještě dostala Komunistická strana Čech a Moravy, která obdržela jeden mandát.

Graf 2: Radniční koalice ve Dvoře Králové nad Labem z roku 2006

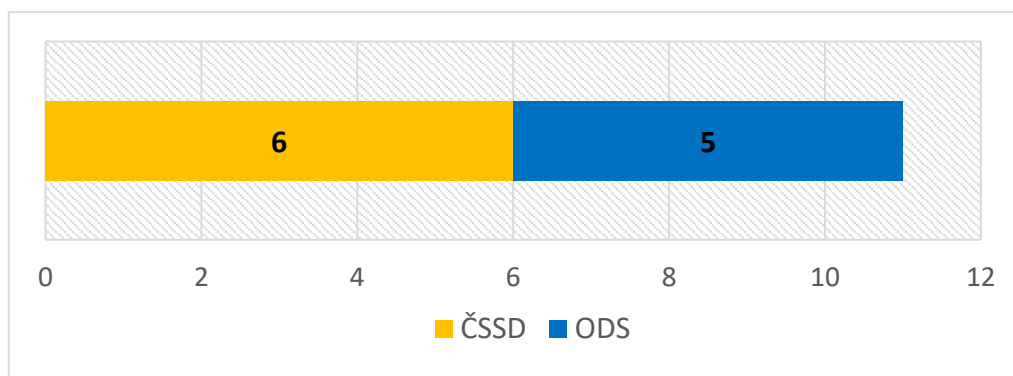
Zdroj: vlastní zpracování

Občanská demokratická strana se jakožto vítěz komunálních voleb dohodla na koaliční spolupráci s lokálním uskupením Volba pro město a Stranou zelených. Starostou města se stal lídr kandidátky ODS Daniel Lukeš. Nutno podotknout, že vytvořená radniční koalice mohla být sestavena pouze z prvních dvou nejsilnějších volebních subjektů, čímž by vznikla minimálně vítězná koalice, avšak vítěz voleb se rozhodl pro sestavení nadměrné koalice, když ke vzájemné spolupráci přizval i zástupce Strany zelených. Lze tedy konstatovat, že se ve Dvoře Králové nad Labem etablovala nadměrná koalice pravého středu. Co se týká volebního chování voličů, tak je patrné, že příznivci kandidátky ODS odevzdávali svůj hlas pro celou kandidátní listinu mnohem častěji než voliči místní Volby pro město, u které byla zaznamenána výrazná změna pořadí kandidátů na kandidátní listině.

V komunálních volbách v roce 2010 došlo ke zvýšení počtu kandidujících volebních subjektů. Nově se o hlasy voličů ve Dvoře Králové nad Labem ucházely politické strany Věci veřejné a TOP 09. Z celkového počtu devíti podaných kandidátních listin získalo příslušné zastoupení ve voleném tělese sedm volebních listin. Obrovský debakl zaznamenala zejména konzervativní Křesťanská demokratická unie – Československá strana lidová, která se ziskem 2,12 % hlasů klesla na úplné dno a nepodařilo se jí tedy získat žádný mandát. Neúspěšně také dopadla nová politická strana Věci veřejné, které chybělo pouze pár desetin procent k dosažení jistého zastoupení. K volebním urnám dorazilo o něco méně obyvatel, než jak tomu bylo v minulých volbách. Volební účast tedy klesla na 42,4 % a ve stálých seznamech bylo zaregistrováno 13 253 voličů.

České straně sociálně demokratické se v těchto komunálních volbách podařilo zvítězit se ziskem 24,65 % hlasů, což vedlo k dosažení 6 křesel v rámci městského zastupitelstva. Na druhém místě skončila Občanská demokratická strana, která obdržela 20,95 % hlasů, přičemž získala 5 mandátů. Za ODS se umístila místní Volba pro město se ziskem 14,3 %. Následovala nová politická strana TOP 09, která dosáhla dvouciferného výsledku a shodně s Volbou pro město získala 3 křesla v zastupitelstvu. Strana nezávislých kandidátů-Evropští demokraté obdrželi 9,51 % hlasů, což vedlo k zisku 2 mandátů. Komunistické straně Čech a Moravy se podařilo obhájit své jediné křeslo. Nicméně do zastupitelstva se také velmi těsně dostala Strana zelených, která získala jeden mandát s 5,02 % hlasů.

Na kandidátních listinách dvou nejsilnějších politických stran nebyly zaznamenány výraznější změny pořadí kandidátů, z čehož vyplývá, že daní kandidáti byli zvoleni především na základě jejich stanoveného pořadí. Nutno zmínit, že se do zastupitelstva města dostal jeden fluktuant, jenž změnil svou politickou afilaci. Po finálním rozdělení mandátů jednotlivým volebním subjektům vzniklo několik možností povolebního uspořádání.

Graf 3: Radniční koalice ve Dvoře Králové nad Labem z roku 2010

Zdroj: vlastní zpracování

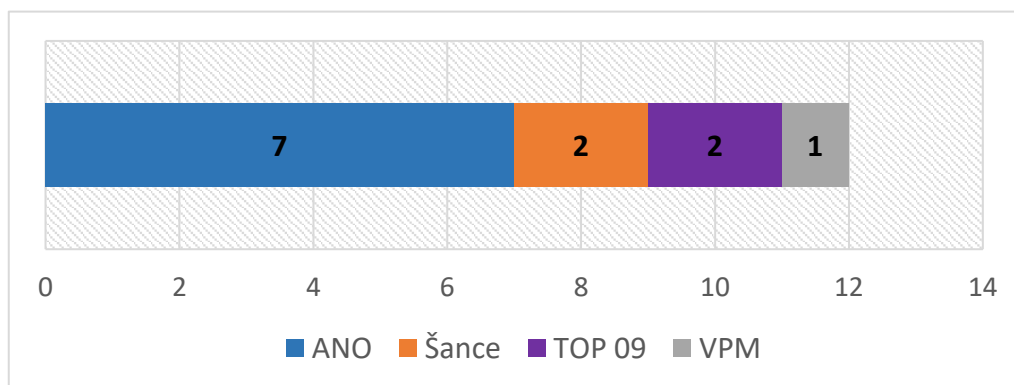
Radniční koalici mohla sestavit, jak vítězná ČSSD, tak i druhá ODS, která by tím obešla vítěze voleb. Obě strany by takovým krokem získaly potřebnou většinu v městském zastupitelstvu, ovšem za méně výhodných podmínek, protože ke vzniku takové koalice bylo zapotřebí minimálně tří volebních subjektů. Nakonec se tedy na koaliční spolupráci dohodla vítězná ČSSD s ODS, čímž došlo k vytvoření křehké většiny v zastupitelstvu. Starostkou města byla zvolena lídryně kandidátky ČSSD Edita Vaňková, která obdržela nejvíce preferenčních hlasů.

Do volebního klání se v roce 2014 zapojilo historicky nejvíce volebních subjektů, což ostatně dokazuje rekordní počet zahrnující celkem 12 podaných kandidátních listin, z nichž se pouze jedné nepodařilo naplnit kompletní počet kandidátů, jednalo se o hnutí „Občané pro lepší životní podmínky“, které nezískalo žádný mandát. Podobně se žádného zastoupení nedočkala nová politická strana Republika, a navíc z městského zastupitelstva vypadli zástupci SNK-ED i KSČM. V konečném důsledku se do tohoto voleného tělesa dostalo dohromady 8 volebních subjektů, což vedlo ke značné fragmentaci daného orgánu. Hnutí ANO 2011, Východočeši a Královédvorští patrioti se v těchto komunálních volbách objevili poprvé, přičemž zaznamenali úspěch. Voličů ve stálých seznamech bylo zapsáno 13 153. Co se týká volební účasti, tak ta se příliš od minulých voleb neodlišovala, protože se do volebních místností dostavilo celkem 42,04 % voličů.

Nejvyšší volební podíl získalo hnutí ANO 2011, které pravděpodobně uspělo kvůli celostátní vlně popularity tohoto uskupení, což mohlo přispět k získání 26,27 % hlasů, čímž obdrželo sedm mandátů. Česká strana sociálně demokratická skončila na druhém místě se ziskem 17,77 % hlasů, přičemž oproti minulým

volbám ztratila pouze jeden mandát, takže se ČSSD podařilo obhájit pět křesel. Na třetím místě se umístil volební subjekt Šance pro Dvůr⁸, kterému se podařilo předstihnout ODS jen o pár desetin procent, přičemž dosáhl 9,78 % hlasů. Nicméně TOP 09 i obě výše uvedené volební strany získaly shodně po dvou mandátech. Do městského zastupitelstva ještě pronikly dva nové subjekty, jednalo se o Královédvorské patrioty a hnutí Východočeši, které také s místním uskupením Volba pro město obdržely po jednom křesle.

Při srovnání vítězné kandidátky hnutí ANO 2011 s kandidátní listinou ČSSD lze spatřovat obrovský kontrast především v rámci změny pořadí jednotlivých kandidátů, kdy u hnutí ANO 2011 nedošlo ke zvolení kandidátů z nevolitelných míst jako u ČSSD, což může naznačovat skutečnost, že si voliči na kandidátní listině ČSSD vybírali podle jednotlivých osobností. Naopak u hnutí ANO 2011 je pravděpodobné, že lidé svůj hlas udělovali celé volební straně. V podstatě celkem čtyři kandidáti ČSSD získali zastupitelský mandát na základě vysokého počtu obdržených preferenčních hlasů.

Graf 4: Radniční koalice ve Dvoře Králové nad Labem z roku 2014

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě výsledků voleb se očekávalo, že koalici sestaví dvě nejsilnější strany, avšak vítězné hnutí ANO 2011 se kvůli personálním důvodům rozhodlo pro obtížnější variantu. Nakonec došlo k vytvoření nadměrné koalice, která se skládala z hnutí ANO 2011, TOP 09, Šance pro Dvůr a Volby pro město. Starostou města byl zvolen lídr vítězného volebního subjektu Jan Jarolím.

⁸ Šance pro Dvůr představovala koaliční uskupení dvou stran, které se skládalo ze Strany zelených a Křesťanské demokratické unie-Československé strany lidové.

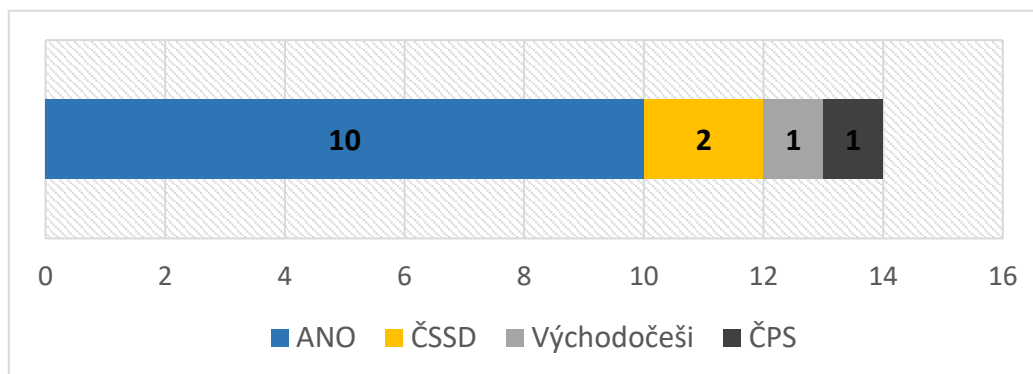
V nedávných komunálních volbách v roce 2018 ve Dvoře Králové nad Labem kandidovalo výrazně méně volebních subjektů oproti předchozím volbám, přičemž došlo ke snížení počtu z původních 12 kandidátních listin na polovinu. Ostatně všechny volební subjekty dokázaly kompletně naplnit své kandidátní listiny, a kromě toho se také všem podařilo získat určité zastoupení v městském zastupitelstvu. V rámci tohoto volebního obvodu se do volební soutěže nově zapojila Česká pirátská strana a politické uskupení DKoalice, které zahrnovalo kandidáty TOP 09, Křesťanské demokratické unie-Československé strany lidové, Strany zelených a nezávislých kandidátů. Pokles kandidujících volebních subjektů mohl vést k nižší volební účasti, protože k volbám přišlo 39,76 % voličů. Nicméně počet voličů ve stálých seznamech klesl na 12 858, což také mohlo ovlivnit účast.

Tyto komunální volby vyhrálo přesvědčivě hnutí ANO 2011 s vysokým podílem hlasů, který činil 42,43 %. V podstatě to byl nejlepší výsledek za celou éru demokratických komunálních voleb v rámci tohoto volebního obvodu. Vítěznému hnutí chyběl pouze jeden mandát k získání absolutní většiny. Na druhém místě skončila s velkým odstupem Občanská demokratická strana, která obdržela 17,11 % hlasů, čímž dosáhla na 4 křesla v městském zastupitelstvu. Za ODS se umístila DKoalice se ziskem 14,6 % hlasů, což vedlo k dosažení 3 mandátů. Česká strana sociálně demokratická nedokázala obhájit svou dosavadní pozici a její podpora klesla, přičemž získala 10,38 % hlasů, které jí zajistily 2 křesla v zastupitelstvu. Po jednom mandátu obdržely ještě politické subjekty Východočeši a Česká pirátská strana.

Na základě výsledku voleb lze předpokládat, že voliči vítězného hnutí ANO 2011 spíše udělovali hlasy ve větší míře pro celou kandidátní listinu. Ve skutečnosti na této volební listině nedošlo k žádné změně pořadí kandidátů. Podobný trend se také objevil na kandidátce ODS, kde sice celkem tři kandidáti z předních míst dosáhli nutné hranice pro přesun kandidáta v rámci listiny, avšak tento

mechanismus neměl na jejich zvolení vliv. Po těchto volbách do zastupitelstva města usedli celkem tři političtí fluktuanti, kteří změnili svou politickou afilaci.

Graf 5: Radniční koalice ve Dvoře Králové nad Labem z roku 2018

Zdroj: vlastní zpracování

Co se týká povolební spolupráce, hnutí ANO 2011 se nacházelo v komfortní situaci, kdy si mezi potenciálními koaličními partnery mohlo vybírat. Vítěz totiž k sestavení nadpoloviční většiny potřeboval jen jedno křeslo, avšak tuto křehkou variantu nehodlal riskovat. Zastupitelstvo města zvolilo starostou již podruhé Jana Jarolíma a jeho vítězné hnutí vytvořilo nadměrnou koalici levého středu s ČSSD, ČPS a hnutím Východočeši.

6.2 Komunální volby v Jičíně v letech 2002 - 2018

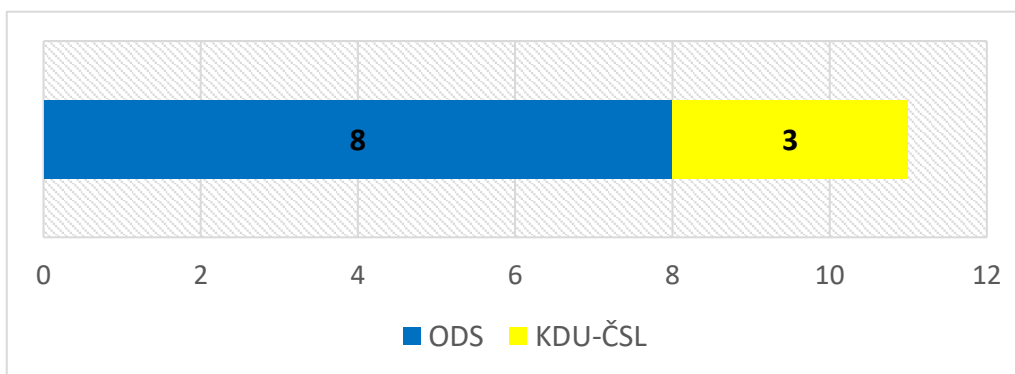
Dalším pozorovaným volebním obvodem je okresní město Jičín, které se nachází v západní části Královéhradeckého kraje. V roce 2002 své kandidátní listiny předložilo celkem pět politických stran a jedno sdružení nezávislých. Nutno podotknout, že se všem volebním subjektům podařilo naplnit kompletní sestavu kandidátů, která obsahovala 21 míst. Kromě toho získala každá kandidující volební strana určitou míru zastoupení v městském zastupitelstvu, což znamená, že došlo k využití všech hlasů a zároveň žádné hlasy nepropadly, protože byly přepočteny přímo na mandáty. Pozoruhodné je také zjištění, že všechny volební subjekty dosáhly dvouciferného výsledku, což vedlo k získání minimálně dvou mandátů. Co se týká volební účasti, tak v Jičíně přišlo k volbám 45,21 % voličů, přičemž celkem 13 238 jich bylo evidováno ve stálých seznamech.

Tabulka 2: Výsledky komunálních voleb v Jičíně v letech 2002 -2018

Volební strana	Volební roky				
	2002	2006	2010	2014	2018
ODS	34,78 %	40,93 %	26,98 %	8,69 %	10,37 %
ČSSD	12,76 %	13,77 %	15,66 %	10,95 %	4,58 %
KSČM	14,22 %	11,96 %	8,73 %	9,72 %	5,65 %
KDU-ČSL	16,49 %	9,08 %	9,71 %	X	X
US-DEU	11,33 %	X	X	X	X
NEZÁVISLÍ	10,42 %	6,82 %	X	X	X
VPM	X	8,78 %	13,54 %	10,79 %	11,41 %
SNK-ED	X	5,30 %	X	X	X
Sdružení nezaníků	X	3,35 %	4,63 %	X	X
ANO	X	X	X	14,43 %	26,30 %
TOP 09	X	X	10,05 %	6,92 %	5,01 %
VV	X	X	10,55 %	X	X
Patrioti	X	X	X	12,01 %	7,88 %
Pravý blok	X	X	0,15 %	X	X
JDK	X	X	X	11,30 %	8,32 %
JKS	X	X	X	3,43 %	5,64 %
Sdružení Jičín	X	X	X	11,77 %	12,06 %
SPD	X	X	X	X	2,77 %
Volební účast	45,21 %	43,50 %	50,94 %	40,89 %	45,24 %

Zdroj: vlastní zpracování na základě ČSÚ

V komunálních volbách zvítězila kandidátní listina Občanské demokratické strany, která obdržela více než třetinu všech hlasů, což znamenalo dosažení osmi křesel při zisku 34,78 % hlasů. Na druhém místě skončila s velkým odstupem Křesťanská a demokratická unie-Československá strana lidová s 16,49 % hlasů, přičemž získala tři mandáty. Komunistická strana Čech a Moravy obdržela také tři křesla v městském zastupitelstvu, ovšem s nižším ziskem 14,22 % hlasů. Za KSČM se umístila Česká strana sociálně demokratická, která ještě dosáhla na tři mandáty při slabém výsledku 12,76 %. Zbylé dva volební subjekty získaly shodně po dvou zástupcích v rámci zastupitelského sboru a zároveň obě uskupení dosáhla dvouciferného výsledku. Nicméně kandidátní listina Unie svobody-Demokratická unie byla zhruba o jedno procento úspěšnější než listina Sdružení nezávislých.

Graf 6: Radniční koalice v Jičíně z roku 2002

Zdroj: vlastní zpracování

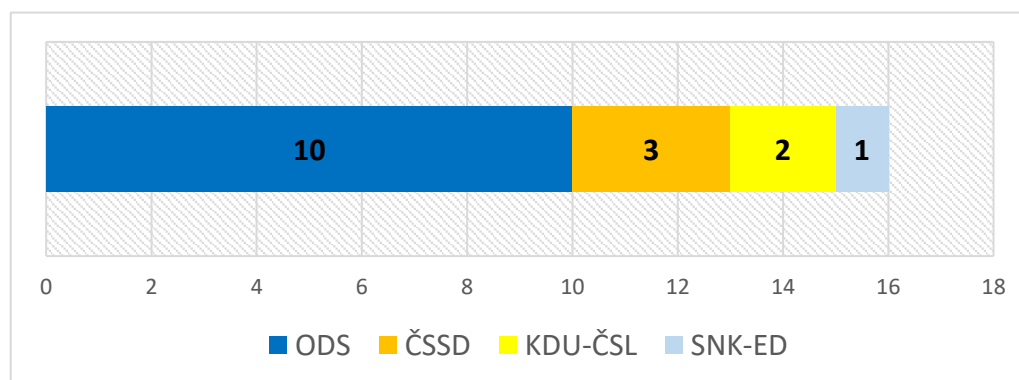
Představitelé ODS se rozhodli pro sestavení minimálně vítězné radniční koalice s KDU-ČSL, ovšem spolupráce těchto dvou politických stran disponovala těsnou většinou v městském zastupitelstvu. V Jičíně se v podstatě etablovala středopravicová koalice. Z hlediska volebního chování lze pozorovat, že konkrétně na kandidátní listině vítězné Občanské demokratické strany došlo k výrazným změnám pořadí jednotlivých kandidátů. V podstatě byli zvoleni celkem tři kandidáti z nevolitelných míst. Navíc je z výsledků voleb pozoruhodné, že voliči spíše upřednostňovali takové kandidáty, kteří disponovali vysokoškolským titulem v oblasti lékařství. Kromě toho lídr této kandidátní listiny neobdržel nejvyšší počet preferenčních hlasů, ale naopak se propadl na páté místo, z něhož byl zvolen zastupitelem. Na druhou stranu lídrovi kandidátní listiny KDU-ČSL se podařilo získat nejvyšší podíl přednostních hlasů v rámci dané listiny. Co se týká ostatních úspěšných kandidátů této listiny, tak ti svůj mandát obdrželi na základě svých preferenčních hlasů nikoli pořadí.

V roce 2006 proběhly v Jičíně komunální volby, do nichž se zapojilo celkem 8 volebních subjektů, což ve srovnání s minulými volbami znamenalo početní nárůst o 2 politická uskupení navíc. Lze konstatovat, že všechny kandidátní listiny daných volebních subjektů uspěly kromě jedné listiny Sdružení nestraníků, které se nepodařilo překonat pětiprocentní hranici nutnou k zisku mandátu. Zároveň se všem politickým uskupením zdařilo naplnit jejich kandidátní listiny. Do volební soutěže se nově zapojila politická strana Sdružení nezávislých kandidátů-Evropští demokraté, která zaznamenala slabší volební výsledek. Nutno podotknout, že pouze tři volební subjekty docílily dvouciferného výsledku. Ve stálých seznamech bylo

registrováno 13 154 voličů a volební účast se oproti minulým volbám snížila na 43,5 %.

Nejvyšší volební podíl obdržela kandidátní listina Občanské demokratické strany, která v těchto komunálních volbách zřetelně uspěla, když získala 10 křesel v městském zastupitelstvu, což odpovídalo výsledku 40,93 % hlasů. Za vítěznou ODS se umístila s velkým odstupem Česká strana sociálně demokratická, jež získala 13,77 % hlasů, přičemž dosáhla na 3 mandáty. Na třetím místě skončila Komunistická strana Čech a Moravy se ziskem 11,96 % hlasů, což vedlo k dosažení dvou křesel. Kandidátní listina Křesťanské a demokratické unie-Československé strany lidové obdržela s lokální Volbou pro město shodně po dvou mandátech, přičemž se jejich výsledné skóre příliš nelišilo. Do městského zastupitelstva se ještě dostal jeden zástupce kandidátní listiny „Nezávislí“ a jedno křeslo získala také politická strana SNK-ED.

Na kandidátní listině vítězné ODS se uskutečnily jisté změny pořadí jednotlivých kandidátů, avšak pouze jeden kandidát byl zvolen na základě dostatečného množství svých preferenčních hlasů. Nutnou hranici pro přesun kandidáta v rámci listiny zdolalo celkem pět kandidátů. Zajímavý je také fakt, že lídr této kandidátní listiny nezískal nejvíce preferenčních hlasů. Podobná situace nastala na kandidátní listině ČSSD, kdy lídr nedisponoval nejvyšším podílem přednostních hlasů, avšak se stal zastupitelem. Na druhou stranu volební lídr KDU-ČSL obdržel v rámci své kandidátní listiny vysoký podíl, který činil 15,36 % hlasů.

Graf 7: Radniční koalice v Jičíně z roku 2006

Zdroj: vlastní zpracování

Po konečných výsledcích těchto komunálních voleb se vítězná ODS stala dominantním aktérem, který si mohl mezi potenciálními koaličními partnery

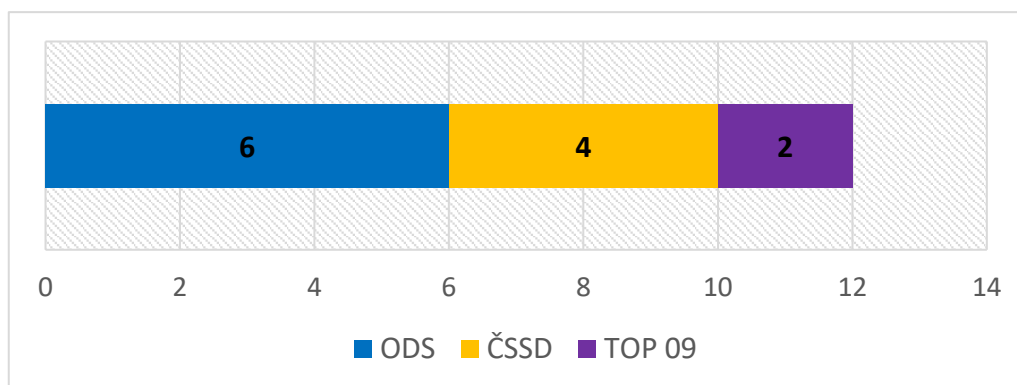
vybírat. Při daném rozložení mandátů se nabízela varianta dvou ideově propojených stran jako v minulém volebním období. Nicméně došlo k vytvoření široké radniční koalice mezi ODS, KDU-ČSL, SNK-ED a ČSSD.

Do komunálních voleb se v roce 2010 přihlásilo celkem 9 volebních subjektů, což znamená, že při srovnání s minulými volbami došlo k mírnému zvýšení počtu kandidujících volebních uskupení. Téměř všem se podařilo naplnit kandidátní listiny kromě nově kandidující politické strany Pravý blok, kterou reprezentovala pouze jedna osoba, jež se do zastupitelstva nedostala. Rovněž žádné zastoupení v městském zastupitelstvu nezískalo ani Sdružení nestraníků pro Jičín. V těchto komunálních volbách své kandidátní listiny sestavily nové politické strany, jednalo se o TOP 09 a Věci Veřejné, které zaznamenaly úspěch, přičemž obě dosáhly dvouciferného výsledku. K volebním urnám dorazila nadpoloviční většina respektive 50,94 % oprávněných voličů z celkového počtu 13 025 voličů.

Komunální volby v Jičíně vyhrála opakovaně kandidátní listina Občanské demokratické strany, ovšem v těchto volbách její podpora oproti minulým volbám klesla poté, co obdržela 26,98 % hlasů, což vedlo k dosažení 6 mandátů. Na druhém místě skončila Česká strana sociálně demokratická se ziskem 15,66 % hlasů, přičemž získala 4 křesla v městském zastupitelstvu. Za ČSSD se umístila místní Volba pro město, která obdržela 13,54 % hlasů, na jejichž základě obsadila tři mandáty. Věci veřejné a TOP 09 jakožto nové politické strany získaly shodně po dvou zástupcích ve voleném sboru. Do zastupitelstva města se dostali ještě dva zástupci Křesťanské a demokratické unie-Československé strany lidové. Volební klauzuli rovněž překonala i Komunistická strana Čech a Moravy, která získala také dva mandáty.

Co se týká volebního chování, tak voliči kandidátní listiny Občanské demokratické strany upřednostňovali hlavně kandidáty s vysokoškolským vzděláním. Nutno podotknout, že celkem šest kandidátů této listiny překonalo nutnou hranici pro přesun kandidáta v rámci dané listiny a zároveň na základě dostatečného množství preferenčních hlasů byli zvoleni tři kandidáti z nevolitelných míst, kteří tak připravili o jistá křesla kandidáty nacházející se na

předních pozicích. Podobné změny pořadí nastaly také v rámci kandidátní listiny České strany sociálně demokratické a místní Volby pro město.

Graf 8: Radniční koalice v Jičíně z roku 2010

Zdroj: vlastní zpracování

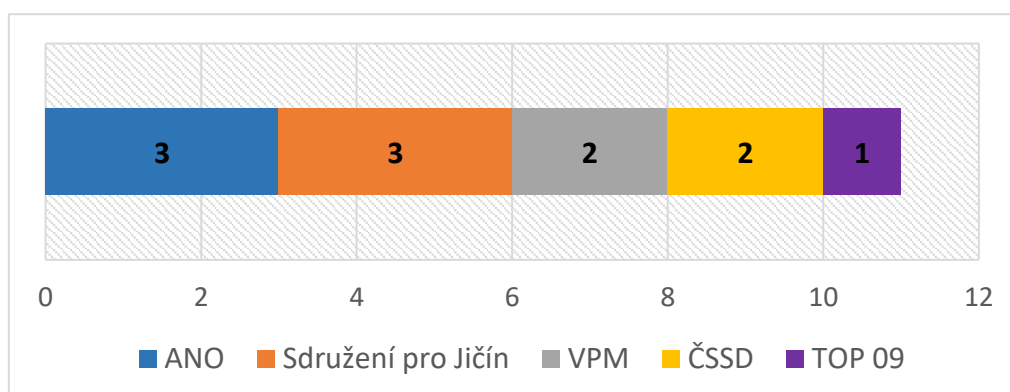
Vítězná ODS potřebovala k sestavení radniční koalice více než jednoho koaličního partnera, a proto vznikla minimálně vítězná koalice tří politických stran ODS, ČSSD a TOP 09, avšak toto spojení odpovídalo ideově nepropojené koalici. Starostou města byl zvolen lídr vítězné strany Martin Puš.

V komunálních volbách v roce 2014 došlo k mírnému zvýšení počtu kandidujících volebních subjektů oproti předchozím volbám. Nicméně z celkových deseti politických uskupení se jich do zastupitelstva města dostalo devět, což způsobilo silnou fragmentaci daného městského orgánu. Nutno podotknout, že všechny volební subjekty naplnily své kandidátní listiny, avšak místní hnutí „Jičín pro kulturu a sport“ nepřekročilo volební klauzuli, tudíž se nemohlo zúčastnit přepočtu hlasů na mandáty. Do těchto komunálních voleb se nově zapojilo mnoho místních volebních subjektů jako Sdružení pro Jičín, Patrioti pro Jičín nebo Jičínský demokratický klub, které zaznamenaly neočekávaný úspěch. Volební účast ve srovnání s minulými volbami výrazně poklesla na 40,89 %. Ve stálých volebních seznamech bylo evidováno celkem 12 924 voličů.

Hnutí ANO 2011 jakožto nový volební subjekt dokázalo v těchto komunálních volbách zvítězit se ziskem 14,43 % hlasů, což nebylo žádné okázalé vítězství, protože se kvůli relativně rovnoměrnému rozložení volební podpory příliš neodlišovalo od ostatních volebních uskupení. Na druhém místě skončilo místní uskupení Patrioti pro Jičín, které obdrželo 12,01 % hlasů, přičemž získalo shodně

po třech mandátech jako vítězné hnutí. Dále kandidátní listiny lokálního Sdružení pro Jičín a místního Jičínského demokratického klubu obdržely stejný počet křesel v městském zastupitelstvu jako výše uvedené volební subjekty. Následujícím politickým uskupením se podařilo obsadit dva mandáty, jednalo se o ČSSD, Volbu pro město, KSČM a ODS. Do zastupitelstva města se ještě dostala konzervativní politická strana TOP 09, které připadlo jedno křeslo při zisku 6,92 % hlasů.

Na kandidátní listině vítězného hnutí ANO 2011 došlo k menším změnám pořadí kandidátů, přičemž byl jeden kandidát zvolen z nevolitelného místa na základě svých preferenčních hlasů nikoli pořadí. Lze pozorovat, že lídr tohoto hnutí nezískal nejvyšší podíl v rámci dané kandidátní listiny. Na druhou stranu voliči lokálního Sdružení pro Jičín svými hlasy potvrdili pozici lídra tohoto volebního uskupení, který obdržel 10,99 % hlasů. Po těchto komunálních volbách se do zastupitelstva města dostala téměř třetina politických fluktuantů, jenž byli dříve zvoleni za jiný volební subjekt.

Graf 9: Radniční koalice v Jičíně z roku 2014

Zdroj: vlastní zpracování

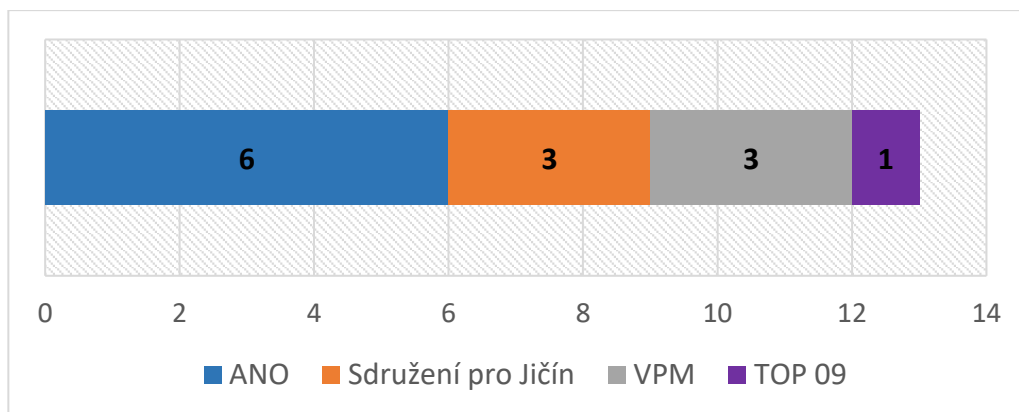
Co se týká sestavování radniční koalice, tak při téměř rovnoměrné volební podpoře bylo pro jednotlivé volební subjekty obtížnější vytvořit nějaké akceschopné spojenectví. Na základě rozložení daných křesel se nabízely jisté varianty, které počítaly minimálně se čtyřmi volebními subjekty. Nakonec vznikla širší koaliční spolupráce mezi hnutími ANO 2011, Sdružením pro Jičín, VPM, ČSSD a TOP 09, která disponovala těsnou většinou v městském zastupitelstvu, tudíž ji lze označit za minimálně vítěznou. Starostou města byl zvolen lídr vítězného hnutí ANO 2011 Jan Malý.

Do volební soutěže se v roce 2018 zapojilo celkem 11 volebních uskupení, což znamená, že ve srovnání s minulými volbami se počet kandidujících subjektů zvýšil. V tomto volebním obvodu svou kandidátní listinu nově sestavila Strana přímé demokracie Tomia Okamury společně se Zemanovci, avšak toto volební uskupení nebylo úspěšné, tudíž nezískalo žádné zastoupení v přímo voleném orgánu města. Rovněž žádný mandát neobdržela překvapivě Česká strana sociálně demokratická, která po těchto volbách ze zastupitelstva zcela vypadla. Nutno podotknout, že všechny volební subjekty naplnily své kandidátní listiny. Nicméně městské zastupitelstvo bylo v důsledku vysokého počtu úspěšných stran značně fragmentováno. Ostatně stálý seznam zahrnoval 12 748 voličů a volební účast se vyšplhala na 45,24 %.

Nejvyšší volební podíl obdrželo hnutí ANO 2011, které dosáhlo na šest mandátů při zisku 26,3 % hlasů, čímž se od ostatních konkurenčních aktérů výrazně vzdálilo. Na druhém místě skončilo se značným odstupem místní Sdružení pro Jičín, jež získalo 12,06 %, což odpovídalo třem křeslům v městském zastupitelstvu. Následovala lokální Volba pro město, která obdržela o pár desetin procent méně než výše zmíněný subjekt, přičemž také obsadila tři mandáty. Občanská demokratická strana ještě dosáhla dvouciferného volebního výsledku, ale na tři křesla to nestačilo, a proto se musela spokojit se dvěma reprezentanty. Za ODS se umístily dvě kandidátní listiny místních uskupení Patrioti a Jičínský demokratický klub, které obdržely shodně po dvou mandátech. Zbylé volební subjekty získaly jednoho zástupce v městském zastupitelstvu, jednalo se o Hnutí pro sport a zdraví, KSČM a TOP 09.

Z hlediska volebního chování lze pozorovat, že voliči vítězné kandidátní listiny hnutí ANO 2011 pravděpodobně souhlasili se stanoveným pořadím, protože v rámci této listiny nedošlo k žádným změnám pořadí jednotlivých kandidátů. Kromě toho dosavadní starosta a zároveň lídr tohoto hnutí obdržel nejvyšší počet preferenčních hlasů, čímž obhájil svou pozici. Na kandidátní listině místního Sdružení pro Jičín byli zvoleni všichni tři kandidáti z předních míst, ovšem nikoli na základě stanoveného pořadí, ale prostřednictvím dostatečného množství přednostních hlasů, které vedly k zajištění zastupitelského křesla.

Graf 10: Radniční koalice v Jičíně z roku 2018

Zdroj: vlastní zpracování

Vítězné hnutí ANO 2011 potřebovalo k sestavení radniční koalice při daném rozložení mandátů minimálně dva volební subjekty. V podstatě byla vytvořena podobná koalice jako v minulém volebním období, kdy se na koaliční spolupráci podílelo rovněž hnutí ANO se Sdružením pro Jičín, VPM a TOP 09. Nicméně v tomto případě došlo k sestavení nadměrné koalice.

6.3 Komunální volby ve Vrchlabí v letech 2002 - 2018

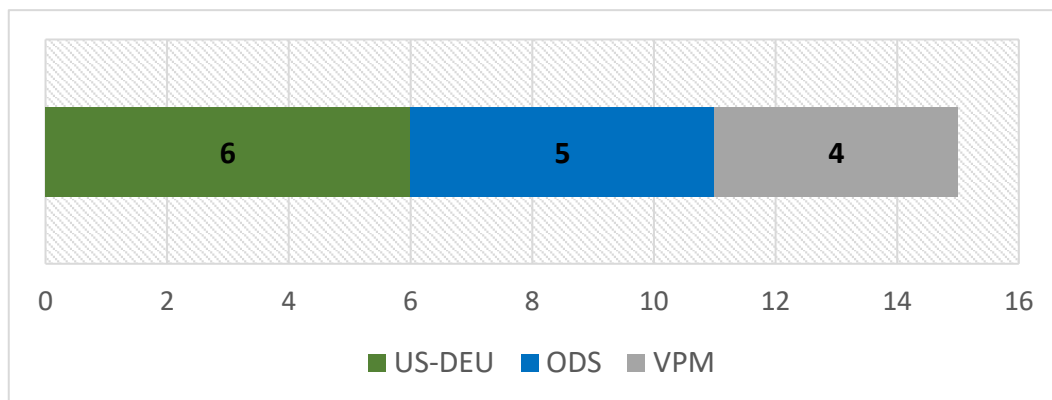
Město Vrchlabí představuje další volební obvod o stejné velikosti městského zastupitelstva jako v předchozím případě. Vrchlabí se nachází v severní části okresu Trutnov. Do komunálních voleb se v roce 2002 zapojilo celkem sedm volebních subjektů, z nichž každý získal určitou míru zastoupení, což znamená, že se všem listinám podařilo překonat danou pětiprocentní uzavírací klauzuli. Nutno podotknout, že i Česká strana sociálně demokratická obdržela mandáty v městském zastupitelstvu, přestože nenaplnila všechny místa na kandidátní listině, přičemž z celkových 21 volených zastupitelů se jí podařilo sestavit čtrnácti člennou kandidátku. Nicméně nižší počet kandidátů nepůsobil vůbec negativně, ale právě naopak tuto stranu značně zvýhodnil díky přepočtenému základu skutečného počtu kandidátů. V té době bylo ve stálých seznamech registrováno 10 604 voličů, z nichž k volebním urnám zamířilo 50,16 %.

Tabulka 3: Výsledky komunálních voleb ve Vrchlabí v letech 2002 - 2018

Volební strana	Volební roky				
	2002	2006	2010	2014	2018
US-DEU	25,63 %	X	X	X	X
SNK-ZVON	X	32,60 %	35,77 %	55,19 %	60,24 %
ODS	22,41 %	21,81 %	14,63 %	X	X
ČSSD	8,70 %	10,19 %	10,36 %	4,82 %	X
VPM	18,76 %	11,92 %	14,44 %	15,81 %	20,11 %
KSČM	7,86 %	5,13 %	3,37 %	3,27 %	X
KDU-ČSL	7,58 %	4,79 %	2,11 %	2,70 %	X
Sdružení Vrchlabí	9,06 %	X	X	X	X
SNK-ED	X	7,80 %	X	X	X
SZ	X	5,76 %	4,39 %	5,15 %	X
TOP 09	X	X	5,30 %	5,95 %	X
VV	X	X	3,36 %	X	X
STAN	X	X	5,68 %	X	X
Pravý blok	X	X	0,15 %	X	X
DSSS	X	X	0,43 %	X	X
SSO	X	X	X	7,11 %	X
Volební účast	50,16 %	51,90 %	53,86 %	42,39 %	41,83 %

Zdroj: vlastní zpracování na základě ČSÚ

Komunální volby vyhrála kandidátní listina Unie Svobody-Demokratická unie, která získala 25,63 %, což vedlo k dosažení 6 mandátů v městském zastupitelstvu. Hned za US-DEU se umístila Občanská demokratická strana se ziskem 22,41 % hlasů, přičemž obdržela 5 křesel. Na třetím místě skončila lokální Volba pro město, které se podařilo obsadit 4 mandáty v zastupitelstvu při výsledku 18,76 % hlasů. Volební subjekt „Sdružení za lepší Vrchlabí“ získal shodně s ČSSD po dvou zástupcích. Komunistická strana Čech a Moravy v tomto městě nebyla příliš úspěšná, protože obdržela pouze jeden mandát. Podobně se do zdejšího zastupitelstva dostala ještě Křesťanská demokratická unie-Československá strana lidová, která při zisku 7,58 % hlasů dosáhla na jedno křeslo.

Graf 11: Radniční koalice ve Vrchlavici z roku 2002

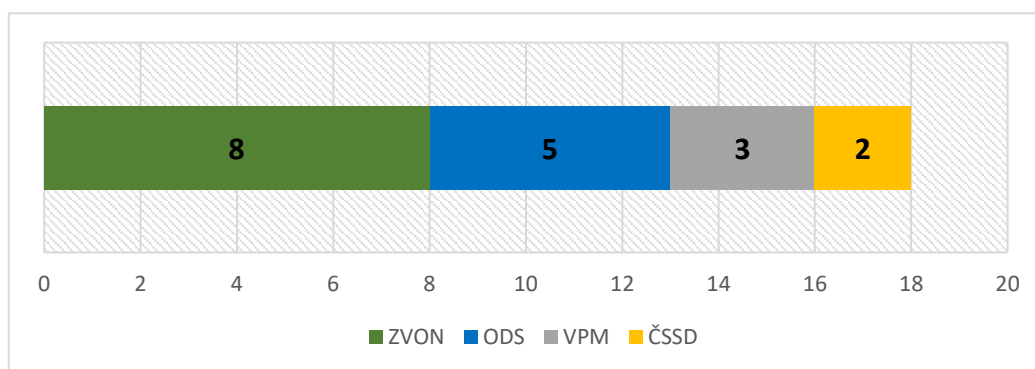
Zdroj: vlastní zpracování

Ve Vrchlavici došlo ke zformování nadměrné koalice pravého středu. Na radniční koalici se podílela US-DEU společně s ODS a Volbou pro město. V rámci vítězné kandidátní listiny Unie svobody-Demokratické unie nedošlo k výrazným změnám pořadí kandidátů, protože téměř všichni zastupitelé byli zvoleni z předních míst, avšak jeden kandidát uspěl na základě svého dostatečného množství preferenčních hlasů, přičemž se nacházel jednoznačně na nevolitelném místě. Nejvíce přednostních hlasů získal lídr této kandidátní listiny Jan Sobotka, který se stal starostou města. Kandidátní listina Občanské demokratické strany zaznamenala znatelnější obměnu pořadí kandidátů, jelikož voliči své preferenční hlasy udělovali častěji takovým kandidátům, kteří disponovali vysokoškolským vzděláním. Nicméně pozoruhodného úspěchu docílila jedna doktorka figurující na listině KDU-ČSL, když se jí podařilo obdržet celkových 19,21 % hlasů v rámci dané kandidátní listiny a stala se tak zastupitelkou z nevolitelného místa.

Do volební soutěže se v roce 2006 zapojilo celkem osm volebních subjektů, z nichž uspěly všechny kromě Křesťanské a demokratické unie-Československé strany lidové, která v těchto komunálních volbách skončila těsně pod volební klauzulí, tudíž se nemohla účastnit procesu rozdělování mandátů v městském zastupitelstvu. V těchto komunálních volbách nově kandidovaly dvě politické strany a jedno místní uskupení, jedná se o Sdružení nezávislých kandidátů-Evropští demokraté, Stranu zelených a lokální sdružení ZVON, jehož významní představitelé figurovali v posledních volbách na kandidátní listině US-DEU. Vrchlavice by se dalo klasifikovat jako spíše pravicový volební obvod, kde jsou pravicové strany mimořádně silné. Co se týká volební účasti, tak ta se oproti

minulým volbám mírně zvýšila, přičemž dosáhla celkové výše 51,9 %, což je de facto nevídaný trend. Stálý seznam zahrnoval 10 525 voličů.

V těchto komunálních volbách zřetelně zvítězilo lokální sdružení nezávislých kandidátů ZVON, které obdrželo 32,6 % hlasů, což odpovídalo celkovému zisku 8 mandátů. Na druhém místě skončila s velkým odstupem Občanská demokratická strana s 21,81 % hlasů, přičemž obsadila 5 křesel. Za ODS se umístila místní Volba pro město, která obdržela 3 mandáty v městském zastupitelstvu se ziskem 11,92 % hlasů. Česká strana sociálně demokratická si ke svému kontu připsala 2 křesla, přičemž se jí těsně podařilo dosáhnout dvouciferného čísla. Kandidátní listiny Sdružení nezávislých kandidátů-Evropští demokraté a Strany zelených získaly shodně po jednom mandátu. Nicméně do zastupitelstva města se ještě dostala Komunistická strana Čech a Moravy, které se podařilo obhájit své jediné křeslo na základě zisku 5,13 % hlasů.

Graf 12: Radniční koalice ve Vrchlabí z roku 2006

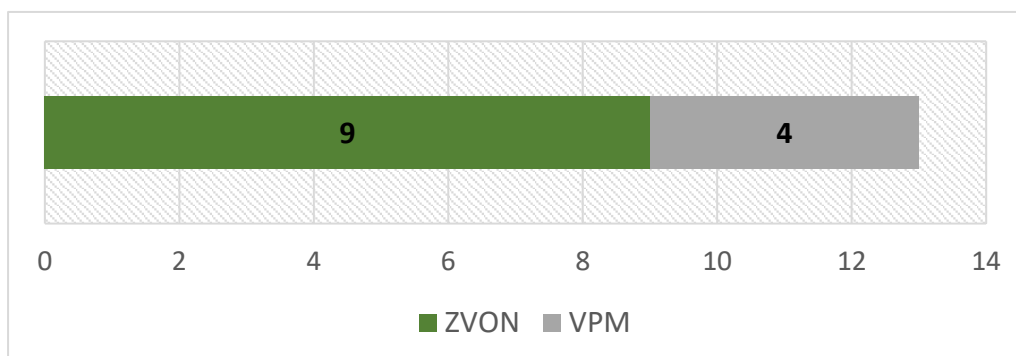
Zdroj: vlastní zpracování

Po rozdělení křesel jednotlivým volebním subjektům vznikly dvě nejpravděpodobnější varianty týkající se složení radniční koalice. Nakonec se vítězný ZVON rozhodl pro širokou koalici s ODS, VPM a ČSSD (Truhlička 2010). Co se týká volebního chování voličů, tak u místního vítězného sdružení ZVON se neuskutečnily výrazné přesuny kandidátů v rámci dané kandidátní listiny. V podstatě na základě preferenčních hlasů byl zvolen pouze jeden kandidát, jenž získal druhý nejvyšší podíl přednostních hlasů v rámci dané listiny, přičemž nejvyšším podílem disponoval lídr této kandidátky, což byl úřadující starosta Jan Sobotka, který se stal po volbách znovu starostou města. Na kandidátní listině druhého nejsilnějšího subjektu také nedošlo k zásadním změnám v pořadí

kandidátů. Podobně jako u předchozího případu byl z nevolitelného místa zvolen pouze jeden kandidát, který disponoval vysokoškolským titulem.

V roce 2010 proběhly ve Vrchlabí komunální volby, v nichž kandidovalo celkem 12 volebních subjektů, což bylo poměrně velké číslo, avšak dvě politické strany nedokázaly sestavit kompletní kandidátní listinu, jednalo se o Dělnickou stranu sociální spravedlnosti, jejíž kandidátka zahrnovala jen 6 aktérů a na kandidátní listině Pravého bloku figurovala jen jedna osoba. Nutno podotknout, že tyto dvě politické strany nebyly úspěšné stejně jako další čtyři, které rovněž nedokázaly překročit pětiprocentní volební klauzuli. Do městského zastupitelstva se tedy nedostala nově kandidující politická strana Věci veřejné ani tradiční zbožná KDU-ČSL. Kromě toho své zastoupení ztratila SZ i KSČM. Ve stálých seznamech bylo registrováno 10 320 voličů a volební účast dosáhla 53,86 %.

Nejvyšší volební podíl získalo místní sdružení ZVON, které se oproti minulým volbám zlepšilo, přičemž obdrželo 9 zastupitelských křesel s výsledkem 35,77 % hlasů, což v konečném důsledku znamenalo, že došlo k posílení tohoto sdružení o jeden mandát. Naopak Občanská demokratická strana neobhájila všech 5 křesel v městském zastupitelstvu kvůli slabšímu volebnímu výsledku, který činil 14,63 % hlasů, a proto dosáhla jen na 4 mandáty. Na třetím místě skončilo těsně za ODS lokální uskupení Volba pro město se ziskem 14,44 % hlasů, což vedlo k dosažení čtyř zastupitelů. Česká strana sociálně demokratická docílila přibližně shodného výsledku jako v minulých volbách, přičemž se jí podařilo obhájit dva mandáty. Do zastupitelstva města se ještě dostaly dva nově kandidující subjekty, které získaly po jednom křesle, jednalo se o TOP 09 a hnutí Starostové a nezávislí.

Graf 13: Radniční koalice ve Vrchlabí z roku 2010

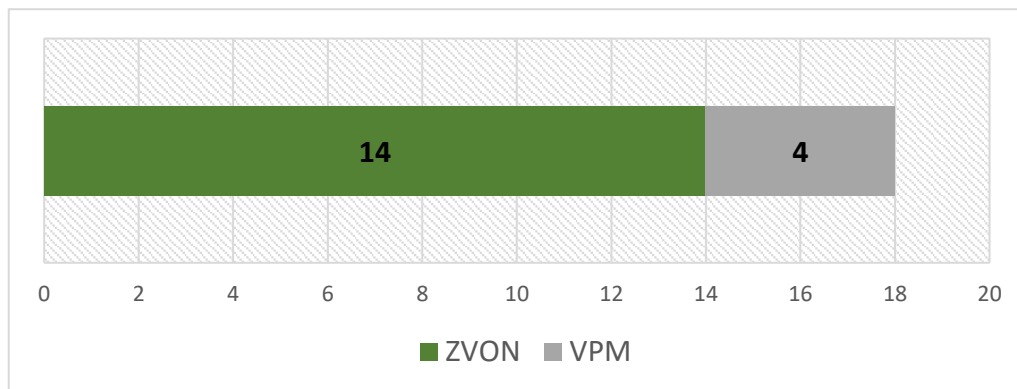
Zdroj: vlastní zpracování

Vítězné sdružení ZVON se po komunálních volbách ocitlo ve výhodné situaci, kdy se mohlo rozhodnout pro koaliční spolupráci jen s ODS nebo Volbou pro město. Posléze vznikla minimálně vítězná koalice lokálního uskupení ZVON s místní VPM. Na kandidátní listině ZVON se neobjevily žádné velké výkyvy ve stanoveném pořadí kandidátů. V podstatě jen tři kandidáti překonali díky svým preferenčním hlasům danou hranici, na jejímž základě se automaticky posunuli na přední místa dané listiny, avšak pouze jeden kandidát byl zvolen z nevolitelného místa. Lze konstatovat, že voliči své hlasy udělovali pravděpodobně pro celou kandidátní listinu, protože většina kandidátů disponovala zhruba průměrným počtem preferenčních hlasů. Naopak v rámci kandidátní listiny ODS došlo k výrazným změnám pořadí, přičemž dva zastupitelé byli zvoleni z nevolitelných míst a celkem sedmi kandidátům se podařilo překročit stanovenou hranici pro přesun kandidáta v rámci listiny.

Do komunálních voleb se v roce 2014 přihlásilo méně volebních subjektů ve srovnání s minulými volbami, přičemž z původních 12 volebních uskupení se celkový počet snížil na 8 politických subjektů. Téměř všem se podařilo naplnit kandidátní listiny kromě Komunistické strany Čech a Moravy, která se do zastupitelstva města nedostala. Ovšem žádného zastoupení nedosáhla ani tradiční Křesťanská a demokratická unie-Československá strana lidová, jež se umístila na posledním místě. Nicméně po několika letech z městského zastupitelstva vypadla Česká strana sociálně demokratická, přitom jí chyběly jen dvě desetiny procenta k překročení volební klauzule, tím pádem hlavní levicové strany ztratily své zastoupení. Stálý seznam zahrnoval 10 129 voličů. Volební účast oproti minulým volbám výrazně klesla, přičemž k volebním urnám dorazilo 42,39 % voličů.

Ve Vrchlabí suverénně zvítězilo místní sdružení ZVON, které získalo neobvyklých 55,19 % hlasů, což danému uskupení zajistilo pohodlnou nadpoloviční většinu se 14 mandáty v městském zastupitelstvu. Nutno podotknout, že tento volební subjekt pravidelně triumfuje a zároveň disponuje stabilním elektorátem, který mohl dané kandidátní listině při nižší volební účasti významně pomoci k dosažení takového výsledku. Na druhém místě skončila s velkým odstupem lokální Volba pro město, jež obsadila 4 křesla se ziskem 15,81 % hlasů. Kromě těchto dvou nejsilnějších volebních subjektů nedosáhl nikdo další dvouciferného výsledku. Ostatní méně úspěšné politické strany získaly po jednom

mandátu. V podstatě se jednalo o Stranu zelených, TOP 09 a Stranu svobodných občanů, která kandidovala poprvé.

Graf 14: Radniční koalice ve Vrchlabí z roku 2014

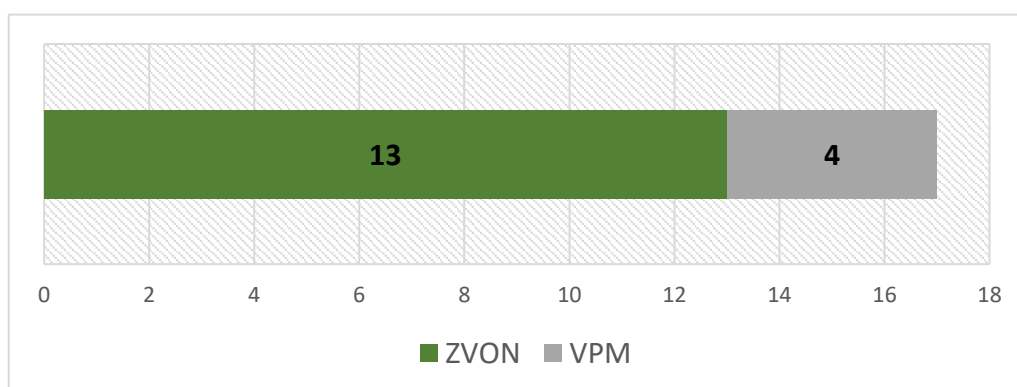
Zdroj: vlastní zpracování

Vítězný ZVON vytvořil nadměrnou koalici s VPM, i když podporu dalšího subjektu nepotřeboval. Všichni zvolení kandidáti, kteří figurovali na kandidátní listině místního sdružení nezávislých kandidátů ZVON, se stali zastupiteli na základě stanoveného pořadí. Jinými slovy žádný kandidát z nevolitelných míst neuspěl. Dlouholetý lídr této kandidátní listiny a starosta města Jan Sobotka obdržel opět nejvíce preferenčních hlasů. Co se týká personální stability, tak na kandidátní listině ZVON se vyskytují tzv. fluktuanti, kteří se v dřívějších komunálních volbách angažovali pod jiným volebním uskupením, což znamená, že tito kandidáti změnili svou politickou afilaci. Za zmínku také stojí, že jeden kandidát lokální Volby pro město se stal zastupitelem z nevolitelného místa. Dále je pozoruhodné, že na kandidátních listinách méně úspěšných politických stran jejich lídři ve svém zvolení neobstáli.

Ve dvanáctitisícovém městě Vrchlabí došlo k neobvyklé situaci, kdy se do volební soutěže zapojilo historicky nejméně volebních subjektů. Své kandidátní listiny totiž nepostavily hlavní politické strany jako ČSSD, KSČM, ODS ani hnutí ANO 2011. V podstatě se celkový počet kandidujících volebních subjektů zredukoval, což vedlo k omezenosti výběru, kdy si volič vybíral jen ze tří kandidátních listin. Nutno zmínit, že se všem volebním uskupením podařilo naplnit celkový počet kandidátů a zároveň byly všechny úspěšné, takže každý volební subjekt disponoval určitou mírou zastoupení v městském zastupitelstvu. Nicméně

kromě místního sdružení ZVON a jeho stálého spojence Volby pro město se do volebního klání zapojilo ještě nově vzniklé uskupení „Vrchlabí do toho“, které se skládalo z nezávislých kandidátů s podporou TOP 09, KDU-ČSL a SZ. Tyto politické strany chtěly především oslabit hegemonii místního sdružení ZVON. Co se týká volební účasti, ta se mírně snížila, přičemž ve stálém seznamu voličů bylo registrováno 9 902 voličů a k volbám jich přišlo 41,83 %.

Nejvyšší volební podíl získalo opakovaně vítězné místní sdružení ZVON, které v těchto volbách obdrželo abnormálních 60,23 % hlasů, čímž opět dosáhlo pohodlné absolutní většiny v městském zastupitelstvu se ziskem 13 mandátů. Nicméně takto vysoké procento hlasů bylo způsobeno především kvůli nižšímu počtu kandidujících volebních subjektů. Ovšem lze pozorovat menší změnu, kdy vítězné uskupení ztratilo oproti minulým volbám jeden mandát. Na druhém místě skončila lokální Volba pro města, jež obdržela 20,11 % hlasů, což vedlo k dosažení čtyř křesel. Těsně za VPM se umístilo nově vzniklé uskupení „Vrchlabí do toho!“, které získalo jen o pár desetín procent méně než hlavní koaliční partner vítězného sdružení, přičemž obdrželo shodně po 4 mandátech v městském zastupitelstvu.

Graf 15: Radniční koalice ve Vrchlabí z roku 2018

Zdroj: vlastní zpracování

Po volbách vznikla dosavadní nadměrná koalice ZVON a VPM. Starostou města se stal opět Ing. Jan Sobotka. Na kandidátní listině místního sdružení ZVON nedošlo k výrazným změnám pořadí kandidátů. Všichni byli zvoleni dle stanovené hierarchie. Ve skutečnosti jen tři kandidáti překonali prostřednictvím svých preferenčních hlasů danou hranici, na jejímž základě se automaticky posunuli na přední místa dané listiny, což konkrétně v tomto případě nemělo vliv na jejich

zvolení, protože se tito kandidáti nacházeli v popředí. Naopak v rámci nesourodé kandidátní listiny „Vrchlabí do toho!“ došlo ke značným změnám pořadí.

6.4 Komunální volby v Jaroměři v letech 2002 - 2018

Tabulka 4: Výsledky komunálních voleb v Jaroměři v letech 2002 - 2018

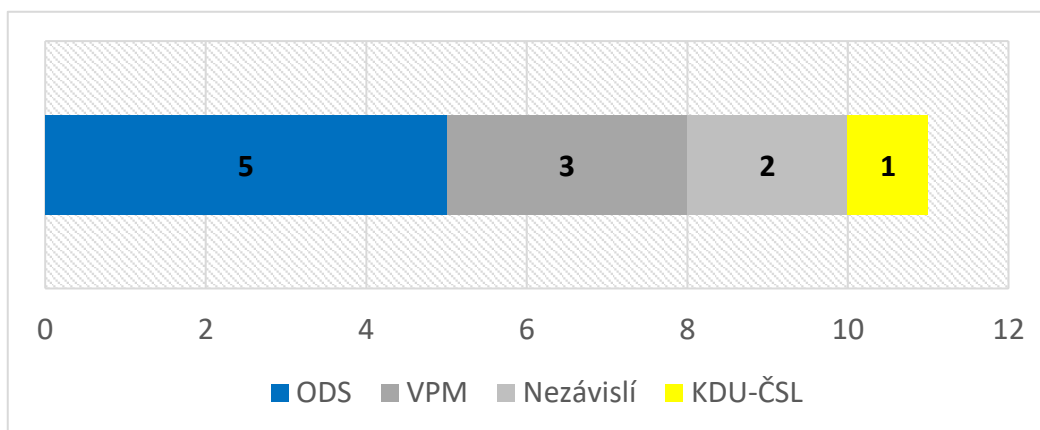
Volební strana	Volební roky				
	2002	2006	2010	2014	2018
ODS	20,39 %	21,76 %	17,15 %	6,96 %	12,75 %
ČSSD	19,69 %	10,83 %	13,46 %	8,98 %	3,12 %
VPM	13,10 %	19,77 %	33,19 %	28,14 %	19,85 %
KSČM	13,11 %	10,45 %	13,76 %	10,80 %	10,76 %
KDU-ČSL	6 %	3,41 %	X	2,52 %	5,13 %
NEZÁVISLÍ	8,69 %	2,88 %	6,13 %	X	X
US-DEU	12,22 %	14,99 %	X	X	X
ODA	3,29 %	X	X	X	X
SOS	2,60 %	4,63 %	X	X	X
KAN	0,91 %	X	X	X	X
SZ	X	3,09 %	X	X	X
SNK-ED	X	4,07 %	X	X	X
Unie sport	X	4,13 %	X	X	X
Naše město	X	X	12,26 %	X	X
SPOZ	X	X	4,05 %	X	X
ANO	X	X	X	14,73 %	20,22 %
VÝCHODOČEŠI	X	X	X	16,11 %	X
NÁŠ DOMOV	X	X	X	11,77 %	6,57 %
PLUS	X	X	X	X	4,38 %
HDP	X	X	X	X	17,21 %
Volební účast	38,58 %	39,09 %	37,22 %	36,28 %	37,11 %

Zdroj: vlastní zpracování na základě ČSÚ

Dalším zkoumaným volebním obvodem je město Jaroměř, které se nachází zhruba uprostřed Královéhradeckého kraje v okrese Náchod. V roce 2002 se do těchto jaroměřských komunálních voleb zapojilo celkem deset volebních subjektů. Nicméně dvě volební uskupení nedokázala naplnit své kandidátní listiny a zároveň tyto politické subjekty nezískaly žádné zastoupení. Jednalo se o Klub angažovaných nestraníků a Sdružení SOS. Kvůli nižší volební podpoře se kromě uvedených uskupení do zastupitelstva města rovněž nedostali zástupci kandidátní listiny Občanské demokratické aliance, což znamenalo, že daná listina nepřekonalá nutnou pětiprocentní hranici. Ve stálém seznamu voličů bylo evidováno 9 949

oprávněných obyvatel a z tohoto počtu se komunálních voleb zúčastnilo 38,58 % voličů.

Tyto komunální volby vyhrála Občanská demokratická strana, která obdržela 20,39 % hlasů, přičemž obsadila pět mandátů. Za ODS se umístila Česká strana sociálně demokratická, jež získala 19,69 % hlasů, což vedlo k dosažení čtyř křesel v městském zastupitelstvu. Na třetím místě skončila kandidátní listina Komunistické strany Čech a Moravy s 13,11 %, ovšem téměř stejného výsledku dosáhla i místní Volba pro město, která obdržela shodně tři mandáty jako KSČM. Unie svobody-Demokratická unie docílila dvouciferného výsledku, přičemž obsadila také tři křesla. Dále následovalo Sdružení nezávislých, které získalo dva mandáty při zisku 8,69 % hlasů. Kandidátní listina Křesťanské a demokratické unie-Československé strany lidové skončila jako poslední úspěšný subjekt, jenž obdržel jedno křeslo v zastupitelstvu města.

Graf 16: Radniční koalice v Jaroměři z roku 2002

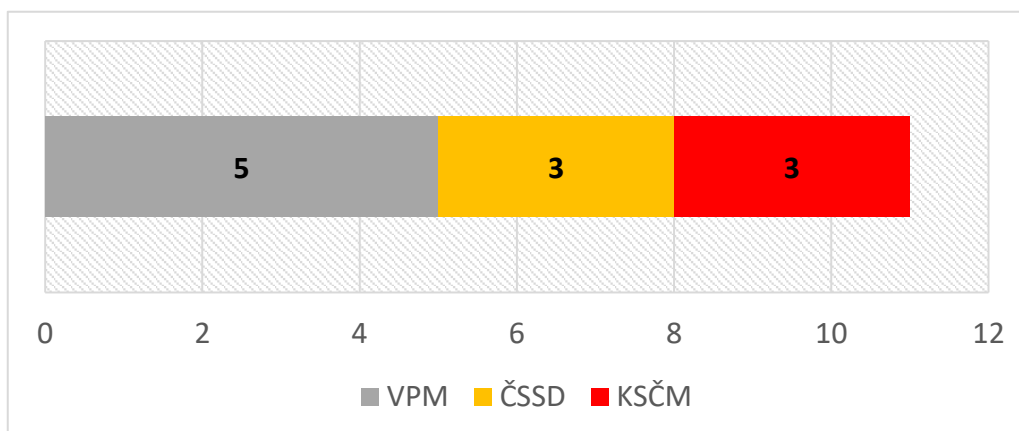
Zdroj: vlastní zpracování

Minimálně vítěznou radniční koalici sestavila ODS s VPM, Sdružením nezávislých a KDU-ČSL, jednalo se o ideově propojenou koalici pravého středu, která ve voleném sboru disponovala těsnou většinou. Zastupitelstvo města zvolilo starostou lídra ODS Ing. Vratislava Čermáka. Z hlediska volebního chování lze konstatovat, že konkrétně v rámci vítězné kandidátní listiny Občanské demokratické strany došlo ke zřetelným změnám pořadí jednotlivých kandidátů, z čehož vyplývá, že si voliči na této listině hojně vybírali své favority. V podstatě byli všichni kandidáti zvoleni na základě dostatečného množství preferenčních hlasů, ovšem do zastupitelstva města se dostali celkem tři kandidáti z nevolitelných míst. Nicméně lídr této kandidátní listiny obhájil svou pozici, když obdržel nejvíce

přednostních hlasů v rámci dané kandidátky. Na druhou stranu je pozoruhodné, že absolutně nejvyšší počet preferenčních hlasů obdržela lékařka, která figurovala na osmém místě kandidátní listiny VPM.

V těchto komunálních volbách se celkový počet kandidujících volebních uskupení oproti minulým volbám mírně zvýšil. Do volební soutěže se totiž přihlásilo jedenáct politických subjektů, což bylo poměrně vysoké číslo. Nutno podotknout, že všechny kandidátní listiny byly naplněny kompletně, ovšem do zastupitelstva města proniklo jen pět volebních uskupení. Ostatní politické subjekty nedokázaly překonat stanovenou pětiprocentní hranici, tudíž se nemohly zúčastnit rozdělování mandátů. V Jaroměři tak nastala situace, kdy většina volebních uskupení zaznamenala neúspěch, což vedlo k vysokému počtu propadlých hlasů. Co se týká volební účasti, tak ta se ve srovnání s předchozími volbami mírně zvýšila, přičemž hlasovalo 39,09 % voličů a stálý seznam zahrnoval 10 135 voličů.

Nejvyšší volební podíl získala kandidátní listina Občanské demokratické strany, která obdržela 21,76 % hlasů, což vedlo k dosažení šesti mandátů. Na druhém místě skončila místní Volba pro město, jež obsadila pět křesel v městském zastupitelstvu při zisku 19,77 % hlasů. Následovala Unie svobody-Demokratická unie, která dosáhla na čtyři mandáty, přičemž obdržela 14,99 % hlasů. Kandidátní listina České strany sociálně demokratické získala 10,83 % hlasů, což odpovídalo zisku tří mandátů. Do zastupitelstva města se rovněž dostala Komunistická strana Čech a Moravy, která dosáhla dvouciferného výsledku a zároveň obdržela shodný počet křesel jako ČSSD. Nicméně lze pozorovat vysoké zisky mandátů úspěšných volebních subjektů, které vznikly kvůli nezdaru ostatních politických uskupení.

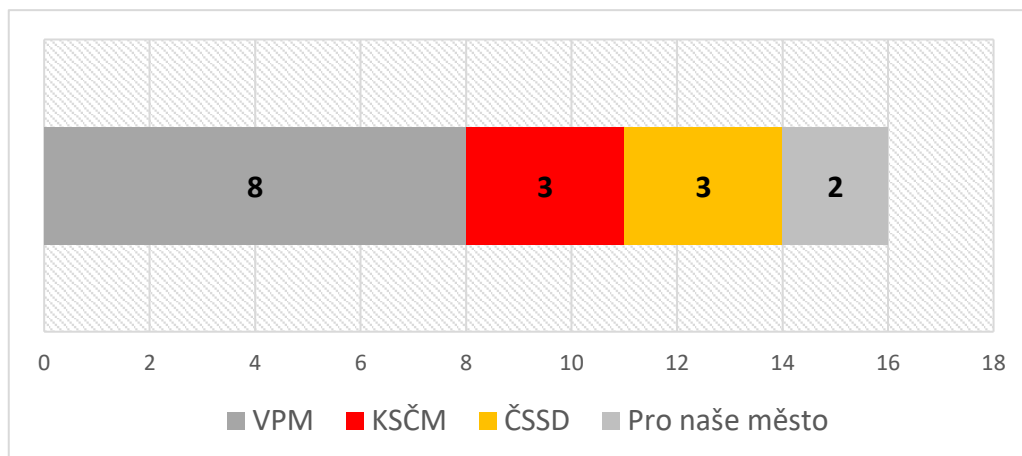

Graf 17: Radniční koalice v Jaroměři z roku 2006

Co se týká sestavení radniční koalice, tak vzhledem k danému rozložení volební podpory mohlo dojít k vytvoření dvoučlenné minimálně vítězné koalice, ovšem zástupci VPM se rozhodli obejít vítěze voleb, přičemž se na povolební spolupráci domluvili s ČSSD a KSČM, čímž vznikla trojčlenná minimálně vítězná koalice levého středu. Starostou města byl zvolen lídr VPM Jiří Klepsa. Na kandidátní listině vítězné Občanské demokratické strany se nevyskytly výrazné změny pořadí, protože téměř všichni kandidáti byli zvoleni z předních míst kromě jedné kandidátky, která se stala zastupitelkou ze spodního místa. Lídr této listiny obhájil svou pozici, avšak celkově nezískal nejvyšší počet preferenčních hlasů ze všech kandidátů. V rámci kandidátní listiny Volby pro město byli zvoleni všichni kandidáti na základě dostatečného množství přednostních hlasů a z toho se jeden nacházel na nevolitelném místě.

Do volebního klání se v roce 2010 zapojilo celkem sedm volebních uskupení, což znamenalo, že ve srovnání s minulými volbami se počet kandidujících volebních subjektů snížil. Lze pozorovat, že se všem politickým uskupením podařilo sestavit kompletní kandidátní listiny a zároveň všechny volební subjekty získaly jistou míru zastoupení ve voleném tělese kromě Strany práv občanů Zemanovci, která při zisku 4,05 % hlasů neobdržela žádný mandát. Lze tedy konstatovat, že v těchto komunálních volbách nedošlo k velkému počtu propadlých hlasů, jak tomu bylo v předchozích volbách. Ostatně stálý seznam voličů evidoval 10 157 jaroměřských obyvatel a k volebním urnám dorazilo pouze 37,22 % oprávněných voličů.

V těchto komunálních volbách přesvědčivě triumfovala lokální Volba pro město, která obdržela solidních 33,19 % hlasů, což odpovídalo zisku celkem osmi křesel. Na druhém místě skončila Občanská demokratická strana, jež dosáhla na čtyři mandáty v městském zastupitelstvu při zisku 17,15 % hlasů. Za ODS se umístila kandidátní listina Komunistické strany Čech a Moravy, která obdržela 13,76 % hlasů, což vedlo k dosažení třech křesel. Dále následovala Česká strana sociálně demokratická, jež získala jen o tři desetiny procenta méně než KSČM, přičemž v zastupitelstvu města obsadila shodně po třech mandátech. Nicméně dvouciferného výsledku docílila ještě lokální kandidátní listina „Pro naše město“, která obdržela dvě křesla. Poslední mandát připadl méně úspěšné kandidátní listině „Sdružení nestraníků“.

Graf 18: Radniční koalice v Jaroměři z roku 2010

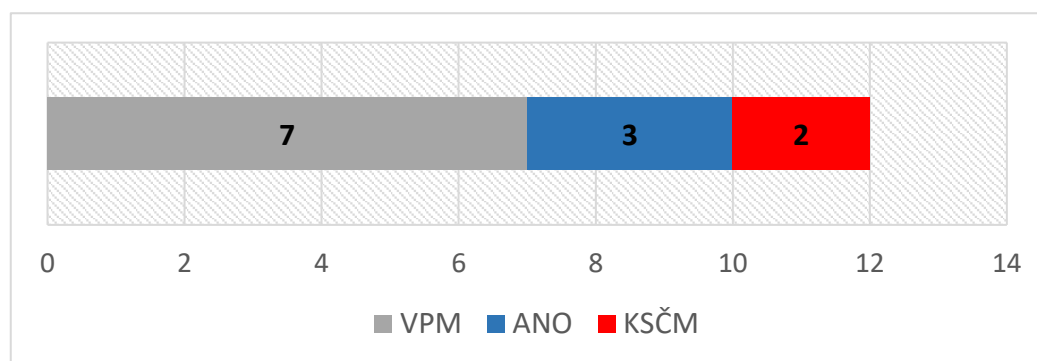
Zdroj: vlastní zpracování

Na základě rozložení volební podpory se nabízelo několik variant pro sestavení radniční koalice. Vítěz voleb se tedy nacházel v takové pozici, kdy si mezi koaličními partnery mohl vybírat. Nakonec vznikla nadměrná koalice levého středu tvořená VPM, KSČM, ČSSD a uskupením „Pro naše město“. Co se týká volebního chování, tak je zřejmé, že si voliči na kandidátní listině vítězné Volby pro město vybírali jednotlivé kandidáty, které upřednostňovali svými preferenčními hlasy. Lze pozorovat, že se na příslušné listině daného volebního subjektu vyskytlo hned několik změn týkajících se stanoveného pořadí. V podstatě celkem šest kandidátů získalo takový počet přednostních hlasů, díky němuž se mohli posunout na horní místa kandidátní listiny. Ovšem je třeba zmínit, že dva kandidáti byli zvoleni z nevolitelných míst a lídr dané kandidátní listiny neobdržel nejvyšší počet preferenčních hlasů.

V roce 2014 proběhly v Jaroměři komunální volby, v nichž soutěžilo celkem osm politických uskupení. Lze konstatovat, že všechny volební subjekty kompletně naplnily své kandidátní listiny kromě Křesťanské demokratické unie-Československé strany lidové, jež jako jediná nezískala žádné zastupitelské křeslo. Do těchto komunálních voleb se nově zapojily tři volební subjekty, které nejenže byly úspěšné, ale také dosáhly dvouciferného výsledku. Jednalo se o hnutí Východočeši pro Jaroměř, ANO 2011 a hnutí Jaroměř-Náš domov. V podstatě zástupci tradičních politických stran zaznamenali jistý pokles volební podpory, který byl způsoben příchodem nových hnutí. Co se týká volební účasti, tak ta dosáhla 36,28 %, přičemž ve stálém seznamu bylo registrováno 10 123 voličů.

Nejvyšší volební podíl získala kandidátní listina místní Volby pro město, která si ke svému kontu připsala 28,14 % hlasů, přičemž si oproti minulým volbám pohoršila o jednoho zastupitele a celkově tedy obdržela sedm mandátů. Na druhém místě skončilo hnutí Východočeši pro Jaroměř, které docílilo 16,11 % hlasů, což vedlo k obdržení čtyř křesel v městském zastupitelstvu. Následovalo hnutí ANO 2011 se ziskem 14,73 % hlasů, přičemž tato kandidátní listina obsadila tři mandáty. Další tři volební subjekty obdržely shodně po dvou křeslech, jednalo se o hnutí Jaroměř-Náš domov, Komunistickou stranu Čech a Moravy a Českou stranu sociálně demokratickou. Do zastupitelstva města se ještě dostala Občanská demokratická strana, která získala pouze jeden mandát.

V rámci kandidátní listiny lokální Volby pro město se objevily mírné změny ve stanoveném pořadí. V podstatě byli zvoleni všichni kandidáti na základě dostatečného množství preferenčních hlasů a pouze jeden z nich se nacházel na nevolitelném místě. Na druhou stranu na kandidátní listině hnutí Východočeši překonalo nutnou hranici pro přesun kandidáta v rámci listiny celkem sedm kandidátů, avšak mezi zvolenými zastupiteli nedošlo ke změně pořadí, z čehož vyplývá, že byli zvoleni dle stanovené hierarchie. Nutno podotknout, že lídr vítězného volebního subjektu neobhájil svou pozici, protože nezískal nejvyšší počet přednostních hlasů.

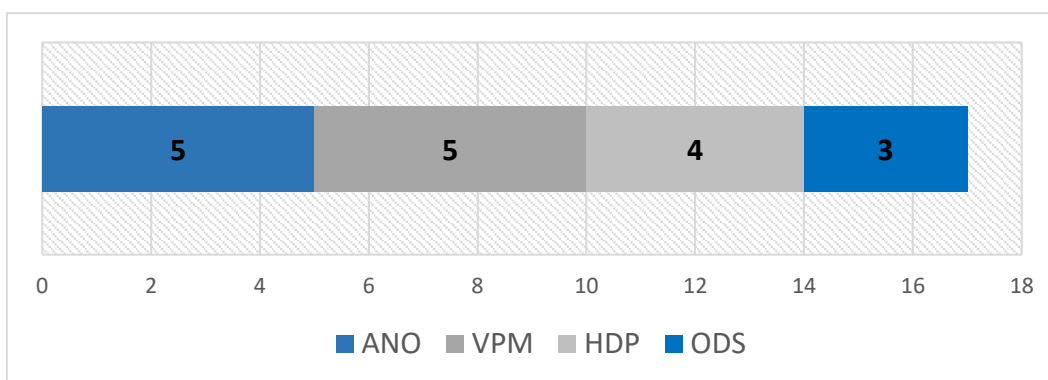
Graf 19: Radniční koalice v Jaroměři z roku 2014

Zdroj: vlastní zpracování

Vítěz voleb byl schopen vytvořit minimálně vítěznou radniční koalici složenou jen ze dvou volebních subjektů, ovšem z výše uvedeného grafu si lze všimnout, že nakonec vznikla minimálně vítězná koalice levého středu sestavená z VPM, ANO a KSČM. Nutno podotknout, že do zastupitelstvu města byli zvoleni dva političtí fluktuanti, kteří svůj mandát obhájili pod jiným volebním subjektem.

Do těchto komunálních voleb se v roce 2018 zapojilo celkem devět volebních uskupení, přičemž ve srovnání s předchozími volbami se počet kandidujících subjektů zvýšil. V tomto volebním obvodu své kandidátní listiny nově sestavily dva politické subjekty, které působily jen na místní úrovni. Jednalo se o Hnutí dobrých proměn a volební uskupení Plus pro Jaroměř. Nicméně je třeba zmínit, že ČSSD skončila v těchto volbách pod pětiprocentní hranicí, tudíž neobhájila žádný mandát a po několika letech zcela vypadla z městského zastupitelstva. Ostatně volební subjekt Plus pro Jaroměř také nezískal žádné zastoupení. V Jaroměři bylo ve stálém seznamu voličů evidováno 9 940 obyvatel a k volebním urnám zamířilo 37,11 % voličů.

Tyto komunální volby vyhrálo hnutí ANO 2011, které zaznamenalo těsný výsledek, když získalo jen o pár desetín procenta více než jeho soupeř, přičemž obdrželo 20,22 % hlasů, což odpovídalo zisku pěti mandátů. Na druhém místě skončila kandidátní listina lokální Volby pro město s 19,85 % hlasů, přičemž obsadila shodný počet křesel v městském zastupitelstvu jako vítěz voleb. Hnutí dobrých proměn se jakožto nové volební uskupení dokázalo prosadit, když uspělo se ziskem 17,21 % hlasů, což vedlo k dosažení čtyř mandátů. Dále se umístila Občanská demokratická strana, jež docílila 12,74 % hlasů, přičemž obdržela tři křesla. Komunistická strana Čech a Moravy ještě dosáhla dvouciferného výsledku se ziskem dvou mandátů a kandidátní listiny volebních subjektů „Jaroměř-Náš domov“ a Křesťanské demokratické unie-Československé strany lidové získaly po jednom zastupitelském křesle.

Graf 20: Radniční koalice v Jaroměři z roku 2018

Zdroj: vlastní zpracování

Co se týká radniční koalice, tak ta vyžadovala spojení minimálně třech subjektů, aby dosáhla nadpoloviční většiny v městském zastupitelstvu. Nicméně

nakonec vznikla čtyřčlenná nadměrná koalice, která byla vytvořena ze čtyř nejsilnějších volebních subjektů. Na koaliční spolupráci se tedy podíleli zástupci hnutí ANO 2011, VPM, Hnutí dobrých proměn a ODS. V rámci kandidátní listiny vítězného hnutí ANO 2011 došlo k jistým změnám pořadí. Ve skutečnosti bylo zvoleno celkem pět kandidátů na základě dostatečného množství preferenčních hlasů, ovšem dva kandidáti pocházeli z nevolitelných míst. Nutno podotknout, že lídr vítězného subjektu obdržel nejvyšší počet přednostních hlasů v rámci své kandidátní listiny, čímž obhájil svou pozici. Na druhou stranu na kandidátní listině VPM byla většina kandidátů zvolena z předních míst pomocí svých preferenčních hlasů, avšak jeden kandidát uspěl z nevolitelného místa, přičemž v rámci dané listiny obdržel nejvíce preferenčních hlasů.

6.5 Komunální volby v Rychnově nad Kněžnou v letech 2002 - 2018

Okresní město Rychnov nad Kněžnou se rozprostírá v jihovýchodní části Královéhradeckého kraje a představuje poslední zkoumaný volební obvod. V komunálních volbách v roce 2002 kandidovalo celkem šest politických stran, ovšem v Rychnově nad Kněžnou nevzniklo žádné místní sdružení nezávislých kandidátů či hnutí, které by se zapojilo do volební soutěže, což bylo neobvyklé. Nicméně všechny volební subjekty kompletně naplnily své kandidátní listiny kromě České strany národně sociální, jež se nepodařilo překonat pětiprocentní hranici k získání alespoň minimálního zastoupení. Nutno podotknout, že úspěšné politické strany zaznamenaly dvouciferný výsledek. Ve stálém seznamu voličů bylo zapsáno 9 176 obyvatel a k volebním urnám zamířilo 43,97 % voličů.

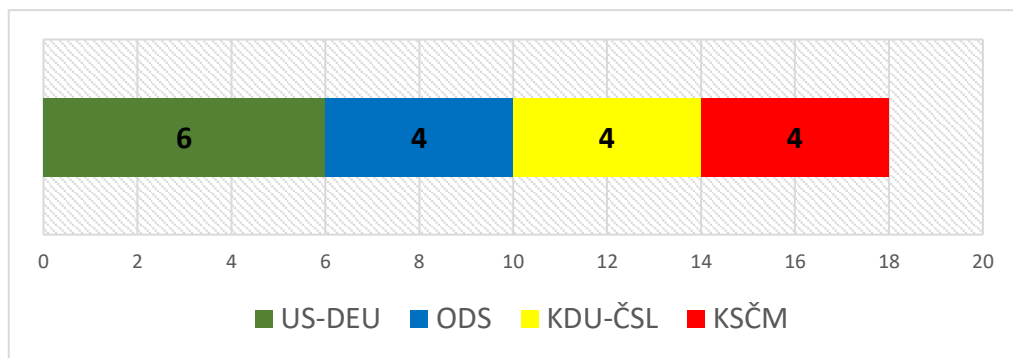

Tabulka 5: Výsledky komunálních voleb v Rychnově v letech 2002 - 2018

Volební strana	Volební roky				
	2002	2006	2010	2014	2018
US-DEU	26,57 %	X	X	X	X
ODS	20,02 %	17,50 %	19,27 %	11,13 %	19,89 %
ČSSD	14,77 %	12,25 %	11,25 %	8,02 %	X
KSČM	17,03 %	16,16 %	13,68 %	10,56 %	10,16 %
KDU-ČSL	21,24 %	16,39 %	12,87 %	12,33 %	14,16 %
ČSNS	0,37 %	X	X	X	X
SNK-ED	X	22,34 %	2,60 %	X	X
VPM	X	12,95 %	10,80 %	5,45 %	10,16 %
SZ	X	2,41 %	X	X	X
Nestraníci	X	X	12,39 %	9,29 %	11,85 %
TOP 09	X	X	9,12 %	X	X
SOS	X	X	7,74 %	X	X
Pravý blok	X	X	0,28 %	X	X
PRORychnov	X	X	X	8,83 %	X
ANO	X	X	X	8,05 %	X
NEZÁVISLÍ	X	X	X	24,77 %	33,79 %
VÝCHODOČEŠI	X	X	X	1,56 %	X
Volební účast	43,97 %	43,55 %	46,97 %	44,19 %	42,66 %

Zdroj: vlastní zpracování na základě ČSÚ

Z výsledků voleb lze tvrdit, že triumfální politické strany disponovaly relativně rovnoměrnou volební podporou bez extrémních výkyvů. Vítězná kandidátní listina Unie svobody–Demokratická unie vyhrála s celkovým ziskem 26,57 % hlasů, což vedlo k obdržení šesti mandátů. Na druhém místě skončila Křesťanská a demokratická unie–Československá strana lidová s 21,24 % hlasů, přičemž získala čtyři křesla v městském zastupitelstvu. Zhruba o procento méně obdržela Občanská demokratická strana, která také obsadila čtyři mandáty. Shodného počtu křesel dosáhla i Komunistická strana Čech a Moravy, jež v těchto komunálních volbách docílila silného výsledku, když získala 17,03 % hlasů. Na posledním místě se umístila Česká strana sociálně demokratická, které se podařilo získat tři mandáty.

Graf 21: Radniční koalice v Rychnově nad Kněžnou z roku 2002

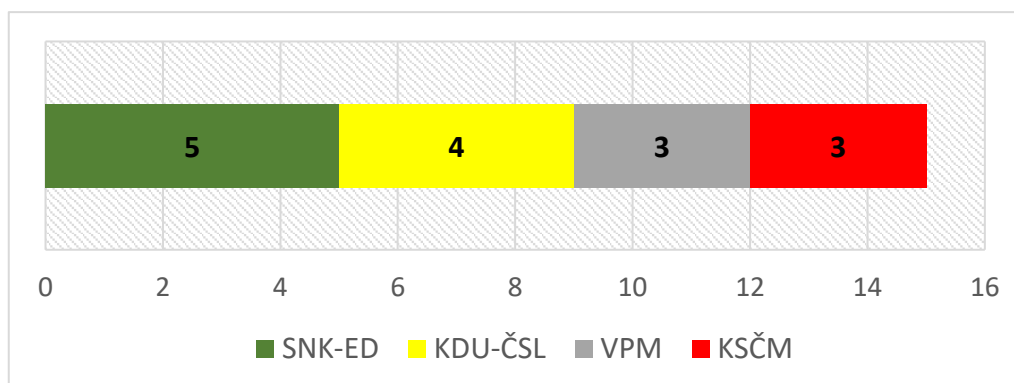
Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedeného grafu je patrné, že v Rychnově byla radniční koalice vytvořena ze čtyř volebních subjektů. V podstatě zde vznikla široká koalice US-DEU, ODS, KDU-ČSL a KSČM, ovšem toto nelogické spojení odpovídalo ideově nepropojené koalici. Na kandidátní listině vítězného subjektu US-DEU lze pozorovat značné změny pořadí, přičemž všech šest zvolených kandidátů překonalo nutnou hranici pro přesun kandidáta v rámci dané listiny, což znamená, že byli zvoleni na základě dostatečného množství svých preferenčních hlasů. Nicméně je třeba zmínit, že celkem devět kandidátů přeskočilo jistou hranici, ovšem toto uskupení obdrželo jen šest mandátů. V podstatě se zastupiteli stali všichni kandidáti z předních míst kromě jednoho, který se nacházel na nevolitelném místě. Na kandidátní listině ODS se podařilo celkem sedmi kandidátům dosáhnout dané hranice potřebné ke změně pořadí. Nutno podotknout, že lídři prvních třech politických stran neobdrželi nejvíce preferenčních hlasů. Starostou města se stal lídr vítězné strany Jiří Rokl.

V těchto komunálních volbách došlo k mírnému zvýšení kandidujících volebních uskupení oproti předchozím volbám. Ostatně z celkových sedmi politických subjektů své zastoupení získaly všechny kromě nově soutěžící Strany zelených, které se nepodařilo sestavit kompletní kandidátní listinu, a navíc neobdržela dostatečný počet hlasů. Nicméně v Rychnově nad Kněžnou se do volebního klání zapojila poprvé místní Volba pro město, které se i přes značnou konkurenci podařilo uspět. Na základě výsledků voleb lze konstatovat, že se mezi úspěšnými kandidátními listinami neprojevil výrazný rozdíl v rámci jejich volební podpory. Jinými slovy, distance mezi vítězem a nejméně úspěšným subjektem nebyla tak obrovská. Co se týká volební účasti, tak ta zůstala zhruba na stejné úrovni

jako v minulých volbách, protože k volbám dorazilo 43,55 % voličů a ve stálém seznamu jich bylo registrováno 9 238.

Hlavní zastupitelé a čelní představitelé kandidátní listiny US-DEU se před komunálními volbami 2006 rozhodli změnit svou politickou afilaci, když kandidovali pod volebním subjektem Sdružení nezávislých kandidátů-Evropští demokraté. Nicméně tato politická strana zvítězila se ziskem 22,34 % hlasů, přičemž obdržela pět křesel v městském zastupitelstvu. Někteří úřadující zastupitelé za US-DEU tak svůj mandát obhájili nově v barvách SNK-ED. Na druhém místě skončila kandidátní listina Občanské demokratické strany, jež získala 17,5 % hlasů, což vedlo k obdržení čtyř křesel. Za ODS se umístila Křesťanská demokratická unie-Československá strana lidová, která dosáhla jen o pár desetin procenta vyššího volebního výsledku než Komunistická strana Čech a Moravy.⁹ Dále následoval lokální subjekt Volba pro město, jenž získal shodně s KSČM tři křesla, zatímco ČSSD obsadila dva mandáty.

Graf 22: Radniční koalice v Rychnově nad Kněžnou z roku 2006

Zdroj: vlastní zpracování

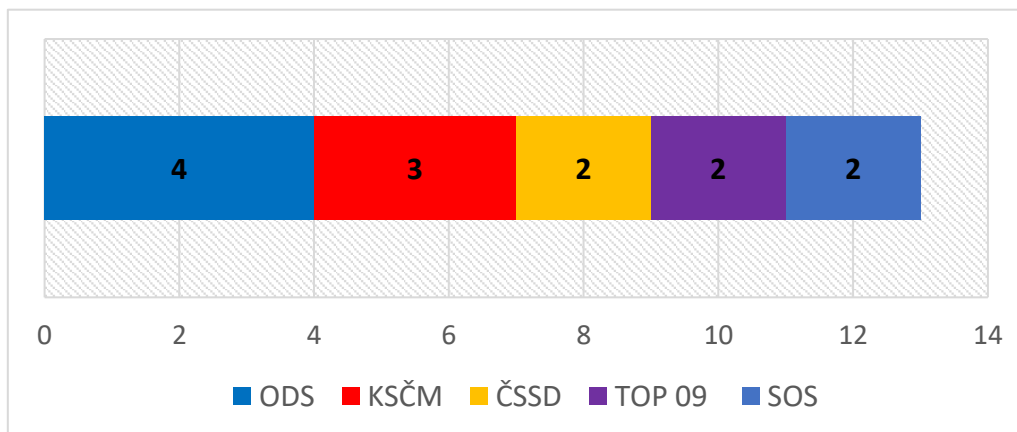
Po volbách byla vítězná SNK-ED schopná vytvořit ideově propojenou koalici ze třech volebních subjektů. Nakonec došlo k sestavení nadměrně ideově nepropojené radniční koalice, když se vítěz společně s KDU-ČSL a VPM rozhodl přizvat ke spolupráci i zástupce KSČM. Co se týká volebního chování, tak je patrné, že si voliči na kandidátní listině SNK-ED vybírali jednotlivé kandidáty, které upřednostňovali svými preferenčními hlasy. V podstatě lze konstatovat, že se na dané listině vítězného subjektu objevilo hned několik změn v rámci stanoveného pořadí. Například celkem osm kandidátů obdrželo takový počet přednostních hlasů,

⁹ KDU-ČSL obdržela 4 mandáty jako ODS, ovšem KSČM získala o jeden mandát méně.

pomocí něhož se mohli posunout na horní místa kandidátní listiny. Nutno podotknout, že dva kandidáti se stali zastupiteli z nevolitelných míst. Dále je pozoruhodné, že lídr příslušné kandidátní listiny nejenže neobhájil svou pozici, ale ani nebyl zvolen zastupitelem města, což lze pozorovat i na kandidátní listině ODS.

Do komunálních voleb se v roce 2010 přihlásilo deset volebních subjektů, přičemž došlo oproti minulým volbám ke zvýšení počtu kandidujících politických uskupení. Politická strana SNK-ED, která v předchozích volbách triumfovala, nenaplnila svou kandidátní listinu kompletně a zároveň se nedostala do městského zastupitelstva. Podobný scénář nastal také u politické strany Volte pravý blok, za níž kandidovala jen jedna osoba. V podstatě došlo k situaci, kdy celkem osm volebních subjektů získalo jistou míru zastoupení ve voleném tělese, což způsobilo značnou fragmentaci daného orgánu. Nutno podotknout, že volební podpora byla opět relativně rovnoměrně rozložená. Do těchto voleb se nově zapojila TOP 09, místní „Nestraníci“ a kandidátní listina Svobodné občanské samosprávy. Stálý seznam evidoval 9 115 voličů a k volebním urnám jich dorazilo 46,97 %.

Nejvyššího volebního podílu dosáhla Občanská demokratická strana, která obdržela 19,27 % hlasů, přičemž obsadila pouze čtyři mandáty v městském zastupitelstvu, což dokazuje, že se nejednalo o nějaké zářné vítězství. Na druhém místě skončila překvapivě kandidátní listina Komunistické strany Čech a Moravy, jež obdržela 13,68 % hlasů se ziskem třech křesel. Za KSČM se umístila Křesťanská a demokratická unie-Československá strana lidová, která obsadila rovněž tři mandáty. Také volebnímu subjektu „Nestraníci“ se podařilo získat stejný počet křesel jako u dvou výše uvedených případů. Následující čtyři volební uskupení obdržela shodně po dvou mandátech. Jedná se o Českou stranu sociálně demokratickou i místní Volbu pro město, které dosáhly dvouciferného výsledku. Dále uspěla TOP 09 se ziskem 9,12 % hlasů a na posledním místě skončila Svobodná občanská samospráva.

Graf 23: Radniční koalice v Rychnově nad Kněžnou z roku 2010

Zdroj: vlastní zpracování

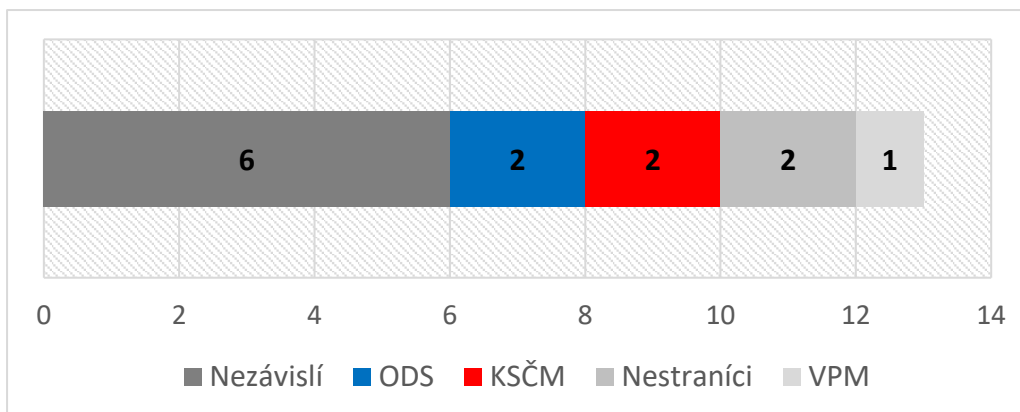
Při daném rozložení volební podpory byla k zajištění většiny v zastupitelstvu města potřeba minimálně čtyř volebních subjektů. Nicméně ODS sestavila nadměrnou koalici s TOP 09, ČSSD, SOS a KSČM. Starostou města byl zvolen lídr kandidátní listiny ODS Jan Skořepa. Na kandidátní listině vítězné Občanské demokratické strany došlo k jistým změnám pořadí, přičemž byli zvoleni celkem dva kandidáti z nevolitelných míst, kteří překonali stanovenou hranici pro přesun kandidáta v rámci listiny. Na základě svého dostatečného množství obdržovaných přednostních hlasů uspěli také dva kandidáti z předních míst včetně lídra, avšak lídrovi se nepodařilo získat nejvíce preferenčních hlasů. Naopak tahoun kandidátní listiny KDU-ČSL svou vedoucí pozici obhájil, když získal v rámci dané listiny 11,6 % hlasů. Kromě toho lze pozorovat, že na kandidátní listině „Nestráníků“ voliči upřednostňovali takové kandidáty, kteří disponovali vysokoškolským titulem, ale především se potvrdil tzv. inkumbenční efekt.¹⁰

V roce 2014 proběhly v Rychnově nad Kněžnou komunální volby, v nichž soutěžilo celkem deset volebních subjektů. Nutno podotknout, že se všem volebním uskupením podařilo naplnit své kandidátní listiny. Ostatně do městského zastupitelstva se dostaly všechny kandidující volební subjekty kromě hnutí Východočeši, které nepřekonalu pětiprocentní volební klauzuli. V podstatě nastala situace, kdy se v daném městském orgánu nacházeli zástupci devíti volebních uskupení, což způsobilo silnou fragmentaci voleného tělesa. Navíc při srovnání

¹⁰ Inkumbenční efekt předpokládá, že úřadující aktéři disponují v rámci volebního procesu jistou výhodou oproti ostatním kandidátům kvůli své dosavadní praxi.

volební podpory nejsilnějšího subjektu s nejméně úspěšným lze pozorovat značný rozdíl oproti předchozímu případu voleb, který spočívá především v rozpětí získaných mandátů. Co se týká volební účasti, tak ta dosáhla 44,19 %, přičemž ve stálém seznamu bylo zaznamenáno 8 997 voličů.

Tyto komunální volby vyhrála kandidátní listina Nezávislí za Rychnov, která získala 24,77 % hlasů, což vedlo k dosažení šesti mandátů. Na druhém místě skončila Křesťanská a demokratická unie-Československá strana lidová se ziskem 12,33 % hlasů, přičemž obdržela tři křesla v městském zastupitelstvu. Občanská demokratická strana se umístila za KDU-ČSL poté, co získala zhruba o procento méně hlasů, což vedlo k zisku dvou mandátů. Následovala Komunistická strana Čech a Moravy, jež také dosáhla dvouciferného výsledku, přičemž obsadila dvě křesla. Po dvou mandátech v zastupitelstvu města obdrželi představitelé dalších volebních subjektů, jednalo se o místní „Nestraníky“, sdružení nezávislých kandidátů PRORychnov a hnutí ANO 2011. Česká strana sociálně demokratická získala jednoho zástupce stejně jako lokální Volba pro město.

Graf 24: Radniční koalice v Rychnově nad Kněžnou z roku 2014

Zdroj: vlastní zpracování

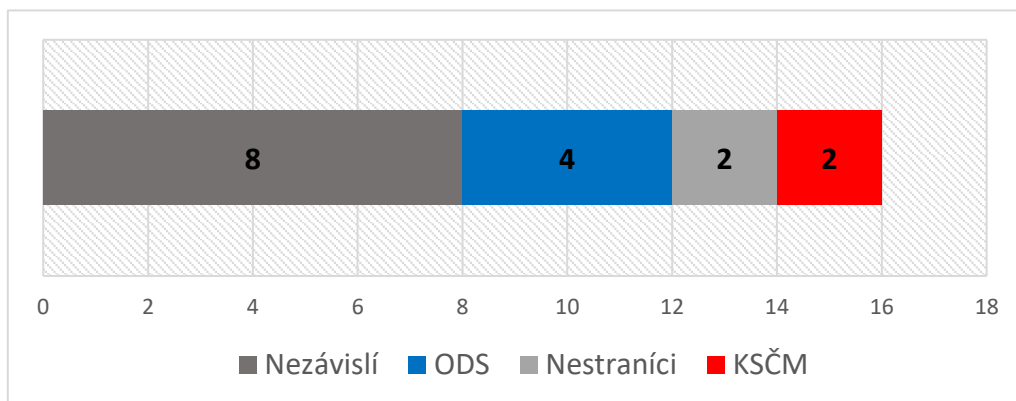
Radniční koalici sestavil vítězný volební subjekt „Nezávislí za Rychnov“, který potřeboval alespoň dva další subjekty k vytvoření většiny. Nakonec došlo k sestavení nadměrné koalice Nezávislých, ODS, „Nestraníků“, VPM a KSČM. Z hlediska volebního chování je patrné, že si voliči na kandidátní listině vítězného subjektu „Nezávislí za Rychnov“ vybírali mezi jednotlivými kandidáty, protože v rámci této listiny došlo k určitým změnám stanoveného pořadí. Konkrétně pět aktérů dokázalo překročit danou hranici pro přesun kandidáta, přičemž dva kandidáti byli zvoleni z nevolitelných míst. Kromě toho lídr tohoto volebního

uskupení a zároveň starosta města získal nejvyšší počet přednostních hlasů, čímž obhájil svou pozici.

Celkový počet kandidujících volebních subjektů se ve srovnání s minulými volbami snížil poté, co se do volební soutěže v roce 2018 zapojilo jen šest politických uskupení. Nutno podotknout, že všechny volební subjekty kompletně naplnily své kandidátní listiny a rovněž se všem podařilo uspět, což znamenalo, že každé politické uskupení disponovalo jistou mírou zastoupení ve voleném tělese. Do těchto komunálních voleb nevstoupil žádný nový volební subjekt, který by se ucházel o přízeň voličů. V podstatě je pozoruhodné, že ČSSD ani ANO 2011 nesestavilo svou kandidátní listinu. Kromě toho všech šest úspěšných volebních subjektů dosáhlo dvouciferného výsledku. Nicméně v seznamu voličů bylo registrováno 8 805 obyvatel a z toho k volebním urnám zamířilo 42,66 %.

Nejvyšší volební podíl obdržela kandidátní listina Nezávislí za Rychnov, která si ke svému kontu připsala 33,79 % hlasů, přičemž si oproti minulým volbám polepšila o dva zastupitele a celkově tedy obsadila osm křesel v městském zastupitelstvu. Na druhém místě skončila Občanská demokratická strana, jež docílila 19,89 % hlasů, což vedlo k dosažení čtyř mandátů. Následovala Křesťanská a demokratická unie-Československá strana lidová se ziskem 14,16 % hlasů, přičemž tato kandidátní listina obsadila tři křesla. Další volební subjekty obdržely shodně po dvou mandátech, jednalo se o místní „Nestraníky“ a Volbu pro město. Komunistická strana Čech a Moravy získala v těchto komunálních volbách stejné procento hlasů jako Volba pro město, avšak jejich rozdíl spočíval v absolutních číslech, kdy VPM měla o jeden preferenční hlas více než KSČM.

Na kandidátní listině vítězného volebního uskupení „Nezávislí za Rychnov“ došlo k menším změnám pořadí kandidátů, přičemž byl pouze jeden kandidát zvolen z nevolitelného místa díky svým preferenčním hlasům. Lze konstatovat, že lídr tohoto volebního subjektu obdržel ze všech kandidátů nejvíce preferenčních hlasů. Podobně volební lídr kandidátní listiny ODS získal nejvyšší podíl v rámci dané listiny. Na kandidátní listině ODS byli zvoleni celkem dva kandidáti z nevolitelných míst.

Graf 25: Radniční koalice v Rychnově nad Kněžnou z roku 2018

Zdroj: vlastní zpracování

Co se týká sestavování radniční koalice, tak při daném rozložení mandátů měl vítěz voleb na výběr z několika variant. Nakonec vznikla koaliční spolupráce mezi zástupci „Nezávislí za Rychnov“, ODS, „Nestraníci“ a KSČM. V podstatě se tak etablovala značně nadměrná koalice (Plecháč 2018).

7. Komparace městských výsledků

Na základě uskutečněné analýzy komunálních voleb tato práce postupuje v následné komparaci důležitých městských výsledků. Výzkum se soustředí na provedení srovnávací analýzy, pomocí níž lze dospět k pozoruhodným poznatkům z oblasti středně velkých měst. Při sledování vývoje počtu kandidujících volebních subjektů na komunální úrovni bylo zjištěno, že v rámci vymezeného období docházelo zpočátku u většiny měst k postupnému nárůstu počtu volebních subjektů, ovšem v posledních volbách se trend obrátil, kdy se počet soutěžících uskupení výrazně snížil, což mohlo mít negativní vliv na volební účast, která klesla celkem ve třech pozorovaných městech. Naopak v Jičíně a Jaroměři se počet volebních subjektů mírně zvýšil, přičemž došlo ke zvýšení volební účasti.

Tabulka 6: Opakované zvolení úřadujících zastupitelů

Obec	Rok				Průměr
	2006	2010	2014	2018	
Dvůr Králové nad Labem	52,4 %	57,1 %	47,6 %	61,9 %	54,8 %
Jičín	52,4 %	42,9 %	57,1 %	66,7 %	54,8 %
Vrchlabí	42,9 %	42,9 %	66,7 %	81,0 %	58,3 %
Jaroměř	42,9 %	61,9 %	52,4 %	42,9 %	50,0 %
Rychnov nad Kněžnou	57,1 %	47,6 %	57,1 %	71,4 %	58,3 %
				Celkem	55,2 %

Zdroj: vlastní zpracování na základě ČSÚ

Z výše uvedené tabulky lze pozorovat personální stabilitu v rámci jednotlivých měst ve sledovaném období od roku 2002 až 2018. Každý volební obvod prezentuje celkem čtyři výsledky inkumbenčního efektu, které jsou zobrazeny v procentním vyjádření.¹¹ Na základě dané tabulky se dá tvrdit, že nastává častější situace, kdy v dalších volbách svůj zastupitelský mandát obhájí více než polovina úřadujících zastupitelů. Nicméně lze konstatovat, že v letech 2006 a 2010 disponovala většina pozorovaných měst slabšími výsledky inkumbenčního efektu oproti následujícímu období. Nejvyšší podíly opakovaně zvolených zastupitelů se projeví v posledních komunálních volbách 2018 u všech sledovaných případů kromě města Jaroměř, kde došlo naopak k obměně většiny

¹¹ Výsledný podíl vychází vždy ze srovnání dvou po sobě jdoucích voleb, proto zde není uveden výsledek z roku 2002.

členů zastupitelstva. Nutno podotknout, že nejslabší inkumbenční efekt odpovídal 42,9% podílu, což představovalo 9 z celkem 21 zastupitelů. Tyto nejnižší hodnoty byly zaznamenány v Jaroměři, Vrchlabí a Jičíně. Na druhou stranu úplně nejvyšší podíl zvolených inkumbentů se projevil ve městě Vrchlabí, kde jich bylo zvoleno celkem 17 z 21 volených zastupitelů. Nutno zmínit, že zprůměrované hodnoty jednotlivých měst přispěly k souhrnnému zjištění a potvrzení přítomnosti vlivu inkumbenčního efektu, který v tomto případě prokázal, že došlo ke stavu, kdy více než polovina zastupitelů byla opakovaně zvolena.

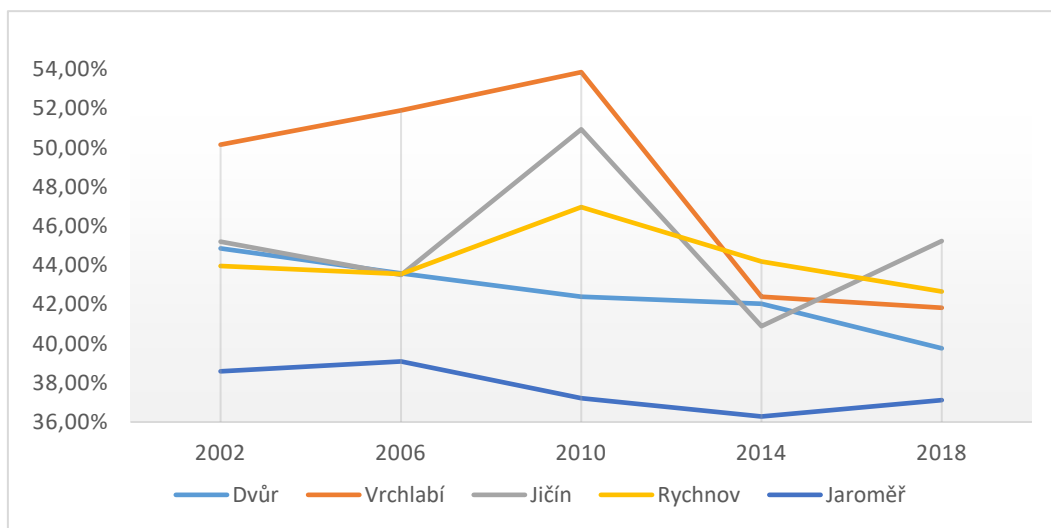
Tabulka 7: Klasifikace radničních koalic

Obec	Třída		Typ		PO	
	NK	MVK	IP	IN	LS	PS
Dvůr Králové nad Labem	4	1	3	2	2	1
Jičín	2	3	1	4	-	1
Vrchlabí	5	0	1	4	-	1
Jaroměř	2	3	4	1	3	1
Rychnov nad Kněžnou	5	0	0	5	-	-

Zdroj: vlastní zpracování na základě více dostupných zdrojů

Po důsledném provedení analýzy radničních koalic dochází k přehledné klasifikaci v rámci jednotlivých měst, kde se rozlišuje mezi jejich třídou, typem a politickou orientací. Z výše uvedené tabulky 7 vyplývá, že ve sledovaném vzorku měst vznikaly nejčastěji nadměrné koalice. Naopak minimálně vítězné koalice byly vytvářeny jen zřídka, avšak konkrétně v Jičíně a Jaroměři jich bylo sestaveno více než nadměrných. Kromě toho lze také pozorovat dva extrémní případy, které se objevily ve městech Vrchlabí a Rychnově nad Kněžnou, kde se v rámci sledovaného období neetablovala žádná minimálně vítězná koalice. Co se týká ideové propojenosti, tak zhruba dvě pětiny koalic by se daly označit za ideově propojené. Nicméně mnohem častěji se formovaly ideově nepropojené koalice, které neakcentovaly ideologickou blízkost volebních subjektů. Nutno zmínit, že v nejmenším městě Rychnov nad Kněžnou vznikaly jen nadměrné ideově nepropojené koalice, jež se mnohdy skládaly i ze zástupců KSČM. Z hlediska politické orientace bylo rozlišeno celkem devět případů IP koalic, z nichž pět náleželo k levému středu a čtyři se řadily ke koalici pravého středu. Nejvíce ideově spřízněných koalic vzniklo v Jaroměři, kde dominoval středolevicový model. Lze konstatovat, že v rámci pozorovaných

středně velkých měst dochází mnohem častěji k tvorbě nadměrných ideově nepropojených koalic, z čehož vyplývá, že zástupci politických stran při sestavování radničních koalic nelpí striktně na stranické orientaci svého koaličního partnera a zároveň se snaží dosáhnout širší podpory v městském zastupitelstvu.

Graf 26: Vývoj volební účasti v komunálních volbách

Zdroj: vlastní zpracování na základě ČSÚ

Tento graf znázorňuje vývoj volební účasti v rámci zkoumaného vzorku měst ve vymezeném období. Nutno podotknout, že sledované hodnoty se pohybují v intervalu od 36 do 54 procent. Ostatně lze pozorovat výraznou diferenci mezi městy Jaroměř a Vrchlabí, protože zatímco Jaroměř disponovala ze všech případů nejnižšími hodnotami volební účasti, které nepřesahovaly 40 procent, tak naopak ve Vrchlabí dosahovaly zpočátku mírně nad 50 procenty. Kromě těchto dvou výjimek se v podstatě většina bodů nachází v kratším intervalu, který odpovídá 40 až 50 procentům volební účasti. Na základě tohoto grafu lze konstatovat, že ve Dvoře Králové nad Labem dochází k postupnému poklesu volební účasti. V Rychnově nad Kněžnou a Vrchlabí byla zpočátku zaznamenána rostoucí tendence, ovšem po volbách 2014 nastává klesající trend. Co se týká vývoje volební účasti ve městech Jaroměř a Jičín, tak u těchto měst nelze jednoduše určit dlouhodobý směr kvůli častému kolísání hodnot.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo provést analýzu komunálních voleb ve vybraných městech Královéhradeckého kraje v letech 2002 až 2018. Pro výzkum byl zvolen vzorek, který zahrnoval celkem pět středně velkých měst. Tato práce se orientovala především na dva hlavní aspekty obecních voleb. Jednak se zabývala problematikou personální stability, v níž se konkrétně zaměřila na inkumbenční efekt, který představoval schopnost úřadujících zastupitelů znovu obhájit svou politickou funkci. Zatímco druhý aspekt řešil otázku sestavování radničních koalic, přičemž byl kladen důraz na jejich klasifikaci. Výzkum svou pozornost rovněž soustředil na další pozoruhodné rysy, které se týkaly vývoje počtu kandidujících volebních subjektů nebo volební účasti. Účelem tohoto textu bylo poskytnout mnoho přínosných zjištění o komunálních volbách v rámci zkoumaného vzorku.

První kapitola tohoto výzkumu pojednala o základech institucionálního nastavení obecních orgánů a zároveň uvedla jejich významné pravomoci. Následující část byla věnována komunálním volbám, přičemž hlavní pozornost směřovala k volebnímu systému, jehož složité způsoby hlasování byly náležitě představeny. Třetí kapitola se zaměřila na oblast personální stability a její současný stav výzkumu, jak v české literatuře, tak v zahraničních odborných pracích. V další části této studie byla představena teorie koalic, jež sestává ze dvou odlišných pohledů, jejichž základní charakteristiky byly dostatečně vylíčeny. Tato kapitola obsahovala rovněž elementární typologii koalic, která sloužila jako vodítko pro následný analytický postup. Po představení metodologického vymezení práce následovala obsáhlá kapitola věnovaná rozboru komunálních voleb, kde byly zkoumány volební výsledky jednotlivých měst a jejich pozoruhodné aspekty. Nicméně hlavní pozornost směřovala k vytváření radničních koalic. Poslední kapitola sumarizovala městské výsledky a rovněž provedla srovnávací meziměstskou analýzu v rámci jednotlivých aspektů.

Těžiště výzkumu spočívalo v empirické analýze komunálních voleb, která operovala se vzorkem pěti měst o stejné velikosti zastupitelského orgánu ve sledovaném období od roku 2002 až 2018, což znamenalo, že tato práce zkoumala celkem dvacet pět případů komunálních voleb. Jednotlivá města byla seřazena v sestupném pořadí podle velikosti celkového počtu voličů. V každém volebním

obvodu se tato práce zaměřila na vývoj počtu kandidujících volebních subjektů, vývoj volební účasti nebo problematiku personální stability, v níž se řešily zejména změny politické afilace a její frekvence. Kromě toho byla věnována pozornost rovněž povolebnímu rozdělení mandátů jednotlivým volebním uskupením, což sloužilo jako důležitý podklad pro sestavování exekutivních koalic. Nutno podotknout, že všechny vytvořené radniční koalice byly představeny v grafickém znázornění, které poskytlo přehled o velikosti dané koalice.

V úvodní části této diplomové práce byly stanoveny celkem dvě výzkumné otázky, jež se věnovaly dílčím aspektům komunálních voleb ve vybraných městech Královéhradeckého kraje. První výzkumná otázka se týkala fenoménu personální stability, kdy bylo nutné ověřit, zda se ve sledovaném vzorku projevil účinný inkumbenční efekt. Na základě výstupů komparativní analýzy bylo zjištěno, že v letech 2006 a 2010 disponovala většina pozorovaných měst slabšími výsledky inkumbenčního efektu na rozdíl od let 2014 a 2018, kdy se v posledních komunálních volbách u většiny případů projeví nejvyšší podíly opakovaně zvolených zastupitelů. V rámci pozorovaného vzorku výzkum dospěl ke zjištění, že personální stabilita v zastupitelstvech se pohybovala v průměru okolo 55 %, což znamenalo, že více než polovina inkumbentů byla opakovaně zvolena. Lze tedy konstatovat, že došlo ke značnému zvýhodnění úřadujících zastupitelů v dalších komunálních volbách, přičemž se potvrdil účinný inkumbenční efekt.

Druhá výzkumná otázka se vztahovala k problematice sestavování radničních koalic ve středně velkých městech a jejich následné klasifikaci. Z výsledků bádání vyplynulo, že koaliční vládnutí se v pozorovaných městech nejčastěji vyznačovalo nadměrným počtem volebních subjektů. Navíc mnohdy vznikaly ideově nepropojené koalice, což nasvědčovalo faktu, že se zde projeví menší míra politizace. Ideologická vzdálenost se v podstatě mezi jednotlivými politickými stranami rozměnila a dalo by se tvrdit, že na této komunální úrovni šlo především o dosažení konsenzuálního způsobu vládnutí. Nutno poznamenat, že v rámci sledovaného vzorku měst se formovaly mnohem častěji nadměrné ideově nepropojené koalice než minimálně vítězné koalice, což naznačovalo skutečnost, že političtí aktéři jednotlivých volebních stran usilovali o získání širší podpory v městském zastupitelstvu bez ohledu na stranickou orientaci.

Tento výzkum usiloval o předložení co nejvíce relevantních dat, která měla pomoci dosáhnout co nejlepšího porozumění v rámci problematiky personální stability a struktury radničních koalic v souvislosti se specifickým prostředím Královéhradeckého kraje. Kvůli lokálnímu zaměření práce na jeden konkrétní kraj České republiky nebylo možné prezentovat zobecňující závěry, pro které by bylo zapotřebí zahrnout více krajů. Nicméně žádné takovéto cíle si tato práce nevymezila. V podstatě se pouze kladl důraz na sledované aspekty komunálních voleb ve vybraných městech Královéhradeckého kraje. Jistě by do budoucna bylo zajímavé provést sběr dat z celého území ČR, pomocí nichž lze dospět k zobecňujícím závěrům. Ovšem takovýto obsáhlý výzkum je z časového hlediska velmi náročný, především kvůli velkému množství dat, která by bylo potřeba sesbírat a následně zpracovat. Ve skutečnosti by daný formát studie neodpovídal rozsahu diplomové práce.

V textu práce bylo pojednáno o klíčových aspektech komunálních voleb, které přispěly k obohacení výzkumu v oblasti komunální politiky. V rámci vybraného vzorku pěti středně velkých měst bylo docíleno mnoho pozoruhodných poznatků týkajících se personální stability nebo složení radničních koalic. Při závěrečném hodnocení lze konstatovat, že tato práce naplnila své položené cíle. Přestože Josef Bernard ve svém odborném článku nepředložil vyčerpávající definici personální stability a inkumbenčního efektu, tak jeho práce nastínila klíčová teoretická východiska, která byla potřebná k uchopení tohoto výzkumu. Navíc obsažená zahraniční literatura sloužila k doplnění dalších poznatků zkoumaného fenoménu. Kromě toho prostřednictvím Balíkovy typologie koalic došlo k elementární klasifikaci radničních koalic. Nutno dodat, že k některým zjištěním napomohla data od Českého statistického úřadu, která sloužila jako základ pro výpočet potřebných hodnot.

Personální stabilita v komunální politice představuje významné a neprobádané téma, a proto tato úroveň výzkumu nabízí rozsáhlý prostor k dalším specifickým výzkumům. Rovněž by bylo užitečné prozkoumat koaliční chování daného vzorku měst ve více územních jednotkách a následně získané výstupy mezi sebou porovnat. Tato diplomová práce poskytla základní přehled o důležitých aspektech komunálních voleb ve vybraném vzorku měst Královéhradeckého kraje a vytvořila tím zdroj inspirací pro potenciální budoucí výzkumy.

Seznam grafů

Graf 1: Radniční koalice ve Dvoře Králové nad Labem z roku 2002	43
Graf 2: Radniční koalice ve Dvoře Králové nad Labem z roku 2006	44
Graf 3: Radniční koalice ve Dvoře Králové nad Labem z roku 2010	46
Graf 4: Radniční koalice ve Dvoře Králové nad Labem z roku 2014	47
Graf 5: Radniční koalice ve Dvoře Králové nad Labem z roku 2018	49
Graf 6: Radniční koalice v Jičíně z roku 2002	51
Graf 7: Radniční koalice v Jičíně z roku 2006	52
Graf 8: Radniční koalice v Jičíně z roku 2010	54
Graf 9: Radniční koalice v Jičíně z roku 2014	55
Graf 10: Radniční koalice v Jičíně z roku 2018	57
Graf 11: Radniční koalice ve Vrchlabí z roku 2002	59
Graf 12: Radniční koalice ve Vrchlabí z roku 2006	60
Graf 13: Radniční koalice ve Vrchlabí z roku 2010	61
Graf 14: Radniční koalice ve Vrchlabí z roku 2014	63
Graf 15: Radniční koalice ve Vrchlabí z roku 2018	64
Graf 16: Radniční koalice v Jaroměři z roku 2002	66
Graf 17: Radniční koalice v Jaroměři z roku 2006	67
Graf 18: Radniční koalice v Jaroměři z roku 2010	69
Graf 19: Radniční koalice v Jaroměři z roku 2014	70
Graf 20: Radniční koalice v Jaroměři z roku 2018	71
Graf 21: Radniční koalice v Rychnově nad Kněžnou z roku 2002	74
Graf 22: Radniční koalice v Rychnově nad Kněžnou z roku 2006	75
Graf 23: Radniční koalice v Rychnově nad Kněžnou z roku 2010	77
Graf 24: Radniční koalice v Rychnově nad Kněžnou z roku 2014	78
Graf 25: Radniční koalice v Rychnově nad Kněžnou z roku 2018	80
Graf 26: Vývoj volební účasti v komunálních volbách	83

Seznam tabulek

Tabulka 1: Výsledky komunálních voleb ve Dvoře v letech 2002 - 2018	42
Tabulka 2: Výsledky komunálních voleb v Jičíně v letech 2002 - 2018.....	50
Tabulka 3: Výsledky komunálních voleb ve Vrchlabí v letech 2002 - 2018 ...	58
Tabulka 4: Výsledky komunálních voleb v Jaroměři v letech 2002 - 2018	65
Tabulka 5: Výsledky komunálních voleb v Rychnově v letech 2002 - 2018...	73
Tabulka 6: Opakované zvolení úřadujících zastupitelů.....	81
Tabulka 7: Klasifikace radničních koalic	82

Prameny

Český statistický úřad. <http://volby.cz/>

Český statistický úřad. <https://www.czso.cz/>

E-mailová konverzace s bývalým starostou Jaroměře Ing. Vratislavem Čermákem

E-mailová konverzace s místostarostkou Rychnova nad Kněžnou Mgr. Janou Drejslovou

E-mailová konverzace s místostarostou Vrchlabí PhDr. Michalem Vávrou

Město Dvůr Králové nad Labem <<https://www.mudk.cz/>>

Město Jaroměř <<https://www.jaromer-josefov.cz/>>

Město Jičín <<https://mujicin.cz/>>

Město Rychnov nad Kněžnou <<http://www.rychnov-city.cz/>>

Město Vrchlabí <<http://www.muvrchlabi.cz/>>

Ministerstvo vnitra České republiky. 2018. Dostupné z:

<<http://www.mvcr.cz/clanek/volebni-kampan-ve-volbach-do-zastupitelstev-obci.aspx>> (29. 10. 2018)

Plecháč, Tomáš. 2018. „Náchod, Trutnov i Rychnov mají nové koalice, starostové pokračují“ iDNES.cz, 8. 10. 2018 (online). Dostupné z: <https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/koalice-volby-starosta-nachod-trutnov-rychnov-jicin-vrchlabi-jaromer-broumov.A181008_163030_hradec-zpravy_the> (5. 1. 2019)

Švec, Kamil. 2017. *Menšinové vlády: v Evropě nic výjimečného, v Česku však moc dlouho nevydrží*. CT24 26. 12. 2017. Dostupné z:

<<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2338006-mensinove-vlady-v-evrope-nic-vyjimecneho-v-cesku-vsak-moc-dlouho-nevydrzi>> (5. 12. 2018)

Truhlička, Ivan. 2010. „*Předvolební inventura: I vrchlabská radnice má své přeběhlíky.*“ iDNES.cz, 6. 10. 2018 (online). Dostupné z: <https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/predvolebni-inventura-i-vrchlabska-radnice-ma-sve-prebehliky.A101006_1461444_hradec-zpravy_meb> (25. 2. 2019).

Telefonický rozhovor s bývalým místostarostou Dvora Králové nad Labem Janem Bémem (18. 1. 2019).

Telefonický rozhovor s bývalým starostou města Jičín Ing. Martinem Pušem (9. 2. 2019).

Úplné znění Ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Zákon č. 128/2000 Sb., zákon o obcích.

Zákon 491/2001 Sb., zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů.

Literatura

Baldersheim, Harald, Wollmann Helmut. 2006. *The comparative study of local government and politics: overview and synthesis*. Opladen: Barbara Budrich Publishers.

Balík, Stanislav. 2006. *Radniční koalice po komunálních volbách 2006 ve čtyřech okresech České republiky*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 17–33.

Balík, Stanislav. 2008. *Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností*. Brno: CDK.

Balík, Stanislav. 2009. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada.

Balík, Stanislav. 2010. „*Politická a stranická stabilita obecních orgánů 1990-2010. Případová studie obcí okresu Šumperk*.“ *Acta Politologica* 2 (3): 17-29.

Balík, Stanislav, Gongala Petr, Gregor Kamil. 2015. *Dvacet let komunálních voleb v ČR*. Brno: CDK.

Bernard, Josef. 2012. *Individuální charakteristiky kandidátů ve volbách do zastupitelstev obcí a jejich vliv na volební výsledky*. *Sociologický časopis* 48 (4): 613–640.

Cabada, Ladislav et al. 2006. *Koalice a koaliční vztahy České republiky v evropském kontextu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.

Cox, Gary, Jonathan, Katz. 1996. „*Why did the incumbency advantage in U.S. house elections grow?*“ *American Journal of Political Science* 40 (2): 478–497.

- Čmejrek, Jaroslav, Bubeníček Václav, Čopík Jan. 2010. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada.
- Eggers, Andrew, Spirling Arthur. 2014. „*Party cohesion in Westminster systems: Inducements, replacement and discipline in the House of Commons*.“ *British Journal of Political Science* 1-23.
- Erikson, Robert. 1971. „*The advantage of incumbency in congressional elections*.“ *Polity* 3 (3): 395–405.
- Erikson, Robert, Titiunik, Rocío. 2015. „*Using regression discontinuity to uncover the personal incumbency advantage*.“ *Journal of Political Science* 1 (10): 101-119.
- Exner, Jiří. 2004. *Obce, města, městské části: o místní veřejné správě a její dekoncentraci statutárními vyhláškami v územně členěných městech*. Praha: Nakladatelství Libri.
- Gelman, Andrew, Gary, King. 1990. „*Estimating incumbency advantage without bias*.“ *American Journal of Political Science* 34 (4): 64–142.
- Guy, Johnathan, Vaishnav, Milan. 2018. „*Does higher turnout hurt incumbents? An analysis of state elections in India*.“ *University of Chicago* 6 (1): 71-87.
- Havlík, Vlastimil, Balík, Stanislav et al. 2011. *Koaliční vládnutí ve Střední Evropě (1990-2010)*. Brno: Masarykova univerzita.
- Charvát, Jakub. 2014. „Klamy a málo viditelné záludnosti systému voleb do obecních zastupitelstev“. *Nasstat.cz* 7. 10. 2014. Dostupné z: <<http://www.nasstat.cz/aktualni-deni/zaludnosti-systemu-voleb-do-obecnich-zastupitelstev/>> (18. 10. 2018).
- Jüptner, Petr. 2004. „*Komunální koalice a politické modely*“. *Politologická revue* 10 (2): 81-101.
- Klasnja, Marko, Titiunik, Rocio. 2013. *Incumbency disadvantage in weak party systems: Evidence from Brazil*. University of Michigan.
- Klíma, Michal. 1998. *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. Praha: Radix.
- Kočí, Roman. 2012. *Obecní samospráva v České republice: praktická příručka s judikaturou*. Praha: Leges.
- Krejčí, Oskar. 1994. *Kniha o volbách*. Praha: Victoria Publishing.

- Kyloušek, Jakub. 2008. „Analýza proměny zastupitelů na úrovni městských částí v Brně letech 1994-2006“. *Evropská volební studia* 3 (2): 202-217.
- Laver, Michael, Budge, Ian. 1992. *Coalition theory, government policy and party policy*. London: Palgrave Macmillan.
- Lebeda, Tomáš. 2008. *Volební systémy poměrného zastoupení: mechanismy, proporcionalita a politické konsekvence*. Praha: Karolinum.
- Levitt, Steven, Catherine, Wolfram. 1997. „Decomposing the sources of incumbency advantage in the U.S. House.“ *Legislative Studies Quarterly* 22 (1): 45-60.
- Lutz, Georg. 2010. *The electoral success of beauties and beasts*. *Swiss Political Science Review*, 16(3): 457–480.
- Martinussen, Pal. 2004. „Government performance and political accountability at subnational level: The electoral fate of local incumbents in Norway.“ *Scandinavian Political Studies* 27 (3): 227–259.
- Mašterová, Marta, Pink, Michal. 2011. „Personální stabilita a proměna zastupitelských sborů okresních měst Zlínského kraje a Vysočiny po roce 1990.“ *Evropská volební studia* 6 (2): 87-103.
- McDemott, Monika. 2005. „Candidate occupations and voter information shortcuts.“ *Journal of Politics* 67 (1): 201–219.
- Mershon, Carol, Heller, William. 2009. *Political Parties and Legislative Party Switching*.
- Moury, Catherine. 2014. *Coalition government and party mandate*. New York: Routledge.
- Pink, Michal, Skibová Michaela, Seidl, Jiří et al. 2012 „Personální (ne)stabilita komunálních zastupitelstev v Plzni a Ostravě.“ *Středoevropské politické studie* 13 (4): 355-374.
- Riker, William. 1962. *The theory of political coalitions*, New Haven, Yale University Press.
- Ryšavý, Dan. 2006. „Komunální je komunální a velká je velká! K hypotéze politizace lokálních politických elit.“ *Sociologický časopis* 42 (5): 953-970.
- Ryšavý, Dan, Šaradín Pavel. 2010. „Stranici, bezpartijní a nezávislí zastupitelé na českých radnicích.“ *Sociologický časopis* 46 (5): 719-743.
- Ryšavý, Dan, Šaradín, Pavel. 2011. *Zastupitelé českých měst a obcí v evropské perspektivě*. Praha: Sociologické nakladatelství.

- Říchová, Blanka. 2014. *Přehled moderních politologických teorií*. Praha: Portál.
- Schlesinger, Joseph. 1966. *Ambition and politics: Political careers in the United States*. Chicago: Rand McNally.
- Stewart, Charles, Snyder James. 2000. „*Old voters, new voters, and the personal vote: Using redistricting to measure the incumbency advantage.*“ *American Journal of Political Science* 17–34.
- Strøm, Kaare. 1990. *Minority government and majority rule*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Swaan, Abram. 1973. *Coalition theories and cabinet formations*. Amsterdam: Elsevier.
- Trounstein, Jessica. 2011. „*Evidence of Local Incumbency Advantage.*“ *Legislative Studies Quarterly*, vol. 36, 255–280.
- Wilson, John 2014. *Perceptions of others' political affiliation are moderated by individual perceivers' own political attitudes*. *PLOS 9* (4). Dostupné z: <<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0095431>> (25. 11. 2018)

Abstrakt

Tato diplomová práce si klade za cíl provést analýzu komunálních voleb ve vybraných městech Královéhradeckého kraje v letech 2002 až 2018. Výzkum operuje se vzorkem pěti středně velkých měst, která disponují stejnou velikostí zastupitelského orgánu. Hlavní pozornost je věnována klíčovým aspektům obecních voleb, jedná se zejména o personální stabilitu a složení radničních koalic. První část této studie pojednává o institucionálním uspořádání obecních orgánů a zároveň se věnuje charakteristice komunálních voleb. Tato část rovněž zahrnuje představení hlavních pilířů teorie koalic. V druhé části této práce je obsažen empirický výzkum komunálních voleb, který využívá analytické a komparativní metody k dosažení důležitých poznatků.

Klíčová slova: komunální volby, politické subjekty, kandidátní listina, zastupitelé, radniční koalice, personální stabilita.

Abstract

This diploma thesis aims to analyze municipal elections in selected towns of the Královéhradecký region between 2002 and 2018. The research operates with a sample of five medium-sized towns which have the same size of representative body. The main attention is devoted to the crucial aspects of municipal elections, this is mainly about personal stability and the coalition composition of town councils. The first part of this study deals with the institutional arrangement of municipal authorities and at the same time describes the characteristic of local elections. This section also includes the introduction of main pillars of coalition theory. In the second part of this thesis is contained an empirical research of local elections which uses analytical and comparative methods to achieve important findings.

Key words: municipal elections, political parties, candidate list, incumbents, town council coalition, personal stability.